

Centraal Planbureau

Keuzes in Kaart 2025-2028

Economische analyse van
verkiezingsprogramma's

VVD | D66 | GroenLinks-PvdA | CDA | ChristenUnie | Volt | JA21 | SGP

→ Hoofdstuk 12

→ Maatregelen per partij

12 Maatregelen per partij

12.1 VVD

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door de VVD aangeleverd beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten in 2028. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2024 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

12.1.1 Uitgaven

De VVD buigt per saldo 9,7 mld euro om op de overheidsuitgaven in 2028. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen per uitgavenfunctie volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- **Maatregelen kindgebonden budget (VVD_214)**
De VVD verhoogt het kindgebonden budget conform de Miljoenennota 2024. Dit is een intensivering van 1,2 mld euro.
- **Verhogen huurtoeslag (VVD_107)**
De VVD verhoogt de huurtoeslag met 416 euro per jaar, conform de Miljoenennota 2024. Daar bovenop verhoogt de VVD de huurtoeslag met 162 euro per jaar. In totaal is dit een intensivering van 1,0 mld in maatregel 107_a.
- **Doorwerking bevroren huren op huurtoeslag (VVD_210)**
De VVD bevriest de huren van sociale huurwoningen (corporatiewoningen en private huurwoningen onder de oude liberalisatiegrens). Als gevolg van de lagere huren hebben meer huishoudens, recht op huurtoeslag. Dit is een intensivering van 0,6 mld euro.
- **Verhogen kinderbijslag (VVD_106)**
De VVD verhoogt de kindbedragen in de kinderbijslag met 119 euro per jaar voor de groep 0-5 jarigen, met 144 euro per jaar voor de groep 6-11 jarigen en met 169 euro per jaar voor de groep 12-17 jarigen . Dit is een intensivering van 0,5 mld euro.
- **Wml met 5% verhogen (VVD_104)**
De VVD verhoogt het wettelijk minimumloon (wml) met 5%. Het gemiddeld bruto wml (exclusief vakantiegeld) in 2028 komt uit op 16,72 euro per uur. De huurtoeslag, de zorgtoeslag en het kindgebonden budget worden hieraan gekoppeld. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Verhogen AOW (VVD_212)**
De VVD verhoogt de AOW-uitkering met 0,7%. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Dubbele AHK bijstand (VVD_213)**
De VVD verhoogt de bijstand conform de Miljoenennota 2024. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Niet invoeren hervorming kinderopvangtoeslag (VVD_223)**
De VVD voert de in het basispad opgenomen hervorming van de kinderopvangtoeslag niet per 2027 in. In het basispad krijgt iedereen 96 procent van de kosten van kinderopvang vergoed. Door dit terug te draaien ontvangen de meeste huishoudens minder kinderopvangtoeslag, omdat voor de hervorming de vergoedingspercentages lager lagen. Dit is een ombuiging van 2,3 mld euro.
- **Bevroren grenzen huurtoeslag (VVD_209)**
De VVD bevriest de grenzen van de huurtoeslag (kwaliteitskortingsgrens en aftoppingsgrenzen). Dit is een ombuiging van 1,2 mld euro.
- **Harmoniseren vermogensgrenzen (VVD_118)**

De VVD verlaagt de vermogensgrenzen voor de zorgtoeslag en het kindgebonden budget naar het niveau van de vermogensgrens voor de huurtoeslag. Dit is een ombuiging van 0,9 mld euro.

- **Asielinstroom-beperkende maatregelen (Bijstandsuitkeringen) (VVD_164_b)**
De VVD neemt maatregelen om de asielinstroom te beperken, zie VVD_164_a. Dit zorgt voor minder aanspraak op bijstandsuitkeringen, dit is een ombuiging van 0,3 mld euro.
- **Bevriezen eigen risico, effect op zorgtoeslag (VVD_119_c)**
De VVD bevriest het eigen risico op een hoogte van 385 euro. Hierdoor daalt de zorgtoeslag. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Flexibele AOW-leeftijd: tot vijf jaar later (VVD_225)**
De VVD biedt de mogelijkheid om de AOW tot maximaal vijf jaar later actuair neutraal in te laten gaan. Op korte termijn is er sprake van een ombuiging van 0,2 mld euro, omdat een deel van de AOW-gerechtigden kiest voor latere opname.

Zorg

- **Bevriezen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (VVD_119_a)**
De VVD bevriest de hoogte van het verplichte eigen risico in de Zvw, dit blijft 385 euro. Dit is een intensivering van 0,8 mld euro.
- **Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (VVD_124)**
De VVD heeft de intentie om een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met het macrobeheersinstrument. Deze maatregel leidt tot ombuigingen van 0,2 mld euro in de ziekenhuiszorg en beperkte ombuigingen in de huisartsenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de wijkverpleging. In totaal is de ombuiging op de Zvw 0,4 mld euro.
- **Afschaffen verplichte vergoeding niet-gecontracteerde zorg (VVD_229)**
De VVD schaft de verplichting tot vergoeding van ongecontracteerde zorg af. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro.
- **Sluiten automatische uitbreiding basispakket (VVD_217)**
De VVD bevriest de inhoud van het door de Zvw-basisverzekering verzekerde pakket, zodat deze niet langer automatisch meegroeit met de stand van de wetenschap en praktijk. Netto is het een ombuiging van 0,3 mld euro in 2028. Wanneer nieuwe behandelingen of behandelmethoden na een actief politiek besluit worden toegevoegd aan het verzekerde pakket, zal deze ombuiging lager uitvallen. Een deel van de mensen zal deze nieuwe zorg alsnog zelf inkopen; met deze maatregel stijgen daarom de private zorguitgaven.

Openbaar bestuur

- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (VVD_156_b, VVD_156_c)**
De VVD buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 0,9 mld euro op openbaar bestuur.
- **Ombuiging provinciefonds (VVD_222_a)**
De VVD buigt 0,3 mld euro om op het provinciefonds met oog op het verlagen van de reserves van vermogende provincies.
- **Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (VVD_101_a)**
De VVD beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting en zondert rechtsbestel, politie, de krijgsmacht, bereikbaarheid, Belastingdienst, COA, IND, NCG, IMG en de Dienst Toeslagen uit. Dit leidt tot een ombuiging van 0,2 mld euro op openbaar bestuur.

Onderwijs

- **Verlagen werkdruk en verbeteren basisvaardigheden (VVD_141)**
De VVD verhoogt het onderwijsbudget van alle onderwijssectoren en beoogt daarmee onder andere de werkdruk te verlagen en de basisvaardigheden te verbeteren. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Afschaffen lesgeld en verhogen subsidie praktijkleren voor tekortberoepen (VVD_142)**

De VVD verhoogt de subsidie voor praktijkleren en verhoogt de lumpsum van het middelbaar beroepsonderwijs om voor tekortberoepen de leselden af te schaffen. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.

- **Verlengen subsidie voor schoolmaaltijden op achterstandsscholen (VVD_219)**
De VVD verlengt de subsidieregeling voor schoolmaaltijden op scholen met een positieve achterstandsscore. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Ombuiging Fonds voor Onderzoek en Wetenschap (VVD_144)**
De VVD buigt de uitgaven aan het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap volledig om. Dit is een ombuiging van 0,5 mld euro.
- **Verminderen aantal internationale studenten met bestuurlijk akkoord (VVD_149)**
De VVD heeft de intentie om met hogeronderwijsinstellingen een bestuurlijk akkoord te sluiten met als beoogde doel het verminderen van het aantal internationale studenten. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro op de lumpsum van het hoger onderwijs. Het is onzeker in hoeverre de beoogde vermindering van het aantal internationale studenten gerealiseerd kan worden boven op de afname als gevolg van het verplichten van Nederlands als voertaal in bacheloropleidingen (VVD_154).
- **Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen met uitzonderingen voor technische universiteiten (VVD_154)**
De VVD verplicht bacheloropleidingen tot het lesgeven in de Nederlandse taal, met uitzonderingen voor technische universiteiten. Hierdoor neemt het aantal internationale studenten af. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro.
- **Meer mbo-studenten opleiden via bbl (VVD_148)**
De VVD verlaagt de lumpsum van het middelbaar beroepsonderwijs met 0,2 mld euro. Deze ombuiging hangt samen met een door de partij beoogde verschuiving van studenten vanuit de bol naar de bbl. Het is onzeker of er voldoende leerwerkplekken voor de extra bbl-studenten beschikbaar komen en de praktijkbegeleiding van bbl-studenten kwalitatief op peil kan blijven.
- **Afschaffen brede brugklassen en beperken programma School en Omgeving (VVD_146)**
De VVD schaft de subsidies voor brede brugklassen af en beperkt het programma School en Omgeving tot de scholen met een positieve achterstandsscore. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Afschaffen sectorplannen wetenschappelijk onderwijs en onderzoek (VVD_153)**
De VVD schaft de sectorplannen wetenschappelijk onderwijs en onderzoek af. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

Overdrachten aan bedrijven

- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (VVD_156_a)**
De VVD buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 1,7 mld euro op overdrachten aan bedrijven.
- **Subsidietaakstelling: overdrachten aan bedrijven (VVD_230_a)**
De VVD kort generiek op subsidies aan OCW, SZW, VWS en EZK. Dit is een ombuiging van 0,8 mld euro op overdrachten aan bedrijven.
- **Compensatie transitievergoeding beperken tot kleine werkgevers (VVD_113)**
De VVD beperkt de compensatie transitievergoeding tot bedrijven met minder dan 25 werknemers. Dit is een ombuiging van 0,3 mld euro.

Internationale samenwerking

- **ODA beperken tot noodhulp, verplichte bijdragen en opvang in de regio (VVD_224)**
De VVD beperkt ontwikkelingssamenwerking tot het verlenen van noodhulp, opvang van vluchtelingen in de regio en het voldoen van verdragsrechtelijke contributies. Dit is een ombuiging van 5,3 mld euro.
- **20% korting non-ODA budget (VVD_169)**

De VVD verlaagt de uitgaven aan ontwikkelingssamenwerking op de begroting van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking met 20%, dit is een taakstellende ombuiging van 0,2 mld euro. Deze ombuiging slaat neer bij uitgaven binnen ontwikkelingssamenwerking die buiten ODA vallen, waaronder verschillende subsidies.

Veiligheid

- **Intensivering politie (VVD_160)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,4 mld euro in de capaciteit van de politieorganisatie.
- **Intensivering justitie en rechtspraak (VVD_166)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in het justitiële domein en de rechtspraak.
- **Intensivering AIVD, NCTV en cyberveiligheid (VVD_162)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in de capaciteit van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD), de Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid (NCTV), en op het gebied van cyberveiligheid.
- **Intensivering veiligheidsdomein (VVD_161)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in het veiligheidsdomein, waaronder in het stelsel Bewaken en Beveiligen, de Extra Beveiligde Inrichting en de Dienst Justitiële Inrichtingen.
- **Asielinstroom-beperkende maatregelen (COA, IND, Nidos) (VVD_164_a)**
De VVD neemt maatregelen om de asielinstroom te beperken, zoals het versoberen van opvangomstandigheden in de asielopvangketen, het verscherpen van toelatingscriteria, en het beperken van mogelijkheden tot gezinshereniging tot het kerngezin. Hierdoor treden besparingen op bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), en Nidos, dit is een ombuiging van 0,6 mld euro. Afhankelijk van de precieze vormgeving kunnen deze maatregelen gepaard gaan met juridische risico's.

Bereikbaarheid

- **Intensivering Mobiliteitsfonds en bereikbaarheid (VVD_158)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,3 mld euro in bereikbaarheid.

Defensie

- **Intensivering defensie (VVD_159)**
De VVD intensificeert 2,1 mld euro in defensie, met het oog op het verbeteren van ondersteunende diensten en het personeelsbestand.
- **Apparaatskorting Rijk: defensie (VVD_101_b)**
De VVD beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit leidt tot een beperkte ombuiging op defensie.

Klimaat en milieu

- **Intensivering ondergrondse CO₂-opslag (VVD_174)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,2 mld euro ten behoeve van de afvang en opslag van CO₂.

Overig

- **Ombuiging NPO (VVD_176)**
De VVD buigt 0,4 mld euro om op het budget van de NPO.
- **Afschaffen maatschappelijke diensttijd (VVD_147)**
De VVD schaft de maatschappelijke diensttijd af. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Subsidietaakstelling: overige uitgaven (VVD_230_b)**
De VVD kort generiek op subsidies aan OCW, SZW, VWS en EZK. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro op overige uitgaven.

12.1.2 Gasbaten

De VVD verhoogt de aardgasbaten met 0,2 mld euro.

- **Taakstellende verhoging mijnbouwheffing (VVD_201)**
De partij verhoogt taakstellend de inkomsten uit de Mijnbouwwet met 0,2 mld euro.

Tabel 12.1 Netto ombuigingen in 2028, t.o.v. basispad ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2028
Sociale zekerheid	-0,8
Maatregelen kindgebonden budget (VVD_214)	1,2
Verhogen huurtoeslag (VVD_107)	1,0
Doorwerking bevrozen huren op huurtoeslag (VVD_210)	0,6
Verhogen kinderbijslag (VVD_106)	0,5
Wml met 5% verhogen (VVD_104)	0,4
Verhogen AOW (VVD_212)	0,4
Dubbele AHK bijstand (VVD_213)	0,2
Niet invoeren hervorming kinderopvangtoeslag (VVD_223)	-2,3
Bevrozen grenzen huurtoeslag (VVD_209)	-1,2
Harmoniseren vermogensgrenzen (VVD_118)	-0,9
Asielinstroom-beperkende maatregelen (Bijstandsuitkeringen) (VVD_164_b)	-0,3
Bevrozen eigen risico, effect op zorgtoeslag (VVD_119_c)	-0,2
Flexibele AOW-leeftijd: tot vijf jaar later (VVD_225)	-0,2
Zorg	-0,2
Bevrozen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (VVD_119_a)	0,8
Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (VVD_124)	-0,4
Afschaffen verplichte vergoeding niet-gecontracteerde zorg (VVD_229)	-0,4
Sluiten automatische uitbreiding basispakket (VVD_217)	-0,3
Openbaar bestuur	-1,3
Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (VVD_156_b, VVD_156_c)	-0,9
Ombuiging provinciefonds (VVD_222_a)	-0,3
Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (VVD_101_a)	-0,2
Onderwijs	-1,3
Verlagen werkdruk en verbeteren basisvaardigheden (VVD_141)	0,2
Afschaffen lesgeld en verhogen subsidie praktijkleren voor tekortberoepen (VVD_142)	0,2
Verlengen subsidie voor schoolmaaltijden op achterstandsscholen (VVD_219)	0,2
Ombuiging Fonds voor Onderzoek en Wetenschap (VVD_144)	-0,5
Verminderen aantal internationale studenten met bestuurlijk akkoord (VVD_149)	-0,4
Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen met uitzonderingen voor technische universiteiten (VVD_154)	-0,4
Meer mbo-studenten opleiden via bbl (VVD_148)	-0,2

Afschaffen brede brugklassen en beperken programma School en Omgeving (VVD_146)	-0,2
Afschaffen sectorplannen wetenschappelijk onderwijs en onderzoek (VVD_153)	-0,2
Overdrachten aan bedrijven	-2,8
Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (VVD_156_a)	-1,7
Subsidietaakstelling: overdrachten aan bedrijven (VVD_230_a)	-0,8
Compensatie transitievergoeding beperken tot kleine werkgevers (VVD_113)	-0,3
Internationale samenwerking	-5,5
ODA beperken tot noodhulp, verplichte bijdragen en opvang in de regio (VVD_224)	-5,3
20% korting non-ODA budget (VVD_169)	-0,2
Veiligheid	0,4
Intensivering politie (VVD_160)	0,4
Intensivering justitie en rechtspraak (VVD_166)	0,2
Intensivering AIVD, NCTV en cyberveiligheid (VVD_162)	0,2
Intensivering veiligheidsdomein (VVD_161)	0,2
Asielinstroom-beperkende maatregelen (COA, IND, Nidos) (VVD_164_a)	-0,6
Bereikbaarheid	0,3
Intensivering Mobiliteitsfonds en bereikbaarheid (VVD_158)	0,3
Defensie	2,1
Intensiveringen defensie (VVD_159)	2,1
Apparaatskorting Rijk: defensie (VVD_101_b)	0,0
Klimaat en milieu	0,2
Intensivering ondergrondse CO ₂ -opslag (VVD_174)	0,2
Overig	-0,7
Ombuiging NPO (VVD_176)	-0,4
Afschaffen maatschappelijke diensttijd (VVD_147)	-0,2
Subsidietaakstelling: overige uitgaven (VVD_230_b)	-0,1
Gasbaten	-0,2
Taakstellende verhoging mijnbouwheffing (VVD_201)	-0,2

12.1.3 Lasten

De VVD verlaagt de beleidsmatige lasten met per saldo 1,9 mld euro in 2028. De verlaging is opgebouwd uit een verlaging van 3,3 mld euro voor gezinnen en een verhoging van 1,4 mld euro voor bedrijven. Hieronder worden de lastenmaatregelen per categorie opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- **Verhogen arbeidskorting (VVD_179)**
De VVD verhoogt de arbeidskorting op het tweede en derde knikpunt met 865 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 6,0 mld euro.
- **Verlagen tarief eerste schijf box 1 (VVD_178)**
De VVD verlaagt het tarief van de eerste schijf in box 1 naar 36,3%. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 3,0 mld euro.
- **Terugdraaien uitfasering inkomensafhankelijke combinatiekorting (VVD_184)**
De VVD draait het uitfaseren van de inkomensafhankelijke combinatiekorting terug. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,5 mld euro.
- **Verhogen algemene heffingskorting (VVD_180)**
De partij verhoogt de algemene heffingskorting met 65 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,5 mld euro.
- **Verhogen ouderenkorting (VVD_181)**
De VVD verhoogt de ouderenkorting met 198 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,4 mld euro.
- **Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (VVD_182)**
De VVD verlaagt de Aof-premie voor werkgevers met minder dan 25 werknemers. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding (VVD_196)**
De VVD verhoogt de onbelaste reiskostenvergoeding. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,2 mld euro voor gezinnen.
- **Verlagen aangrijpingspunt toptarief box 1 (VVD_187)**
De VVD beperkt de indexatie van het aangrijpingspunt van het toptarief in box 1. Daarbovenop komt de extra verlaging conform de Miljoenennota 2024. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 5,4 mld euro.
- **Verlaging verplichtstelling pensioenopbouw tot 60.000 euro (VVD_188)**
De VVD verlaagt de verplichtstelling voor pensioenpremies naar 60.000 euro. Vrijwillig meer opbouwen blijft fiscaal gefaciliteerd tot de aftoppingsgrens. De lagere benutting van premieaftrek leidt tot een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,4 mld euro. Op lange termijn zijn de pensioenuitkeringen lager door een lagere premie-inleg.
- **Mogelijkheid tijdelijk stopzetten betaling pensioenpremies (max. vijf jaar) (VVD_226)**
De VVD biedt mensen de mogelijkheid om voor een periode van maximaal vijf jaar geen pensioenpremie te betalen. De lagere aftrek van pensioenpremies leidt tot 0,4 mld euro hogere belastinginkomsten. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen. Op lange termijn zijn de pensioenuitkeringen lager door een lagere premie-inleg.
- **Minder indexeren aangrijpingspunt tarief tweede schijf voor gepensioneerden (VVD_221)**
De VVD beperkt de indexatie van het aangrijpingspunt van de tweede schijf voor gepensioneerden in box 1, conform de Miljoenennota 2024. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.

Vermogen en winst

- **Aanscherpen verliesverrekening, carry-forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (VVD_193)**
De VVD scherpt de verliesverrekening in de vennootschapsbelasting aan tot 30% van de jaarwinst boven de 1 mln euro, beperkt de carry forward naar zes jaar en schaft de carry back af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,8 mld euro.

Klimaat en milieu

- **Verlagen mrb emissievrije auto's (VVD_198)**

De VVD voert een korting van 40% in de mrb in voor emissievrije voertuigen, als correctie voor het meergewicht door het accupakket. Dit is een lastenverlichting van 0,5 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.

- **Verlagen brandstofaccijns (VVD_197)**
De VVD verlaagt de accijns op brandstof. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,4 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verlagen energiebelasting (VVD_195)**
De VVD verlaagt het tarief voor elektriciteit in de eerste schijf en verhoogt de belastingvermindering in de energiebelasting. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,2 mld euro voor gezinnen en een beperkte lastenverlichting voor bedrijven.
- **Afschaffen vrijstellingen energiebelasting (VVD_211)**
De VVD schaft in de energiebelasting de vrijstellingen voor mineralogische en metallurgische procedés en het duaal verbruik van kolen af. Het verlaagd tarief voor de glastuinbouw en de inputvrijstelling voor WKK's worden beperkt. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Invoeren circulaire plastic-heffing (VVD_228)**
De VVD voert een heffing in op de productie van fossiele polymeren voor de Nederlandse markt. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.

Overig

- **Btw-nultarief op ov (VVD_203)**
De VVD verlaagt het btw-tarief op reizen met het ov naar 0%. Dit is een lastenverlichting van 0,3 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verhogen tabaksaccijns (VVD_205)**
De VVD verhoogt de tabaksaccijns. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,5 mld euro.
- **Afschaffen verlaagd btw-tarief culturele goederen en diensten (VVD_202)**
De VVD hevelt culturele goederen en diensten over naar het algemene btw-tarief van 21%. Uitzondering betreft boeken, kranten en tijdschriften en sport. Dit is een lastenverzwaring van 0,3 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verhogen kansspelbelasting (VVD_206)**
De VVD verhoogt de kansspelbelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,4 mld euro.

Tabel 12.2 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2028, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2028
Inkomen en arbeid	-3,4
Verhogen arbeidskorting (VVD_179)	-6,0
Verlagen tarief eerste schijf box 1 (VVD_178)	-3,0
Terugdraaien uitfasering inkomensafhankelijke combinatiekorting (VVD_184)	-0,5
Verhogen algemene heffingskorting (VVD_180)	-0,5
Verhogen ouderenkorting (VVD_181)	-0,4
Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (VVD_182)	-0,2
Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding (VVD_196)	-0,2
Verlagen aangrijpingspunt toptarief box 1 (VVD_187)	5,4
Verlaging verplichtstelling pensioenopbouw tot 60.000 euro (VVD_188)	1,4
Mogelijkheid tijdelijk stopzetten betaling pensioenpremies (max. vijf jaar) (VVD_226)	0,4
Minder indexeren aangrijpingspunt tarief tweede schijf voor gepensioneerden (VVD_221)	0,3
Vermogen en winst	0,8
Aanscherpen verliesverrekening, carry-forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (VVD_193)	0,8
Klimaat en milieu	-0,3
Verlagen mrb emissievrije auto's (VVD_198)	-0,6
Verlagen brandstofaccijns (VVD_197)	-0,5
Verlagen energiebelasting (VVD_195)	-0,2
Afschaffen vrijstellingen energiebelasting (VVD_211)	0,5
Invoeren circulaire plastic-heffing (VVD_228)	0,5
Overig	0,9
Btw-nultarief op ov (VVD_203)	-0,4
Verhogen tabaksaccijns (VVD_205)	0,5
Afschaffen verlaagd btw-tarief culturele goederen en diensten (VVD_202)	0,4
Verhogen kansspelbelasting (VVD_206)	0,4

12.2 D66

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door D66 aangeleverd beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten in 2028. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2024 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

12.2.1 Uitgaven

D66 intensiveert per saldo 15,6 mld euro in de overheidsuitgaven in 2028. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen per uitgavenfunctie volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- **Introduceren nieuwe kindregeling (D66_201_c, D66_201_d)**
D66 voegt de kinderbijslag en het kindgebonden budget samen in een nieuwe, inkomensafhankelijke kindregeling en verhoogt de bedragen met 26%. Daarbij wordt het kindgebonden budget verder verhoogd conform de Miljoenennota 2024. Dit is een intensivering van 10,8 mld euro.
- **Wml met 10% verhogen (D66_196)**
D66 verhoogt het wettelijk minimumloon (wml) met 10%. Het gemiddeld bruto wml (exclusief vakantiegeld) in 2028 komt uit op 17,50 euro per uur. De uitkeringen van de AOW, de bijstand, de Wajong en de huurtoeslag worden hieraan gekoppeld. Dit is een intensivering van 5,6 mld euro.
- **Introduceren verzilverbare heffingskorting (D66_101_a)**
D66 voert een verzilverbare heffingskorting in van 1450 euro per volwassene per jaar. Dit is een intensivering van 3,1 mld euro. Het gaat hier om het deel van de heffingskorting dat na verrekening leidt tot uitkering.
- **Verhogen huurtoeslag (D66_282)**
D66 verhoogt de huurtoeslag met 416 euro, conform de Miljoenennota 2024. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro.
- **Beperken afbouw dubbele AHK in de bijstand (D66_204)**
D66 beperkt de afbouw van de dubbele algemene heffingskorting in het referentieminimumloon voor de bijstand tot 40%. Dit leidt tot hogere bijstandsuitkeringen en is een intensivering van 0,6 mld euro.
- **Loslaten arbeidseis kinderopvangtoeslag (D66_198)**
D66 laat de arbeidseis voor het ontvangen van kinderopvangtoeslag los. Dit is een intensivering van 0,5 mld euro. Het is onzeker of kinderopvangorganisaties voldoende personeel kunnen vinden om aan de verhoogde vraag te voldoen.
- **Verlengen ouderschapsverlof (D66_203)**
D66 breidt het betaald ouderschapsverlof uit naar achttien weken en verhoogt de uitkering naar minimaal 100% wml. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Afschaffen zorgtoeslag (D66_197)**
D66 schaft de zorgtoeslag af. Dit is een ombuiging van 7,3 mld euro.
- **Afschaffen kinderbijslag (D66_201_a)**
D66 schaft de kinderbijslag af. Dit is een ombuiging van 4,4 mld euro.
- **Afschaffen kindgebonden budget (D66_201_b)**
D66 schaft het kindgebonden budget af. Dit is een ombuiging van 3,3 mld euro.
- **Afbouwen dubbele algemene heffingskorting in AOW (D66_200)**
D66 beperkt de dubbele algemene heffingskorting in het referentieminimumloon voor de AOW tot 1,73 maal de algemene heffingskorting. Dit beperkt de stijging van de AOW-uitkering als gevolg van doorwerking van de verhoging van het wettelijk minimumloon. De maatregel is een ombuiging van 2,3 mld euro.

- **Inkomensafhankelijke vergoedingspercentages kinderopvangtoeslag voor nuljarigen (D66_199)**
D66 laat de vergoeding van 96% van de kinderopvangkosten gelden voor kinderen vanaf 1 jaar. Voor nuljarigen gelden de oude inkomensafhankelijke vergoedingspercentages. Dit is een ombuiging van 0,3 mld euro.
- **Flexibele AOW-leeftijd: tot drie jaar later (D66_206)**
D66 biedt de mogelijkheid om de AOW tot maximaal drie jaar later actuariel neutraal in te laten gaan. Op korte termijn is er sprake van een ombuiging van 0,2 mld euro, omdat een deel van de AOW-gerechtigden kiest voor latere opname.

Zorg

- **Bevriezen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (D66_215)**
D66 bevriest de hoogte van het verplichte eigen risico in de Zvw, dit blijft 385 euro. Dit is een intensivering van 0,8 mld euro.
- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (D66_287_b, D66_287_c)**
D66 intensificeert 1,3 mld euro in het gemeente- en provinciefonds (zie D66_287_a). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij zorg. Dit is een intensivering van 0,5 mld euro in Wmo/Jeugdzorg.
- **Verhoging lonen verpleegkundigen en verzorgenden via een bestuurlijk akkoord (D66_222)**
D66 heeft de intentie om bestuurlijke akkoorden af te sluiten met werkgevers, werknemers, zorgverzekeraars, zorgkantoren en gemeenten om de lonen van verpleegkundigen, verzorgenden, helpenden en zorg hulpen te verhogen. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in de Zvw, 0,2 mld euro in de Wlz en 0,1 mld euro in de Wmo/jeugdzorg. In totaal is dit een intensivering van 0,5 mld euro.
- **Intensivering (leefstijl)preventie, sport en bewegen (D66_214)**
D66 intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in sport, bewegen en leefstijlpreventie.
- **Intensivering medische preventie en bevolkingsonderzoek (D66_291)**
D66 intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in medische preventie en bevolkingsonderzoek.
- **Bestuurlijk akkoord huisartsenzorg en wijkverpleging (D66_292)**
D66 heeft de intentie om een bestuurlijk akkoord af te sluiten met de huisartsenzorg en wijkverpleging ter versterking van de eerstelijnszorg. Dit leidt tot een intensivering van 0,2 mld in deze sectoren.
- **Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging van gemiddeld 5 euro per uur (D66_266)**
D66 introduceert een eigen bijdrage voor wijkverpleegkundige zorg in de Zvw voor volwassenen. Deze eigen bijdrage is inkomensafhankelijk en bedraagt gemiddeld vijf euro per uur. De maatregel leidt tot een ombuiging van 1,2 mld euro in de Zvw en 0,3 mld euro in de Wmo. Daarnaast is er een intensivering van 1,0 mld euro in de Wlz, omdat door de eigen bijdrage voor wijkverpleegkundige zorg het gebruik van Wlz-zorg zal toenemen. Per saldo leidt de maatregel tot een ombuiging van 0,6 mld euro.
- **Vermogen zwaarder laten meetellen bij eigen bijdrage Wlz (D66_218)**
D66 verhoogt de eigen bijdrage in de Wlz door de overwaarde van de eigen woning en box 2 toe te voegen aan de grondslag van de vermogensinkomensbijtelling. Per saldo is dit een ombuiging van 0,6 mld euro.
- **Generieke korting Wlz (D66_208)**
D66 buigt taakstellend 0,4 mld euro om op de Wlz-uitgaven aan ouderenzorg en geestelijke gezondheidszorg.
- **Benchmarken verpleeg- en verzorgingstehuizen i.c.m. kwaliteitsnorm (D66_209_a, D66_209_b, D66_209_c)**

D66 laat individuele tarieven voor verpleeghuizen vaststellen op basis van benchmarking, waarbij rekening wordt gehouden met kostenverschillen door niet-beïnvloedbare factoren. Tegelijkertijd wordt de huidige gangbare praktijk gevat in een nieuwe personeelsnorm voor het aantal handen aan het bed, die in combinatie met benchmarking leidt tot doelmatigheidswinst. Met de invoering van benchmarking (in combinatie met de noodremprocedure) worden kwaliteitsverbeteringen niet meer automatisch meegenomen in het tarief voor verpleeghuizen zodra de kwaliteitsnorm is bereikt. Tegenover deze ombuigingen staan transitiekosten om de benchmarkingsmethode te actualiseren. Per saldo is dit een ombuiging van 0,3 mld euro.

- **Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (D66_210)**

D66 heeft de intentie om een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met het macrobeheersinstrument. Deze maatregel leidt tot ombuigingen van 0,2 mld euro in de ziekenhuiszorg en een beperkte ombuiging in de geestelijke gezondheidszorg. In totaal is de ombuiging op de Zvw 0,3 mld euro.

Openbaar bestuur

- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (D66_287_a)**

D66 intensiveert 1,3 mld euro in het gemeente- en provinciefonds met het oog op de uitvoeringskracht van gemeenten en provincies (0,5 mld euro), jeugdzorg (0,5 mld euro) en het afschaffen van de opschalingskorting (0,3 mld euro). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij openbaar bestuur (0,8 mld euro).

- **Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging: uitvoeringskosten CAK (D66_266_f)**

D66 introduceert een eigen bijdrage voor wijkverpleegkundige zorg in de Zvw voor volwassenen. Vanwege grotere administratieve lasten bij het CAK is er sprake van een intensivering in openbaar bestuur van 0,1 mld euro.

- **Verhogen budget voor onderwijshuisvesting: openbaar bestuur (D66_190_b)**

D66 verhoogt via een specifieke uitkering de bijdrage aan het gemeentefonds ten behoeve van onderwijshuisvesting (D66_190_a). Dit gaat gepaard met een efficiëntieverlies van 10% bij openbaar bestuur. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro.

- **Vermogen zwaarder laten meetellen bij eigen bijdrage Wlz: uitvoeringskosten CAK (D66_218_n)**

D66 verhoogt de eigen bijdrage in de Wlz door de overwaarde eigen woning en box 2 toe te voegen aan de grondslag van de vermogensinkomensbijtelling (D66_218). Vanwege grotere administratieve lasten bij het CAK is er sprake van een beperkte intensivering in openbaar bestuur.

Onderwijs

- **Verhogen basisbeurs voor uitwonende studenten en gelijktrekken aanvullende beurs mbo met hoger onderwijs (D66_186)**

D66 verhoogt de basisbeurs voor uitwonende studenten met 164 euro per maand. Daarnaast wordt de vormgeving van de aanvullende beurs in het mbo gelijkgetrokken met het hoger onderwijs (het maximale bedrag, de vrije voet en het kortingspercentage), de beurs blijft wel een gift voor mbo-niveau 1 en 2 en een prestatiebeurs voor de overige studenten. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro.

- **Invoeren persoonlijk leerbudget (D66_185)**

D66 voert een persoonlijk leerbudget voor om- en bijscholing in dat bestaat uit het verschil tussen de gemiddelde kosten voor de overheid van een afgeronde wo-masteropleiding en de feitelijk hoogst afgeronde opleiding van de begunstigde. Dit geldt ook met terugwerkende kracht voor bestaande cohorten. Dit is een intensivering van 0,6 mld euro. Deze maatregel gaat gepaard met uitvoeringstechnische risico's.

- **Verhogen budget voor onderwijshuisvesting: onderwijs (D66_190_a)**

D66 verhoogt via een specifieke uitkering de bijdrage aan het gemeentefonds ten behoeve van onderwijshuisvesting. Dit is een intensivering van 0,5 mld euro.

- **Vastzetten van de rente op 0% voor studenten onder het studievoorschotstelsel (D66_178)**
D66 zet de rente op studieleningen vast op 0% voor studenten die onder het studievoorschotstelsel vielen. Dit is een intensivering van 0,5 mld euro.
- **Verlengen en verhogen subsidie voor schoolmaaltijden op achterstandsscholen (D66_183)**
D66 verlengt en verhoogt de subsidieregeling voor schoolmaaltijden op scholen met een positieve achterstandsscore. Dit is een taakstellende intensivering van 0,4 mld euro.
- **Verhogen salarissen in po en vo (D66_181)**
D66 heeft de intentie om bestuurlijke akkoorden af te sluiten met bonden, scholen en werknemers in de onderwijssector. Het beoogde doel is om de lonen in het primair en voortgezet onderwijs te verhogen. Dit is een taakstellende intensivering van 0,3 mld euro.
- **Verlagen wettelijk collegegeld voor opleidingen gericht op onderwijs, zorg en techniek (D66_276)**
D66 verlaagt het wettelijk collegegeld voor opleidingen gericht op onderwijs, zorg en techniek. Dit is een taakstellende intensivering van 0,3 mld euro.
- **Intensivering passend onderwijs (D66_184)**
D66 intensificeert taakstellend 0,2 mld euro voor de collectieve financiering van zorg in onderwijstijd.
- **Verhogen salarissen in mbo (D66_187)**
D66 heeft de intentie om bestuurlijke akkoorden af te sluiten met bonden, scholen en werknemers in de onderwijssector. Het beoogde doel is om de lonen in het middelbaar beroepsonderwijs te verhogen. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Verhogen lumpsum po en vo voor verbetering onderwijskwaliteit (D66_293)**
D66 verhoogt de lumpsum van het primair en voortgezet onderwijs ten behoeve van kwaliteitsverbetering in het onderwijs. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Afschaffen gratis schoolboeken met compensatie voor lage inkomens (D66_192)**
D66 schaft de gratis schoolboeken af met compensatie voor lage inkomens. Per saldo is dit een ombuiging van 0,2 mld euro, waarvan 0,3 mld euro ombuiging op de gratis schoolboeken en 0,1 mld euro intensivering voor de compensatie.

Overdrachten aan bedrijven

- **Intensivering woningbouw (D66_251)**
D66 intensificeert taakstellend 0,4 mld euro in de bouw van nieuwe woningen.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (D66_122_e)**
D66 sluis een deel van de netto-opbrengst van de vrachtwagenheffing terug naar de vrachtwagensector. Dit is een taakstellende intensivering van 0,3 mld euro.
- **Verhogen kartelboetes (D66_243)**
D66 verhoogt de boetes op kartelvorming. De opbrengst hiervan is 0,2 mld euro. De opbrengst van deze maatregel is onzeker en is afhankelijk van het aantal boetes en de ernst van de overtredingen.

Internationale samenwerking

- **Intensivering ontwikkelingssamenwerking (D66_230_a)**
D66 intensificeert 0,7 mld euro in ontwikkelingssamenwerking.
- **Intensivering ontwikkelingssamenwerking (Maximeren eerstejaarsbedrag asiel uit ODA-budget) (D66_230_b)**

D66 intensificeert 0,3 mld euro om de bijdrage uit het budget voor ontwikkelingssamenwerking (ODA) voor de eerstejaarsopvang asiel te verlagen. Door de maximalisering van de bijdrage aan asiel wordt een groter deel van het ODA-budget uitgegeven aan ontwikkelingssamenwerking.

Veiligheid

- **Intensivering veiligheid (D66_238)**
D66 intensificeert taakstellend 0,4 mld euro in het veiligheidsdomein.
- **Intensivering jeugdbescherming (D66_240)**
D66 intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in de jeugdbeschermingsketen.
- **Intensivering rechtspraak (D66_296)**
D66 intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in de rechtspraak.

Bereikbaarheid

- **Invoeren kilometerheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (D66_121_g)**
De invoering van een kilometerheffing door D66 gaat gepaard met invoeringskosten van 0,6 mld euro en uitvoeringskosten van 0,8 mld euro. Dit is een intensivering van 1,4 mld euro.
- **Intensivering voor onbeperkt reizen in daluren ov (D66_227)**
D66 intensificeert 0,6 mld euro in een ov-ticket waarbij voor 50 euro per maand buiten de spits onbeperkt gereisd kan worden.
- **Intensivering regiopakket provincie Utrecht (D66_225)**
D66 intensificeert 0,2 mld euro in het regiopakket van de provincie Utrecht.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (D66_122_d)**
De invoering van een vrachtwagenheffing door D66 gaat gepaard met invoeringskosten van 0,1 mld euro en uitvoeringskosten van 0,1 mld euro. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Mobiliteitsfonds: intensivering voor ontsluiting nieuwe woningen (D66_229)**
D66 intensificeert 0,2 mld euro in de infrastructurele ontsluiting van nieuwe woningen.
- **Afstel verbreding A27 Amelisweerd (D66_224)**
D66 schrapt de verbreding van de A27 Amelisweerd. Dit leidt tot een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Mobiliteitsfonds: ombuiging wegen (D66_226)**
D66 buigt 0,2 mld euro om op het Mobiliteitsfonds voor de aanleg van wegen.

Defensie

- **Intensivering defensie (D66_235_a)**
D66 intensificeert 2,1 mld euro in defensie.

Klimaat en milieu

- **Subsidie kringlooplandbouw (D66_270)**
D66 intensificeert taakstellend 0,6 mld euro in subsidies voor kringlooplandbouw.
- **Ombuiging Transitiefonds (D66_272)**
D66 buigt 0,5 mld euro om op de middelen in het Transitiefonds.

Overig

- **Intensivering cultuur en erfgoed (D66_241)**
D66 intensificeert 0,2 mld euro in cultuur en erfgoed.
- **Aanpak arbeidsmarktkrapte tekortsectoren (D66_205)**
D66 intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in de aanpak van arbeidsmarktkrapte in tekortsectoren.
- **Intensivering onderzoeksjournalistiek (D66_250)**

D66 intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in de versterking en veiligheid van onderzoeksjournalistiek.

- **Afschaffen maatschappelijke diensttijd (D66_193)**
D66 schaft de maatschappelijke diensttijd af. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Verhogen belastingrente vpb (D66_242)**
D66 verhoogt de belastingrente op de vennootschapsbelasting in geval er te laat of incorrect aangifte is gedaan. De opbrengst hiervan is 0,2 mld euro.

12.2.2 Maatregelen met een direct EMU-schuldeffect

De volgende maatregelen hebben geen effect op het EMU-saldo, maar wel een direct effect op de EMU-schuld.

EMU-schuld direct

- **Verkoop aandelen ABN Amro (D66_245)**
D66 bouwt het staatsaandeel in ABN Amro verder af. De opbrengst hiervan is cumulatief 3,6 mld euro.

Tabel 12.3 Netto ombuigingen in 2028, t.o.v. basispad ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2028
Sociale zekerheid	3,9
Introduceren nieuwe kindregeling (D66_201_c, D66_201_d)	10,8
Wml met 10% verhogen (D66_196)	5,6
Introduceren verzilverbare heffingskorting (D66_101_a)	3,1
Verhogen huurtoeslag (D66_282)	0,7
Beperken afbouw dubbele AHK in de bijstand (D66_204)	0,6
Loslaten arbeidseis kinderopvangtoeslag (D66_198)	0,5
Verlengen ouderschapsverlof (D66_203)	0,4
Afschaffen zorgtoeslag (D66_197)	-7,3
Afschaffen kinderbijslag (D66_201_a)	-4,4
Afschaffen kindgebonden budget (D66_201_b)	-3,3
Afbouwen dubbele algemene heffingskorting in AOW (D66_200)	-2,3
Inkomensafhankelijke vergoedingspercentages kinderopvangtoeslag voor nuljarigen (D66_199)	-0,3
Flexibele AOW-leeftijd: tot drie jaar later (D66_206)	-0,2
Zorg	0,2
Bevriegen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (D66_215)	0,8
Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (D66_287_b, D66_287_c)	0,5
Verhoging lonen verpleegkundigen en verzorgenden via een bestuurlijk akkoord (D66_222)	0,5
Intensivering (leefstijl)preventie, sport en bewegen (D66_214)	0,2
Intensivering medische preventie en bevolkingsonderzoek (D66_291)	0,2
Bestuurlijk akkoord huisartsenzorg en wijkverpleging (D66_292)	0,2
Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging van gemiddeld 5 euro per uur (D66_266)	-0,6
Vermogen zwaarder laten meetellen bij eigen bijdrage Wlz (D66_218)	-0,6

Generieke korting Wlz (D66_208)	-0,4
Benchmarken verpleeg- en verzorgingstehuizen i.c.m. kwaliteitsnorm (D66_209_a, D66_209_b, D66_209_c)	-0,3
Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (D66_210)	-0,3
Openbaar bestuur	0,9
Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (D66_287_a)	0,8
Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging: uitvoeringskosten CAK (D66_266_f)	0,1
Verhogen budget voor onderwijshuisvesting: openbaar bestuur (D66_190_b)	0,1
Vermogen zwaarder laten meetellen bij eigen bijdrage Wlz: uitvoeringskosten CAK (D66_218_n)	0,0
Onderwijs	3,7
Verhogen basisbeurs voor uitwonende studenten en gelijktrekken aanvullende beurs mbo met hoger onderwijs (D66_186)	0,7
Invoeren persoonlijk leerbudget (D66_185)	0,6
Verhogen budget voor onderwijshuisvesting: onderwijs (D66_190_a)	0,5
Vastzetten van de rente op 0% voor studenten onder het studievoorschotstelsel (D66_178)	0,5
Verlengen en verhogen subsidie voor schoolmaaltijden op achterstandsscholen (D66_183)	0,4
Verhogen salarissen in po en vo (D66_181)	0,3
Verlagen wettelijk collegegeld voor opleidingen gericht op onderwijs, zorg en techniek (D66_276)	0,3
Intensivering passend onderwijs (D66_184)	0,2
Verhogen salarissen in mbo (D66_187)	0,2
Verhogen lumpsum po en vo voor verbetering onderwijskwaliteit (D66_293)	0,2
Afschaffen gratis schoolboeken met compensatie voor lage inkomens (D66_192)	-0,2
Overdrachten aan bedrijven	0,5
Intensivering woningbouw (D66_251)	0,4
Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (D66_122_e)	0,3
Verhogen kartelboetes (D66_243)	-0,2
Internationale samenwerking	1,0
Intensivering ontwikkelingssamenwerking (D66_230_a)	0,7
Intensivering ontwikkelingssamenwerking (Maximeren eerstejaarsbedrag asiel uit ODA-budget) (D66_230_b)	0,3
Veiligheid	0,8
Intensivering veiligheid (D66_238)	0,4
Intensivering jeugdbescherming (D66_240)	0,2
Intensivering rechtspraak (D66_296)	0,2
Bereikbaarheid	2,2
Invoeren kilometerheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (D66_121_g)	1,4
Intensivering voor onbeperkt reizen in daluren ov (D66_227)	0,6
Intensivering regiopakket provincie Utrecht (D66_225)	0,2

Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (D66_122_d)	0,2
Mobiliteitsfonds: intensivering voor ontsluiting nieuwe woningen (D66_229)	0,2
Afstel verbreding A27 Amelisweerd (D66_224)	-0,2
Mobiliteitsfonds: ombuiging wegen (D66_226)	-0,2
Defensie	2,1
Intensivering defensie (D66_235_a)	2,1
Klimaat en milieu	0,1
Subsidie kringlooplandbouw (D66_270)	0,6
Ombuiging Transitiefonds (D66_272)	-0,5
Overig	0,2
Intensivering cultuur en erfgoed (D66_241)	0,2
Aanpak arbeidsmarktkrapte tekortsectoren (D66_205)	0,2
Intensivering onderzoeksjournalistiek (D66_250)	0,2
Afschaffen maatschappelijke diensttijd (D66_193)	-0,2
Verhogen belastingrente vpb (D66_242)	-0,2
EMU-schuld direct	-3,6
Verkoop aandelen ABN Amro (D66_245)	-3,6

12.2.3 Lasten

D66 verhoogt de beleidsmatige lasten met per saldo 17,6 mld euro in 2028. De verhoging is opgebouwd uit een verlaging van 0,1 mld euro voor gezinnen, een verhoging van 15,5 mld euro voor bedrijven en een verhoging van 2,2 mld euro voor het buitenland. Hieronder worden de lastenmaatregelen per categorie opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- **Introduceren verzilverbare heffingskorting (D66_101_b)**
D66 voert een verzilverbare heffingskorting in. De heffingskorting bedraagt 1450 euro per volwassene per jaar. Dit is een lastenverlichting van 14,1 mld euro voor gezinnen. Het gaat hier om het deel van de heffingskorting dat via de belasting wordt verrekend.
- **Belastingvoordeel voor mensen die meer dan 1225 uur per jaar werken (D66_117)**
D66 verdubbelt de zelfstandigenaftrek en breidt deze uit naar werknemers die meer dan 1225 uur per jaar werken. Dit is een lastenverlichting van 4,5 mld euro voor gezinnen en 0,4 mld euro voor bedrijven.
- **Verlagen tarief eerste schijf box 1 (D66_279)**
D66 verlaagt het tarief voor de eerste schijf in box 1 naar 36%. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 4,9 mld euro.
- **Invoeren franchise werknemersverzekeringen (D66_104)**
D66 voert een franchise in voor de werknemersverzekeringen van 10,9% wml. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 4,2 mld euro.
- **Verhogen arbeidskorting (D66_105)**
D66 verhoogt de arbeidskorting met 490 euro. Dit is een lastenverlichting van 3,9 mld euro voor gezinnen.
- **Aanpassen uitfasering inkomensafhankelijke combinatiekorting (D66_118)**

D66 vult de afschaffing van de inkomensafhankelijke combinatiekorting op een alternatieve manier in. Ook ouders van kinderen geboren na 2025 hebben recht op de IACK, maar deze is in 2028 met 25% afgebouwd. Per saldo leidt dit tot een lastenverlichting voor gezinnen van 0,1 mld euro.

- **Bevriezen aangrijpingspunt hoge tariefschijf box 1 (D66_106)**
D66 bevriest het aangrijpingspunt van de hoge tariefschijf in box 1 op het niveau van 2024, dat conform Miljoenennota 2024 beperkt is geïndexeerd. Het verlagen van het aangrijpingspunt van de hoogste tariefschijf is een lastenverzwaring van 6,7 mld euro voor gezinnen.
- **Voor 40% uitfaseren hypotheekrenteaftrek (D66_108)**
D66 faseert de hypotheekrenteaftrek uit. In 2028 is deze voor 40% afgeschaft, dit is een lastenverzwaring van 4,3 mld euro voor gezinnen.
- **Afschaffen maximumpremiegrens werknemersverzekeringen (D66_103)**
D66 schaft de maximumpremiegrens voor werknemersverzekeringen af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 3,3 mld euro.
- **Afschaffen maximumpremiegrens IAB (Zvw) voor bedrijven (D66_102)**
D66 schaft de maximumpremiegrens voor de inkomensafhankelijke bijdrage (IAB) in de Zorgverzekeringswet (Zvw) af voor bedrijven. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,9 mld euro. Omdat D66 de bijdrage uit de collectieve middelen in de Zvw aanpast zonder de private verzekeringsmarkt te wijzigen, bestaat het risico dat de Europese Commissie dit zal beoordelen als staatssteun.
- **Aftrekposten omzetten in heffingskortingen (D66_113)**
D66 zet aftrekposten die tegen het basistarief afgetrokken kunnen worden (zoals de investeringsaftrek en de aftrek van studiekosten) om in heffingskortingen, waardoor de effectieve aftrekbaarheid gelijk is aan het basistarief. Dit is een lastenverzwaring van 1,2 mld euro voor bedrijven en een lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen.
- **Verlaging verplichtstelling pensioenopbouw tot 70.000 euro (D66_110)**
D66 verlaagt de verplichtstelling voor pensioenpremies naar 70.000 euro. Vrijwillig meer opbouwen blijft fiscaal gefaciliteerd tot de aftoppingsgrens. De lagere benutting van premieaftrek leidt tot een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,0 mld euro. Op lange termijn zijn de pensioenuitkeringen lager door een lagere premie-inleg.
- **Verhogen tarieven box-2 naar 29,5% en 36% (D66_114)**
D66 verhoogt het lage box 2-tarief van 24,5% naar 29,5% en het hoge tarief van 31% naar 36%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,8 mld euro. Bij invoering is er een eenmalige opbrengst vanwege anticipatie-effecten, gevolgd door een kleinere eenmalige derving. Voor het EMU-saldo wordt gerekend met een opbrengst van 1,0 mld euro in 2028.
- **Invoeren voorheffing op forfaitair rendement in box 2 (D66_290)**
D66 voert een jaarlijkse voorheffing in box 2 in over een forfaitair rendement van 4% op de boekwaarde van het vermogen in de vennootschap. Voor de voorheffing geldt het lage box 2-tarief van 29,5%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro. Op EMU-basis is de opbrengst 1,6 mld euro in 2028 en is de structurele opbrengst beperkt, omdat de voorheffing kan worden verrekend. Er zijn uitvoeringstechnische risico's, omdat moet worden bijgehouden wat gedurende het bestaan van een vennootschap aan voorheffing is geheven.
- **Introduceren toptariefschijf box 1 (D66_107)**
D66 introduceert een toptarief van 55% voor inkomens boven het eindpunt van de afbouw van de arbeidskorting in box 1 (142.000 euro). Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,5 mld euro.
- **Aftoppen mkb-winstvrijstelling op 70.000 euro (D66_111)**
D66 topt de mkb-winstvrijstelling af op een winst van 70.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,4 mld euro.
- **Verlagen aangrijpingspunt tweede schijf voor gepensioneerden box 1 (D66_284)**

D66 beperkt de indexatie van het aangrijpingspunt van de tweede schijf voor gepensioneerden in box 1, conform de Miljoenennota 2024. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.

- **Verhogen bijtelling (D66_112)**
D66 verhoogt het algemene tarief in de bijtelling met 3%-punt naar 25%. Dit is een lastenverzwaring van 0,3 mld euro voor gezinnen.
- **Verlagen mkb-winstvrijstelling naar 12% (D66_286)**
D66 verlaagt de mkb-winstvrijstelling naar 12%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.
- **Afschaffen box 2-vrijstelling voor schulden bij de eigen vennootschap (D66_295)**
D66 schaft de box 2-vrijstelling voor schulden bij de eigen vennootschap af, inclusief de uitzondering voor eigenwoningschuld. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro. Bij invoering is er een grote eenmalige opbrengst, voor het EMU-saldo wordt daarom gerekend met een opbrengst van 3,2 mld euro in 2028.
- **Beperken afschrijving gebouwen in eigen gebruik in de inkomstenbelasting (D66_289)**
D66 beperkt de afschrijving op gebouwen in eigen gebruik in de inkomstenbelasting tot de WOZ-waarde. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro. Op EMU-basis is de opbrengst 0,2 mld euro in 2028.

Vermogen en winst

- **Invoeren fiscale regeling in de vpb voor innovatie en duurzaamheid (D66_244)**
D66 introduceert een nieuwe fiscale regeling in de vennootschapsbelasting met als doel innovatieve en/of duurzame investeringen te stimuleren. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 1,0 mld euro.
- **Invoeren ozb-gebruikersdeel (D66_164)**
D66 introduceert een onroerendezaakbelasting voor gebruikers als extra belastinggebied voor gemeenten. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 3,0 mld euro. D66 roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds.
- **Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (D66_161)**
D66 voert ter vervanging van het huidige box 3-stelsel een heffing op werkelijk rendement in box 3 in met een heffingsvrij inkomen van 1000 euro. Dit is een lastenverzwaring van 2,1 mld euro voor gezinnen.
- **Aanpassen tarieven en vrijstellingen erf- en schenkbelasting (D66_159)**
D66 verhoogt de vrijstellingen in de erfbelasting en maakt de tarieven in de erf- en schenkbelasting onafhankelijk van de relatie tot de schenker of erflater. D66 stelt deze tarieven op 30% in de eerste schijf en 40% daarboven. Per saldo is dit een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,9 mld euro.
- **Verhogen lage tarief vennootschapsbelasting (D66_149)**
D66 verhoogt het tarief in de eerste schijf van de vennootschapsbelasting naar 24%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,7 mld euro.
- **Afschaffen vrijstellingen niet-woningen ozb (D66_165)**
D66 schaft de vrijstellingen voor niet-woningen in de onroerendezaakbelasting af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,4 mld euro. D66 roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds.
- **Introduceren vermogensbelasting box 3 (D66_294)**
D66 introduceert een vermogensbelasting voor vermogens in box 3 groter dan 1 miljoen euro. Over vermogen tussen 1 miljoen en 2 miljoen euro geldt een tarief van 1%; over vermogens boven 2 miljoen euro geldt een tarief van 2%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,3 mld euro.
- **Progressief tarief box 3 (D66_162)**
D66 introduceert een progressief tarief in box 3, waarbij tot een inkomen uit vermogen van 20.000 euro een tarief van 36% geldt en daarboven een tarief van 40%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,9 mld euro.

- **Rente op schulden boven 100.000 euro niet verrekenbaar met rendementen in de vermogensaanwasbelasting (D66_163_a)**
Voor de vermogensaanwasbelasting van D66 (D66_161) geldt dat de rente op schulden boven 100.000 euro niet verrekenbaar is met de rendementen op het vermogen voor de bepaling van de grondslag. Dit is een lastenverzwaring van 0,9 mld euro voor gezinnen.
- **Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (D66_154)**
D66 schaft de vrijstelling in de dividendbelasting bij de inkoop van eigen aandelen af. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,8 mld euro. Deze raming kent een hoge onzekerheid vanwege aanzienlijke gedragsreacties, waaronder mogelijke verplaatsing van de fiscale vestigingsplaats van beursgenoteerde bedrijven.
- **Aanscherpen verliesverrekening, carry-forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (D66_152)**
D66 scherpt de verliesverrekening in de vennootschapsbelasting aan tot 30% van de jaarwinst boven de 1 mln euro, beperkt de carry forward naar zes jaar en schaft de carry back af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,8 mld euro.
- **Aanscherpen earningsstrippingmaatregel (D66_151)**
D66 scherpt de earningsstrippingmaatregel aan waarbij renteaftrek boven 1 mln euro wordt beperkt tot 10% van de gecorrigeerde winst, met uitzondering voor woningcorporaties. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,7 mld euro.
- **Invoeren grondwaardebelasting (D66_168)**
D66 voert een gemeentelijke heffing in op de waarde van grond voor bedrijven. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro. D66 roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds. Deze maatregel vereist het opzetten van een aanvullende registratie voor de waarde van grond.
- **Versoberen BOR en afschaffen doorschuifregeling (D66_155)**
D66 versobert de BOR taakstellend met 0,1 mld euro en schaft daarnaast de doorschuifregeling af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.
- **Invoeren planbatenheffing (D66_166)**
D66 voert een gemeentelijke heffing op planbaten in. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. D66 roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds. De juridische inpasbaarheid en houdbaarheid van de heffing is onzeker.
- **Afschaffen landbouwwijstelling (D66_170)**
D66 schaft de landbouwwijstelling af zonder overgangsrecht. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. Het is onzeker of de vormgeving van deze maatregel juridisch houdbaar is.
- **Schulden boven 100.000 euro niet verrekenbaar met vermogen in de vermogensbelasting (D66_163_b)**
Voor de vermogensbelasting van D66 (D66_294) geldt dat schulden boven 100.000 euro niet verrekenbaar zijn met het vermogen voor de bepaling van de grondslag. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor gezinnen.

Klimaat en milieu

- **Invoeren kilometerheffing (afschaffen mrb en gedragseffect) (D66_123)**
Bij invoering van de kilometerheffing schaft D66 de mrb af. Daarnaast zorgt de invoering van een kilometerheffing voor een afname van het aantal gereden kilometers en lagere opbrengsten in de brandstofaccijnzen en bpm. Dit is een lastenverlichting van 7,1 mld euro voor gezinnen en van 1,7 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (D66_122_b)**
De invoering van een vrachtwagenheffing door D66 gaat gepaard met het afschaffen van het eurovignet, een lastenverlichting in de mrb voor vrachtwagens en een daling van de accijnsopbrengst. In totaal leidt dit tot een lastenverlichting voor bedrijven van 0,4 mld euro.

- **Invoeren kilometerheffing (D66_121_a, D66_121_b)**
D66 voert een kilometerheffing in die gedifferentieerd wordt naar plaats, tijd, brandstofsoort en gewicht. De opbrengsten van de kilometerheffing zijn gelijk aan de kosten van het afschaffen van de mrb, gedragseffecten en de uitvoerings- en investeringskosten (zie D66_123 en D66_121_g). Daarnaast wordt de kilometerheffing uitgebreid naar motorrijtuigen ouder dan veertig jaar en bromfietsen en wordt het huidige verlaagde tarief voor bestelauto's in de mrb niet overgenomen. Dit zorgt voor 1,0 mld euro hogere opbrengsten. In totaal is dit is een lastenverzwaring van 8,6 mld euro voor gezinnen en van 2,7 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (D66_122_a, D66_122_c)**
D66 voert een vrachtwagenheffing in met een tarief van 30 cent per kilometer op alle wegen. Dit is een lastenverzwaring van 2,1 mld euro voor bedrijven en van 0,3 mld euro voor het buitenland.
- **Invoeren consumptiebelasting niet-duurzame landbouwproducten (D66_132)**
D66 voert een consumptiebelasting in op vlees, melk, eieren en plantaardige producten die niet duurzaam zijn geproduceerd. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 1,5 mld euro. Deze maatregel brengt uitvoeringstechnische risico's met zich mee.
- **Aanpassen vrijstellingen energiebelasting (D66_135)**
D66 schaft in de energiebelasting de vrijstellingen voor mineralogische en metallurgische procedés, het duaal verbruik van kolen en de vrijstelling in de kolenbelasting voor elektriciteitsopwekking af. Het verlaagd tarief voor de glastuinbouw, de inputvrijstelling voor WKK's en de vrijstelling voor het niet-energetisch verbruik van aardgas worden beperkt. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,9 mld euro.
- **Invoeren openruimteheffing (D66_169)**
D66 voert een gemeentelijke openruimteheffing op het bebouwen van onbebouwde grond in. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van 0,7 mld euro voor bedrijven. D66 roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds.
- **Invoeren circulaire plastic-heffing (D66_130)**
D66 voert een heffing in op de productie van fossiele polymeren voor de Nederlandse markt van 340 euro per ton. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Gedifferentieerde vliegbelasting (D66_126)**
D66 differentieert de vliegbelasting naar gevlogen afstand en klasse en schaft de vrijstelling voor transferpassagiers en privévliegtuigen af. Dit is een beperkte lastenverzwaring voor gezinnen, een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor bedrijven en van 0,4 mld euro voor het buitenland.
- **Verhogen energiebelasting (D66_147)**
D66 verhoogt de tarieven voor aardgas vanaf de derde tariefschijf in de energiebelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Invoeren heffing industriële uitstoot stikstofoxiden (D66_131)**
D66 voert een heffing in op de industriële uitstoot van stikstofoxiden. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Invoeren CO₂-heffing luchtvaart (D66_127)**
D66 voert een CO₂-heffing voor luchtvaartmaatschappijen in. Deze heffing wordt berekend op basis van de CO₂-uitstoot van vertrekkende passagiers. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor gezinnen, van 0,2 mld euro voor bedrijven en van 0,2 mld euro voor het buitenland.
- **Invoeren grondwaterbelasting (D66_133)**
D66 introduceert een belasting op het onttrekken van grondwater. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Verhogen bpm (D66_125)**
D66 verhoogt de bpm zodat CO₂-uitstoot en het gewicht van voertuigen zwaarder belast worden. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verhogen leidingwaterbelasting (D66_128)**

D66 verhoogt het tarief van de belasting op leidingwater en schaft de vrijstelling bij een jaarlijks waterverbruik van meer dan 300 m³ (grootverbruik) af. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.

- **Invoeren heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen (D66_129)**
D66 introduceert een heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.

Overig

- **Btw-nultarief op groente en fruit (D66_176)**
D66 verlaagt het btw-tarief op groente en fruit naar 0%. Dit is een lastenverlichting van 0,7 mld euro voor gezinnen en van 0,2 mld euro voor bedrijven. Bij deze maatregel bestaat een risico op uitvoeringsproblemen voor de Belastingdienst, omdat zowel de afbakening van (samengestelde) product(groep)en als de handhaving complex is.
- **Invoering digitale dienstenbelasting (D66_172)**
D66 voert een digitale dienstenbelasting in met een tarief van 5% over de bruto-opbrengst. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,5 mld euro.
- **Verhogen tabaksaccijns en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (D66_174)**
D66 indexeert de tabaksaccijns jaarlijks met de tabelcorrectiefactor en voert een verbruiksbelasting in op e-sigaretten. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,4 mld euro.
- **Afschaffen verlaagd btw-tarief op sierteelt en agrarische inputgoederen (D66_173)**
D66 hevelt sierteelt en agrarische inputgoederen over naar het algemene btw-tarief van 21%. Dit is een lastenverzwaring van 0,3 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken afhankelijk van suikergehalte (D66_177)**
D66 maakt de verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken afhankelijk van het suikergehalte. Per saldo is dit een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro.
- **Verhogen alcoholaccijns (D66_175)**
D66 verhoogt de alcoholaccijns. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro.
- **Experimenten softdrugs (D66_257)**
D66 voert een experiment uit voor het telen, verkopen en gebruiken van softdrugs. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen. De opbrengsten ontstaan bijvoorbeeld door het veilen van vergunningen, een nationale verbruiksbelasting of dividenduitkeringen door een staatsbedrijf.

Tabel 12.4 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2028, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2028
Inkomen en arbeid	-10,2
Introduceren verzilverbare heffingskorting (D66_101_b)	-14,1
Belastingvoordeel voor mensen die meer dan 1225 uur per jaar werken (D66_117)	-4,9
Verlagen tarief eerste schijf box 1 (D66_279)	-4,9
Invoeren franchise werknemersverzekeringen (D66_104)	-4,2
Verhogen arbeidskorting (D66_105)	-3,9
Aanpassen uitfasering inkomensafhankelijke combinatiekorting (D66_118)	-0,1
Bevriezen aangrijpingspunt hoge tariefschijf box 1 (D66_106)	6,7
Voor 40% uitfaseren hypotheekrenteaf trek (D66_108)	4,3
Afschaffen maximumpremiegrens werknemersverzekeringen (D66_103)	3,3

Afschaffen maximumpremiegrens IAB (Zvw) voor bedrijven (D66_102)	1,9
Aftrekposten omzetten in heffingskortingen (D66_113)	1,4
Verlaging verplichtstelling pensioenopbouw tot 70.000 euro (D66_110)	1,0
Verhogen tarieven box-2 naar 29,5% en 36% (D66_114)	0,8
Invoeren voorheffing op forfaitair rendement in box 2 (D66_290)	0,5
Introduceren toptariefschijf box 1 (D66_107)	0,5
Aftoppen mkb-winstvrijstelling op 70.000 euro (D66_111)	0,4
Verlagen aangrijpingspunt tweede schijf voor gepensioneerden box 1 (D66_284)	0,3
Verhogen bijtelling (D66_112)	0,3
Verlagen mkb-winstvrijstelling naar 12% (D66_286)	0,3
Afschaffen box 2-vrijstelling voor schulden bij de eigen vennootschap (D66_295)	0,1
Beperken afschrijving gebouwen in eigen gebruik in de inkomstenbelasting (D66_289)	0,1
Vermogen en winst	15,8
Invoeren fiscale regeling in de vpb voor innovatie en duurzaamheid (D66_244)	-1,0
Invoeren ozb-gebruikersdeel (D66_164)	3,0
Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (D66_161)	2,1
Aanpassen tarieven en vrijstellingen erf- en schenkbelasting (D66_159)	1,9
Verhogen lage tarief vennootschapsbelasting (D66_149)	1,7
Afschaffen vrijstellingen niet-woningen ozb (D66_165)	1,4
Introduceren vermogensbelasting box 3 (D66_294)	1,3
Progressief tarief box 3 (D66_162)	0,9
Rente op schulden boven 100.000 euro niet verrekenbaar met rendementen in de vermogensaanwasbelasting (D66_163_a)	0,9
Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (D66_154)	0,8
Aanscherpen verliesverrekening, carry-forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (D66_152)	0,8
Aanscherpen earningsstrippingmaatregel (D66_151)	0,7
Invoeren grondwaardebelasting (D66_168)	0,5
Veroberen BOR en afschaffen doorschuifregeling (D66_155)	0,3
Invoeren planbatenheffing (D66_166)	0,2
Afschaffen landbouwvrijstelling (D66_170)	0,2
Schulden boven 100.000 euro niet verrekenbaar met vermogen in de vermogensbelasting (D66_163_b)	0,1
Klimaat en milieu	10,9
Invoeren kilometerheffing (afschaffen mrb en gedragseffect) (D66_123)	-8,9
Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (D66_122_b)	-0,4
Invoeren kilometerheffing (D66_121_a, D66_121_b)	11,3
Invoeren vrachtwagenheffing (D66_122_a, D66_122_c)	2,4
Invoeren consumptiebelasting niet-duurzame landbouwproducten (D66_132)	1,5
Aanpassen vrijstellingen energiebelasting (D66_135)	0,9
Invoeren openruimteheffing (D66_169)	0,7
Invoeren circulaire plastic-heffing (D66_130)	0,5

Gedifferentieerde vliegbelasting (D66_126)	0,5
Verhogen energiebelasting (D66_147)	0,5
Invoeren heffing industriële uitstoot stikstofoxiden (D66_131)	0,5
Invoeren CO ₂ -heffing luchtvaart (D66_127)	0,5
Invoeren grondwaterbelasting (D66_133)	0,2
Verhogen bpm (D66_125)	0,2
Verhogen leidingwaterbelasting (D66_128)	0,2
Invoeren heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen (D66_129)	0,2
Overig	1,1
Btw-nultarief op groente en fruit (D66_176)	-0,9
Invoering digitale dienstenbelasting (D66_172)	0,5
Verhogen tabaksaccijns en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (D66_174)	0,4
Afschaffen verlaagd btw-tarief op sierteelt en agrarische inputgoederen (D66_173)	0,4
Verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken afhankelijk van suikergehalte (D66_177)	0,2
Verhogen alcoholaccijns (D66_175)	0,2
Experimenten softdrugs (D66_257)	0,2

12.3 GroenLinks-PvdA

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door GroenLinks-PvdA aangeleverd beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten in 2028. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2024 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

12.3.1 Uitgaven

GroenLinks-PvdA intensiveert per saldo 19,7 mld euro in de overheidsuitgaven in 2028. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen per uitgavenfunctie volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- **Vier dagen gratis kinderopvang 0- tot 4-jarigen + volledig gratis bso voor 4- tot 12-jarigen (zonder arbeidseis) (GL-PvdA_167)**

GroenLinks-PvdA introduceert vier dagen gratis dagopvang voor kinderen jonger dan vier jaar en maakt de buitenschoolse opvang voor 4- tot en met 12-jarigen gratis. Zowel werkenden als niet-werkenden kunnen gebruikmaken van de voorziening. Dit is een intensivering van 10,5 mld euro. Hierin is meegenomen dat een deel van de hogere vraag naar kinderopvang zal resulteren in langere wachtlijsten in plaats van het gebruik van kinderopvang, vanwege de krapte op de arbeidsmarkt als geheel en binnen de kinderopvang in het bijzonder.

- **Wml met 13,3% verhogen (GL-PvdA_162)**

GroenLinks-PvdA verhoogt het wettelijk minimumloon (wml) met 13,3%. Het gemiddeld bruto wml (exclusief vakantiegeld) in 2028 komt uit op 18,02 euro per uur. De sociale uitkeringen, de huurtoeslag en het kindgebonden budget worden hieraan gekoppeld. Dit is een intensivering van 9,4 mld euro.

- **Huurtoeslag verhogen (GL-PvdA_322)**

GroenLinks-PvdA verhoogt de huurtoeslag met 1125 euro per jaar. Dit is een intensivering van 2,0 mld euro.

- **Verhogen kindgebonden budget (GL-PvdA_164)**

GroenLinks-PvdA verhoogt het maximale bedrag voor het eerste kind binnen het kindgebonden budget met 874 euro en voor andere kinderen met 1009 euro. Hierdoor hangt de hoogte van het bedrag alleen nog af van de leeftijd van het kind; de bedragen voor het eerste kind en voor latere kinderen verschillen niet meer van elkaar. Per saldo is dit een intensivering van 2,0 mld euro.

- **Intensivering arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (uitkeringslasten) (GL-PvdA_173_a)**

GroenLinks-PvdA wijzigt de arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen. De partij kiest voor een variant met maximale grondslag op WIA-niveau en een uitkering op 70% daarvan. De wachttijd is zes maanden. Dit is een intensivering van 1,5 mld euro, waarvan 1,1 mld euro wordt gefinancierd uit premies (GL-PvdA_173_b en c). Het structurele bedrag is hoger doordat de maatregel geleidelijk ingroeit.

- **Verhogen kinderbijslag (GL-PvdA_165)**

GroenLinks-PvdA verhoogt de kinderbijslag met 442 euro per jaar. Dit is een intensivering van 1,3 mld euro.

- **Afschaffen kostendelersnorm Participatiewet (GL-PvdA_177)**

GroenLinks-PvdA schaft de kostendelersnorm in de Participatiewet af. Dit is een intensivering van 0,3 mld euro.

- **Werkgarantiefonds inclusief extra budget voor om- en bijscholing (GL-PvdA_183_a)**

GroenLinks-PvdA stelt 0,3 mld euro beschikbaar voor een werkgarantiefonds, inclusief om- en bijscholing voor werkenden en werklozen.

- **Kort zorgverlof verlengen, langdurend zorgverlof verhogen en introductie rouw en transitieverlof (GL-PvdA_172)**

- GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend in het kortdurend zorgverlof, een rouw- en transitieverlof en een betaald langdurig zorgverlof. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Taakstellende intensivering versoepelen regels bijstand (GL-PvdA_178)**
GroenLinks-PvdA versoepelt de regels voor de bijstand. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
 - **Geboorteverlof en ouderschapsverlof verlengen (GL-PvdA_312)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend in het geboorteverlof en het ouderschapsverlof. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
 - **Tegemoetkoming AOW-gat Surinaamse Nederlanders (GL-PvdA_179)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend in de tegemoetkoming aan Surinaamse Nederlanders met een AOW-gat met 0,2 mld euro.
 - **Geormerkt budget voor scholing werklozen in de WW (GL-PvdA_183_b)**
GroenLinks-PvdA stelt 0,1 mld euro beschikbaar voor scholing voor werklozen in de WW.
 - **Uitbreiden beschutte werkplekken met 2000 plekken en intensiveren sociale ontwikkelbedrijven (GL-PvdA_181_c)**
GroenLinks-PvdA breidt het aantal beschutte werkplekken uit met 2000 plekken en intensificeert daarnaast in sociale ontwikkelbedrijven. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro.
 - **Afschaffen kinderopvangtoeslag (GL-PvdA_168)**
GroenLinks-PvdA schaft de kinderopvangtoeslag af. Dit is een ombuiging van 7,9 mld euro.
 - **Afschaffen zorgtoeslag (GL-PvdA_320)**
GroenLinks-PvdA schaft de zorgtoeslag af. Dit is een ombuiging van 7,3 mld.
 - **Verlagen dubbele algemene heffingskorting in AOW (GL-PvdA_205_b)**
GroenLinks-PvdA beperkt de dubbele algemene heffingskorting in het referentieminimumloon voor de AOW tot 1,42 maal de algemene heffingskorting. Dit beperkt de stijging van de AOW-uitkering als gevolg van doorwerking van maatregelen in box 1. De maatregel is een ombuiging van 5,4 mld euro.
 - **Eerste jaar eigenrisicodragerschap WW (uitkeringslasten) (GL-PvdA_185_a)**
GroenLinks-PvdA introduceert een eigenrisicodragerschap voor werkgevers voor het eerste jaar WW, waarmee de kosten van WW-uitkeringen gedurende het eerste jaar voor rekening komen van de oude werkgever. Doordat het UWV minder WW-uitkeringen hoeft uit te keren, is dit een ombuiging van 3,7 mld euro. Zie GL-PvdA_185_b voor het effect op de lasten voor bedrijven.
 - **Doorwerking energielabel-afhankelijke huurkorting op huurtoeslag (GL-PvdA_304)**
GroenLinks-PvdA introduceert een huurkorting voor huurwoningen met energielabel C tot en met G, oplopend van 50 tot 150 euro per maand. Huren zijn hierdoor lager dan in het basispad, wat leidt tot een ombuiging van 0,3 mld euro op de huurtoeslaguitgaven.
 - **Doorwerking matigen huurontwikkeling en reguleren huurmarkt op huurtoeslag (GL-PvdA_201)**
GroenLinks-PvdA breidt het gereguleerde huursegment uit tot woningen met 250 woningwaardestelselpunten, en beperkt de huurverhoging voor alle zittende huurders tot het minimum van de gemiddelde cao-loonstijging en inflatie in het voorgaande jaar. Huren zijn hierdoor lager dan in het basispad, wat leidt tot een ombuiging van 0,1 mld euro op de huurtoeslaguitgaven.

Zorg

- **Verlagen verplicht eigen risico in de Zvw met 100 euro, afschaffen vrijwillig eigen risico, terugdraaien maximeren eigen bijdrage (GL-PvdA_140_a, GL-PvdA_140_d)**

GroenLinks-PvdA verlaagt de hoogte van het verplichte eigen risico in de Zvw naar 285 euro en schaft het vrijwillig eigen risico in de Zvw af. Daarnaast draait GroenLinks-PvdA de maximale eigen bijdrage van 150 euro per behandeling in de medisch-specialistische zorg terug. In totaal is het bevriezen van het verplichte eigen risico, het afschaffen van het vrijwillig eigen risico en terugdraaien van het maximeren van de eigen bijdrage per behandeling een intensivering van 2,6 mld euro.

- **Verhoging zorglonen lage- en middeninkomens via een bestuurlijk akkoord (GL-PvdA_106_e, GL-PvdA_106_f, GL-PvdA_106_g)**

GroenLinks-PvdA heeft de intentie om bestuurlijke akkoorden af te sluiten met werkgevers, werknemers, zorgverzekeraars, zorgkantoren en gemeenten om de lonen te verhogen van zorgwerknemers met lage- en middeninkomens. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in de Zvw, 0,2 mld euro in de Wlz en 0,2 mld euro in de Wmo. In totaal is dit een intensivering van 0,6 mld euro.
- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (GL-PvdA_313_b, GL-PvdA_313_c)**

GroenLinks-PvdA intensificeert 1,3 mld euro in het gemeente- en provinciefonds (zie GL-PvdA_313_a). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij zorg. Dit is een intensivering van 0,5 mld euro in Wmo/Jeugdzorg.
- **Basispakket uitbreiden met periodieke tandheelkundige controle en anticonceptie (GL-PvdA_144)**

GroenLinks-PvdA breidt het basispakket in de Zvw uit met periodieke controles voor tandheelkundige zorg en anticonceptie. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Overhevelen delen ouderenzorg vanuit de Zvw en Wmo naar de Wlz (GL-PvdA_161)**

GroenLinks-PvdA hevelt delen van de ouderenzorg binnen de Zvw en de Wmo over naar de Wlz. Het betreft geneeskundige en verpleegkundige zorg uit de Zvw en huishoudelijke ondersteuning en dagbesteding uit de Wmo. Het zorgkantoor doet de indicatie. De ombuiging in de Zvw bedraagt 7,4 mld euro en in de Wmo 2,6 mld euro. De intensivering als gevolg van de overheveling naar de Wlz bedraagt 10,3 mld euro. De overheveling gaat met meerkosten gepaard, onder andere omdat het onderscheid tussen plekken in een instelling met en zonder behandeling komt te vervallen en het pakket voor deze personen wordt verruimd. Per saldo is dit een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Populatiebekostiging invoeren in de ouderenzorg (GL-PvdA_138)**

GroenLinks-PvdA past de bekostigingsmethodiek van ouderenzorg in de Wlz aan. Zorginstellingen die ouderenzorg in de Wlz leveren worden bekostigd op basis van populatiekenmerken. Door transitiekosten is dit een intensivering van 0,3 mld euro.
- **Intensivering extra plekken in verpleeghuizen (GL-PvdA_145)**

GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,3 mld euro in de Wlz met het oog op het uitbreiden van het aantal plekken in verpleeghuizen.
- **Populatiebekostiging invoeren op wijkniveau voor huisartsen, apothekers en anderhalvelijnszorg (GL-PvdA_137)**

GroenLinks-PvdA past de bekostigingsmethodiek van huisartsen, apothekers en anderhalvelijnszorg aan. Alle zorg in Nederland die wordt verleend door huisartsen, apothekers of onderdelen van de anderhalve lijn wordt bekostigd op basis van populatiekenmerken. Vanwege transitiekosten is dit een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Leeftijdsgrens Jeugdwet verhogen (GL-PvdA_147)**

GroenLinks-PvdA verhoogt de leeftijdsgrens van de Jeugdwet, van 18 naar 21 jaar. De intensivering in de Jeugdwet bedraagt 0,4 mld euro. De ombuiging bedraagt 0,1 mld euro in de Wmo, 0,1 mld euro in de Wlz en is beperkt in de Zvw. Per saldo is dit een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Intensivering programma onbeperkt meedoen (GL-PvdA_148)**

GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in manieren om de samenleving toegankelijker te maken.
- **Onderuitputting (Zvw) (GL-PvdA_327_a, GL-PvdA_327_b)**

In het pakket van GroenLinks-PvdA is de werkgelegenheidsgroei begrensd en generieke onderuitputting verondersteld. De bestedingsimpuls aan de economie is dusdanig dat het onwaarschijnlijk is dat de toename van het aantal werkzame personen binnen de kabinetsperiode behaald kan worden. Dit betekent een verlaging van het totale bedrag aan intensiveringen met 0,5 mld voor de functie Zorg.

- **Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (GL-PvdA_141)**
GroenLinks-PvdA heeft de intentie om een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met het macrobeheersinstrument. Deze maatregel leidt tot ombuigingen van 0,2 mld euro in de ziekenhuiszorg en beperkte ombuigingen in de huisartsenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de wijkverpleging. In totaal is de ombuiging op de Zvw 0,4 mld euro.
- **Verplichten meerjarige contracten en budgetafspraken in de Wlz (GL-PvdA_295)**
GroenLinks-PvdA stelt meerjarige contracten en budgetafspraken in de Wlz verplicht. Dit is een ombuiging van 0,3 mld euro.
- **Nieuwe artsen verplicht in loondienst en inkomen gemaximeerd op WNT (GL-PvdA_324)**
GroenLinks-PvdA wil nieuwe artsen verplichten tot loondienst en brengt medisch specialisten in loondienst onder het bezoldigingsmaximum van de WNT. Dit is een beperkte ombuiging in 2028. Structureel betreft deze maatregel een grotere ombuiging.

Openbaar bestuur

- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (GL-PvdA_313_a)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 1,3 mld euro in het gemeente- en provinciefonds en beoogt daarmee te intensiveren in jeugdzorg (0,5 mld euro), de opschalingskorting af te schaffen (0,3 mld euro), gemeentelijke minimaregelingen te uniformeren (0,2 mld euro) en te intensiveren in bibliotheken (0,1 mld euro). Het gemeentefonds wordt bovendien generiek verhoogd (0,2 mld euro). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij openbaar bestuur (0,8 mld euro).
- **Achtduizend publieke banen (deel openbaar bestuur) (GL-PvdA_181_b)**
GroenLinks-PvdA creëert 8000 publieke banen, waarvan een deel bij de overheid. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Intensivering Innovatiefonds: openbaar bestuur (GL-PvdA_311_b, GL-PvdA_311_c)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 1,0 mld euro in het innovatiefonds. Dit is een intensivering van 0,3 mld euro in openbaar bestuur.
- **Intensivering expertise en verlagen externe inhuur (openbaar bestuur) (GL-PvdA_299_a)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,4 mld euro in het verbeteren van expertise binnen het Rijk en zbo's en externe inhuur te verlagen. Dit leidt tot een intensivering in openbaar bestuur van 0,2 mld euro.
- **Verbeteren dienstverlening en ICT van uitvoeringsorganisaties (GL-PvdA_105)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in het verbeteren van de dienstverlening en ICT van uitvoeringsorganisaties.
- **Intensivering provinciefonds: openbaar bestuur (GL-PvdA_313_d)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,2 mld euro in het provinciefonds met het oog op regionaal ov.
- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (GL-PvdA_310_b, GL-PvdA_310_c)**
GroenLinks-PvdA buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 0,9 mld euro op openbaar bestuur.
- **Onderuitputting (overheid) (GL-PvdA_327_c)**
In het pakket van GroenLinks-PvdA is de werkgelegenheidsgroei begrensd en generieke onderuitputting verondersteld. De bestedingsimpuls aan de economie is dusdanig dat het onwaarschijnlijk is dat de toename van het aantal werkzame personen binnen de kabinetsperiode behaald kan worden. Dit betekent een verlaging van het totale bedrag aan intensiveringen met 0,6 mld euro voor de functie openbaar bestuur.

Onderwijs

- **Maximeren rente studieleningen en compenseren studenten onder het studievoorschotstelsel (GL-PvdA_134)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,9 mld euro in het maximeren van de rente op studieleningen en het compenseren van studenten die onder het studievoorschotstelsel vielen.
- **Verhogen basisbeurs voor uitwonende studenten (GL-PvdA_123)**
GroenLinks-PvdA trekt de tijdelijke verhoging van de basisbeurs voor uitwonende studenten van 164 euro per maand structureel door. Dit is een intensivering van 0,6 mld euro.
- **Achtduizend publieke banen (deel onderwijs) (GL-PvdA_181_a)**
GroenLinks-PvdA creëert 8000 publieke banen, waarvan een deel bij het onderwijs. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Maximale klassengrootte naar 21 leerlingen bij po-scholen met positieve achterstandsscore (GL-PvdA_127)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de lumpsum van het primair onderwijs om hiermee de maximale klassengrootte bij scholen met een positieve achterstandsscore te verlagen naar 21 leerlingen. Dit is een intensivering van 0,3 mld euro.
- **Verhogen subsidie voor brede brugklassen (GL-PvdA_128)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de subsidie voor brede brugklassen in het voortgezet onderwijs. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Verhogen lumpsum po voor ontbijt, cultuur en gym (GL-PvdA_129)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de lumpsum van het primair onderwijs voor ontbijt, cultuur en gym. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Verhogen lumpsum hoger onderwijs (GL-PvdA_130)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de lumpsum van het hoger onderwijs met 0,2 mld euro.
- **Verhogen lumpsum mbo (GL-PvdA_131)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de lumpsum van het middelbaar beroepsonderwijs. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Verhogen lumpsum voor passend en speciaal onderwijs (GL-PvdA_132)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de lumpsum voor passend, speciaal en inclusief onderwijs. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Verhogen salarissen in po, vo, mbo en ho (GL-PvdA_106_c)**
GroenLinks-PvdA heeft de intentie om bestuurlijke akkoorden af te sluiten met bonden, scholen en werknemers in de onderwijssector. Het beoogde doel is om de lonen in alle onderwijssectoren te verhogen. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Verhogen lumpsum vo (GL-PvdA_323)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de lumpsum van het voortgezet onderwijs. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Gedeeltelijke overheveling tweede naar eerste geldstroom (GL-PvdA_135)**
GroenLinks-PvdA hevelt 0,4 mld euro over van de tweede geldstroom (subsidies van de NWO en KNAW) naar de eerste geldstroom (de lumpsum) voor hogeronderwijsinstellingen, met het oog op meer fundamenteel onderzoek. Per saldo heeft deze maatregel geen budgettair effect.

Overdrachten aan bedrijven

- **Intensivering Innovatiefonds: overdrachten aan bedrijven (GL-PvdA_311_a)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 1,0 mld euro in het innovatiefonds. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro in overdrachten aan bedrijven.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (GL-PvdA_270_e)**
GroenLinks-PvdA sluis een deel van de netto-opbrengst van de vrachtwagenheffing terug naar de vrachtwagensector. Dit is een taakstellende intensivering van 0,3 mld euro.
- **Intensivering ziekteverzuimverzekeringen MKB (GL-PvdA_174)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in ziekteverzuimverzekeringen voor het MKB.

- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (GL-PvdA_310_a)**
GroenLinks-PvdA buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 1,7 mld euro op overdrachten aan bedrijven.

Internationale samenwerking

- **Intensivering ontwikkelingssamenwerking (GL-PvdA_196)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,7 mld euro in ontwikkelingssamenwerking.
- **Intensivering ontwikkelingssamenwerking (Maximeren eerstejaarsbedrag asiel uit ODA-budget) (GL-PvdA_198)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,3 mld euro om de bijdrage uit het budget voor ontwikkelingssamenwerking (ODA) voor de eerstejaarsopvang asiel te verlagen. Door de maximering van de bijdrage aan asiel wordt een groter deel van het ODA-budget uitgegeven aan ontwikkelingssamenwerking.

Veiligheid

- **Intensivering politiecapaciteit en Bewaken & Beveiligen (GL-PvdA_111)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,4 mld euro in het verminderen van personeelstekorten bij de politie, en het stelsel Bewaken en Beveiligen.
- **Intensivering justitiële keten, OM en (sociale) advocatuur (GL-PvdA_109)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,2 mld euro in de justitiële keten.
- **Verhoging lonen politie (GL-PvdA_106_a)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,2 mld euro om de lonen bij de politie te verhogen.
- **Intensivering expertise en verlagen externe inhuur (veiligheid) (GL-PvdA_299_b)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,4 mld euro in het verbeteren van expertise binnen het Rijk en zbo's en externe inhuur te verlagen. Dit leidt tot een intensivering van 0,1 mld euro in veiligheid.

Bereikbaarheid

- **Intensivering in ov en fiets- en wandelinfrastructuur (GL-PvdA_120_b)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 1,5 mld euro in de aanleg van ov, fietspaden/-voorzieningen en wandel-/recreatiepaden.
- **Invoeren kilometerheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (GL-PvdA_269_h)**
De invoering van een kilometerheffing door GroenLinks-PvdA gaat gepaard met invoeringskosten van 0,6 mld euro en uitvoeringskosten van 0,8 mld euro. Dit is een intensivering van 1,4 mld euro.
- **Ticket voor onbeperkt reizen in ov in de daluren (GL-PvdA_119)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,6 mld euro in een ticket om voor 49 euro per maand buiten de spits onbeperkt te kunnen reizen in het ov.
- **Intensivering volkshuisvesting en leefbaarheid (GL-PvdA_200)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,4 mld euro in woningbouwprojecten en leefbaarheidsmaatregelen.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (GL-PvdA_270_d)**
De invoering van een vrachtwagenheffing door GroenLinks-PvdA gaat gepaard met invoeringskosten van 0,1 mld euro en uitvoeringskosten van 0,1 mld euro. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Intensivering expertise en verlagen externe inhuur (bereikbaarheid) (GL-PvdA_299_d)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,4 mld euro in het verbeteren van expertise binnen het Rijk en zbo's en externe inhuur te verlagen. Dit leidt tot een beperkte intensivering in bereikbaarheid.
- **Ombuiging op aanleg van wegen (Mobiliteitsfonds) (GL-PvdA_120_a)**
GroenLinks-PvdA buigt 0,5 mld euro om binnen het Mobiliteitsfonds op de aanleg van wegen.

Defensie

- **Intensivering defensie (GL-PvdA_117)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,9 mld euro in defensie met het oog op versterking van materieel, onderhoud, training en internationale samenwerking.
- **Verhoging salarissen defensie (GL-PvdA_115)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de lonen van de laagste salarisschalen bij defensie. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Intensivering defensiepersoneel (GL-PvdA_116)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,4 mld euro in aanvullende wervingsactiviteiten en het verbeteren van secundaire arbeidsvoorwaarden van defensiepersoneel.
- **Intensivering verbetering cyberveiligheid (GL-PvdA_114)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in cyberveiligheid.
- **Intensivering onderzoek defensie (GL-PvdA_118)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in het verrichten van innovatief onderzoek binnen de defensieketen.
- **Intensivering expertise en verlagen externe inhuur (defensie) (GL-PvdA_299_c)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,4 mld euro in het verbeteren van expertise binnen het Rijk en zbo's en externe inhuur te verlagen. Dit leidt tot een beperkte intensivering in defensie.

Klimaat en milieu

- **Volledige productiebeperking kolencentrales (GL-PvdA_303)**
GroenLinks-PvdA legt een volledige productiebeperking op aan drie kolencentrales voor de periode 2025-2030. Dit is een intensivering van cumulatief 1,9 mld euro in de kabinetsperiode en een intensivering van 0,8 mld euro in 2028 ten gevolge van verplichte compensatie. Het uiteindelijke bedrag zal de uitkomst zijn van onderhandelingen tussen het Rijk en de kolencentrales. De juridische houdbaarheid van deze productiebeperking is onzeker.
- **Intensivering verduurzaming gebouwde omgeving (GL-PvdA_191_j)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,7 mld euro in verduurzaming in de gebouwde omgeving via diverse instrumenten (verduurzaming koopwoningen, Nationaal Isolatieprogramma, SVOH, energiefixteams en een bespaargarantiefonds).
- **Intensivering fonds financiering verduurzaming landbouw (GL-PvdA_307)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,6 mld euro voor fonds gericht op het financieren van verduurzaming van de landbouw.
- **Intensivering in energiecoöperaties (GL-PvdA_191_c)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,5 mld euro in energiecoöperaties.
- **Ecosysteemdiensten en KRW (GL-PvdA_188)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,4 mld euro voor verdienmodellen voor natuurbeheer door boeren en om te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water.
- **Intensivering Nationale Grondbank (GL-PvdA_190)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,4 mld euro in de Nationale Grondbank.
- **Intensivering Volkshuisvestingsfonds voor woningisolatie (GL-PvdA_191_f)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,4 mld euro in het Volkshuisvestingsfonds om woningen te isoleren.
- **Uitkoop agrarische bedrijven (GL-PvdA_187)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,2 mld euro in het uitkopen van agrarische bedrijven.
- **Intensivering in natuur (GL-PvdA_189)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,2 mld euro in het versneld voltooiën van Natuurnetwerk Nederland en het vergroenen van wijken.
- **Intensivering energiebesparing huishoudens en mkb (GL-PvdA_191_b)**
GroenLinks-PvdA intensificeert 0,2 mld euro in het behalen van hogere energiebesparing van huishoudens en het mkb.
- **Heffing op broeikasgassen landbouw (terugsluis) (GL-PvdA_193_b)**

GroenLinks-PvdA sluis de opbrengst van de broeikasgasheffing in de landbouw (GL-PvdA_193_a) terug naar de landbouwsector. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.

- **Invoeringskosten handelssysteem stikstofemissierechten veehouderij (GL-PvdA_305_b)**
Het invoeren van een systeem van verhandelbare stikstofemissierechten voor de veehouderij door GroenLinks-PvdA gaat gepaard met invoeringskosten. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro.
- **Ombuiging Transitiefonds (GL-PvdA_186)**
GroenLinks-PvdA buigt 3,4 mld euro om op het Transitiefonds.
- **Gedeeltelijke ombuiging Klimaatfonds (GL-PvdA_191_a, GL-PvdA_191_k)**
GroenLinks-PvdA buigt 1,2 mld euro om op het Klimaatfonds in 2028. Dit is een ombuiging op kernenergie (0,9 mld euro) en een generieke ombuiging (0,3 mld euro).

Overig

- **Intensivering media, kunst en cultuur (GL-PvdA_300)**
GroenLinks-PvdA intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in media, kunst en cultuur om de toegankelijkheid van kunst en cultuur te vergroten en nationale en regionale omroepen te versterken.

Tabel 12.5 Netto ombuigingen in 2028, t.o.v. basispad ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2028
Sociale zekerheid	3,6
Vier dagen gratis kinderopvang 0- tot 4-jarigen + volledig gratis bso voor 4- tot 12-jarigen (zonder arbeidseis) (GL-PvdA_167)	10,5
Wml met 13,3% verhogen (GL-PvdA_162)	9,4
Huurtoeslag verhogen (GL-PvdA_322)	2,0
Verhogen kindgebonden budget (GL-PvdA_164)	2,0
Intensivering arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (uitkeringslasten) (GL-PvdA_173_a)	1,5
Verhogen kinderbijslag (GL-PvdA_165)	1,3
Afschaffen kostendelersnorm Participatiewet (GL-PvdA_177)	0,3
Werkgarantiefonds inclusief extra budget voor om- en bijscholing (GL-PvdA_183_a)	0,3
Kort zorgverlof verlengen, langdurend zorgverlof verhogen en introductie rouw en transitieverlof (GL-PvdA_172)	0,2
Taakstellende intensivering versoepelen regels bijstand (GL-PvdA_178)	0,2
Geboorteverlof en ouderschapsverlof verlengen (GL-PvdA_312)	0,2
Tegemoetkoming AOW-gat Surinaamse Nederlanders (GL-PvdA_179)	0,2
Geoormerkt budget voor scholing werklozen in de WW (GL-PvdA_183_b)	0,1
Uitbreiden beschutte werkplekken met 2000 plekken en intensiveren sociale ontwikkelbedrijven (GL-PvdA_181_c)	0,1
Afschaffen kinderopvangtoeslag (GL-PvdA_168)	-7,9
Afschaffen zorgtoeslag (GL-PvdA_320)	-7,3
Verlagen dubbele algemene heffingskorting in AOW (GL-PvdA_205_b)	-5,4
Eerste jaar eigenrisicodragerschap WW (uitkeringslasten) (GL-PvdA_185_a)	-3,7
Doorwerking energielabel-afhankelijke huurkorting op huurtoeslag (GL-PvdA_304)	-0,3
Doorwerking matigen huurontwikkeling en reguleren huurmarkt op huurtoeslag (GL-PvdA_201)	-0,1
Zorg	4,6

Verlagen verplicht eigen risico in de Zvw met 100 euro, afschaffen vrijwillig eigen risico, terugdraaien maximeren eigen bijdrage (GL-PvdA_140_a, GL-PvdA_140_d)	2,6
Verhoging zorglonen lage- en middeninkomens via een bestuurlijk akkoord (GL-PvdA_106_e, GL-PvdA_106_f, GL-PvdA_106_g)	0,6
Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (GL-PvdA_313_b, GL-PvdA_313_c)	0,5
Basispakket uitbreiden met periodieke tandheelkundige controle en anticonceptie (GL-PvdA_144)	0,4
Overhevelen delen ouderenzorg vanuit de Zvw en Wmo naar de Wlz (GL-PvdA_161)	0,4
Populatiebesteding invoeren in de ouderenzorg (GL-PvdA_138)	0,3
Intensivering extra plekken in verpleeghuizen (GL-PvdA_145)	0,3
Populatiebesteding invoeren op wijkniveau voor huisartsen, apothekers en anderhalvelijnszorg (GL-PvdA_137)	0,2
Leeftijdsgrens Jeugdwet verhogen (GL-PvdA_147)	0,2
Intensivering programma onbeperkt meedoen (GL-PvdA_148)	0,2
Onderuitputting (Zvw) (GL-PvdA_327_a, GL-PvdA_327_b)	-0,5
Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (GL-PvdA_141)	-0,4
Verplichten meerjarige contracten en budgetafspraken in de Wlz (GL-PvdA_295)	-0,3
Nieuwe artsen verplicht in loondienst en inkomen gemaximeerd op WNT (GL-PvdA_324)	0,0
Openbaar bestuur	0,7
Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (GL-PvdA_313_a)	0,8
Achtduizend publieke banen (deel openbaar bestuur) (GL-PvdA_181_b)	0,4
Intensivering Innovatiefonds: openbaar bestuur (GL-PvdA_311_b, GL-PvdA_311_c)	0,3
Intensivering expertise en verlagen externe inhuur (openbaar bestuur) (GL-PvdA_299_a)	0,2
Verbeteren dienstverlening en ICT van uitvoeringsorganisaties (GL-PvdA_105)	0,2
Intensivering provinciefonds: openbaar bestuur (GL-PvdA_313_d)	0,2
Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (GL-PvdA_310_b, GL-PvdA_310_c)	-0,9
Onderuitputting (overheid) (GL-PvdA_327_c)	-0,6
Onderwijs	3,5
Maximeren rente studieleningen en compenseren studenten onder het studievoorschotstelsel (GL-PvdA_134)	0,9
Verhogen basisbeurs voor uitwonende studenten (GL-PvdA_123)	0,6
Achtduizend publieke banen (deel onderwijs) (GL-PvdA_181_a)	0,4
Maximale klassengrootte naar 21 leerlingen bij po-scholen met positieve achterstandsscore (GL-PvdA_127)	0,3
Verhogen subsidie voor brede brugklassen (GL-PvdA_128)	0,2
Verhogen lumpsum po voor ontbijt, cultuur en gym (GL-PvdA_129)	0,2
Verhogen lumpsum hoger onderwijs (GL-PvdA_130)	0,2
Verhogen lumpsum mbo (GL-PvdA_131)	0,2
Verhogen lumpsum voor passend en speciaal onderwijs (GL-PvdA_132)	0,2
Verhogen salarissen in po, vo, mbo en ho (GL-PvdA_106_c)	0,2
Verhogen lumpsum vo (GL-PvdA_323)	0,2
Gedeeltelijke overheveling tweede naar eerste geldstroom (GL-PvdA_135)	0,0
Overdrachten aan bedrijven	-0,5

Intensivering Innovatiefonds: overdrachten aan bedrijven (GL-PvdA_311_a)	0,7
Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (GL-PvdA_270_e)	0,3
Intensivering ziekteverzuimverzekeringen MKB (GL-PvdA_174)	0,2
Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (GL-PvdA_310_a)	-1,7
Internationale samenwerking	1,0
Intensivering ontwikkelingssamenwerking (GL-PvdA_196)	0,7
Intensivering ontwikkelingssamenwerking (Maximeren eerstejaarsbedrag asiel uit ODA-budget) (GL-PvdA_198)	0,3
Veiligheid	0,9
Intensivering politiecapaciteit en Bewaken & Beveiligen (GL-PvdA_111)	0,4
Intensivering justitiële keten, OM en (sociale) advocatuur (GL-PvdA_109)	0,2
Verhoging lonen politie (GL-PvdA_106_a)	0,2
Intensivering expertise en verlagen externe inhuur (veiligheid) (GL-PvdA_299_b)	0,1
Bereikbaarheid	3,7
Intensivering in ov en fiets- en wandelinfrastructuur (GL-PvdA_120_b)	1,5
Invoeren kilometerheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (GL-PvdA_269_h)	1,4
Ticket voor onbeperkt reizen in ov in de daluren (GL-PvdA_119)	0,6
Intensivering volkshuisvesting en leefbaarheid (GL-PvdA_200)	0,4
Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (GL-PvdA_270_d)	0,2
Intensivering expertise en verlagen externe inhuur (bereikbaarheid) (GL-PvdA_299_d)	0,0
Ombuiging op aanleg van wegen (Mobiliteitsfonds) (GL-PvdA_120_a)	-0,5
Defensie	2,1
Intensivering defensie (GL-PvdA_117)	0,9
Verhoging salarissen defensie (GL-PvdA_115)	0,4
Intensivering defensiepersoneel (GL-PvdA_116)	0,4
Intensivering verbetering cyberveiligheid (GL-PvdA_114)	0,2
Intensivering onderzoek defensie (GL-PvdA_118)	0,2
Intensivering expertise en verlagen externe inhuur (defensie) (GL-PvdA_299_c)	0,0
Klimaat en milieu	0,0
Volledige productiebeperking kolencentrales (GL-PvdA_303)	0,8
Intensivering verduurzaming gebouwde omgeving (GL-PvdA_191_j)	0,7
Intensivering fonds financiering verduurzaming landbouw (GL-PvdA_307)	0,6
Intensivering in energiecoöperaties (GL-PvdA_191_c)	0,5
Ecosysteemdiensten en KRW (GL-PvdA_188)	0,4
Intensivering Nationale Grondbank (GL-PvdA_190)	0,4
Intensivering Volkshuisvestingfonds voor woningisolatie (GL-PvdA_191_f)	0,4
Uitkoop agrarische bedrijven (GL-PvdA_187)	0,2

Intensivering in natuur (GL-PvdA_18g)	0,2
Intensivering energiebesparing huishoudens en mkb (GL-PvdA_191_b)	0,2
Heffing op broeikasgassen landbouw (terugsluis) (GL-PvdA_193_b)	0,2
Invoeringskosten handelssysteem stikstofemissierechten veehouderij (GL-PvdA_305_b)	0,1
Ombuiging Transitiefonds (GL-PvdA_186)	-3,4
Gedeeltelijke ombuiging Klimaatfonds (GL-PvdA_191_a, GL-PvdA_191_k)	-1,2
Overig	0,2
Intensivering media, kunst en cultuur (GL-PvdA_300)	0,2

12.3.2 Lasten

GroenLinks-PvdA verhoogt de beleidsmatige lasten met per saldo 11,2 mld euro in 2028. De verhoging is opgebouwd uit een verlaging van 15,0 mld euro voor gezinnen, een verhoging van 24,5 mld euro voor bedrijven en een verhoging van 1,7 mld euro voor het buitenland. Hieronder worden de lastenmaatregelen per categorie opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- Verhogen algemene heffingskorting (GL-PvdA_205_c)**
 GroenLinks-PvdA verhoogt de algemene heffingskorting met 3602 euro. Het inkomen waarbij de afbouw van de algemene heffingskorting start wordt verhoogd naar 25.000 euro en het afbouwpercentage wordt verhoogd naar 9%. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 28,9 mld euro.
- Verlagen nominale zorgpremie (GL-PvdA_209_a)**
 De partij verlaagt de nominale zorgpremie naar 100 euro per maand. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 11,1 mld euro.
- Introduceren ouderenvoordeel (GL-PvdA_206_a)**
 GroenLinks-PvdA introduceert een ouderenvoordeel van 4920 euro voor AOW-gerechtigden met een verzamelinkomen tot 25.000 euro. Vanaf dat inkomen wordt het voordeel met 8% afgebouwd. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 10,4 mld euro.
- Introductie zesschijvenstelsel (GL-PvdA_202)**
 GroenLinks-PvdA introduceert een zesschijvenstelsel voor personen onder de AOW-leeftijd:

Belastbaar inkomen	Tarief
tot 25.000 euro	30%
25.000 – 35.000 euro	35%
35.000 – 45.000 euro	40%
45.000 – 65.000 euro	45%
65.000 – 150.000 euro	49,5%
vanaf 150.000 euro	60%

De schijfgrenzen van 65.000 euro en 150.000 euro worden tussen 2024 en 2028 bevroren, de overige schijfgrenzen worden op reguliere wijze geïndexeerd. Voor personen boven de AOW-leeftijd geldt in de eerste schijf van het zesschijvenstelsel een lager tarief, omdat zij in die schijf - evenals in het huidige stelsel - geen AOW-premie betalen. Per saldo is dit een lastenverlichting voor gezinnen van 5,0 mld euro.

- Eerste jaar eigenrisicodragerschap WW (premies) (GL-PvdA_185_b)**

- GroenLinks-PvdA introduceert een eigenrisicodragerschap voor werkgevers voor het eerste jaar WW, waarmee de kosten van WW-uitkeringen gedurende het eerste jaar voor rekening komen van de oude werkgever. De lagere uitkeringslasten (GL-PvdA_185_a) leiden tot lagere premies. Dit is een lastenverlaging voor bedrijven van 3,7 mld euro. Daartegenover staan hogere uitkeringen van werkgevers aan oud-werknemers van 3,3 mld euro.
- **Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (GL-PvdA_210)**
GroenLinks-PvdA verlaagt de Aof-premie voor werkgevers met minder dan 25 werknemers. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 3,5 mld euro.
 - **Verlaging AWF-premie vaste contracten (GL-PvdA_317)**
GroenLinks-PvdA verlaagt de AWF-premie voor vaste contracten. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 3,0 mld euro.
 - **Verplichte pensioenopbouw zelfstandigen (GL-PvdA_211)**
GroenLinks-PvdA verplicht zelfstandigen om tot een inkomen van 80.000 euro pensioen op te bouwen, met een premiepercentage van 10%. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven. De hogere aftrek van pensioenpremies leidt tot 1,3 mld euro minder belastinginkomsten. Op lange termijn zijn de pensioenuitkeringen hoger door de hogere pensioenpremies.
 - **Verplichte pensioenopbouw witte vlek werknemers (GL-PvdA_212)**
GroenLinks-PvdA verplicht werknemers die nog niet verplicht pensioen op te bouwen om tot een inkomen van 80.000 euro pensioen op te bouwen. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen. De hogere aftrek van pensioenpremies leidt tot 0,4 mld euro minder belastinginkomsten. Op lange termijn zijn de pensioenuitkeringen hoger door de hogere pensioenpremies.
 - **Voor de helft uitfaseren hypotheekrenteaf trek (GL-PvdA_203)**
GroenLinks-PvdA faseert de hypotheekrenteaf trek uit. In 2028 is deze voor de helft afgeschaft, dit is een lastenverzwaring van 5,5 mld euro voor gezinnen.
 - **Afschaffen ouderenkorting (GL-PvdA_207)**
GroenLinks-PvdA schaft de ouderenkorting af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 5,4 mld euro.
 - **Afschaffen algemene heffingskorting voor AOW-gerechtigden (GL-PvdA_206_b)**
GroenLinks-PvdA schaft de algemene heffingskorting af voor AOW-gerechtigden. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 5,2 mld euro.
 - **Afschaffen maximumpremiegrens van werknemersverzekeringen en IAB (Zvw) voor bedrijven (GL-PvdA_228)**
GroenLinks-PvdA schaft de maximumpremiegrens voor de premies werknemersverzekeringen en de inkomensafhankelijke bijdrage (IAB) Zvw af voor bedrijven. Dit betekent een lastenverzwaring voor bedrijven van 5,0 mld euro. Omdat GroenLinks-PvdA de collectieve middelen in de Zvw aanpast zonder de private verzekeringsmarkt te wijzigen, bestaat het risico dat de Europese Commissie dit zal beoordelen als staatssteun.
 - **Verlagen en steiler afbouwen arbeidskorting (GL-PvdA_204)**
GroenLinks-PvdA verlaagt de arbeidskorting met 225 euro bij het eerste en tweede knikpunt en met 676 euro bij het derde knikpunt. Daarnaast wordt het afbouwpercentage verhoogd naar 8%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 4,9 mld euro.
 - **Aftoppingsgrens pensioenpremie op 80.000 euro (GL-PvdA_325)**
GroenLinks-PvdA verlaagt de aftoppingsgrens voor pensioenpremies naar 80.000 euro. De beperking van de premieaftrek leidt tot een lastenverzwaring voor gezinnen van 3,3 mld euro. Op lange termijn zijn de pensioenuitkeringen lager door een lagere premie-inleg.
 - **Afschaffen mkb-winstvrijstelling (GL-PvdA_215)**
GroenLinks-PvdA schaft de mkb-winstvrijstelling af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 2,6 mld euro
 - **Werkgeversheffing van 15% op loon boven 216.000 euro (GL-PvdA_219)**
GroenLinks-PvdA introduceert een werkgeversheffing van 15% op loon boven 216.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,3 mld euro.

- **Intensivering arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (premies) (GL-PvdA_173_c, GL-PvdA_173_b)**
GroenLinks-PvdA wijzigt de arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen. De partij kiest voor een variant met maximale grondslag op WIA-niveau en een uitkering op 70% daarvan. De wachttijd is zes maanden. De hogere uitkeringslasten (GL-PvdA_173_a) worden deels gefinancierd uit een premieverhoging. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,1 mld euro. Het structurele bedrag is hoger doordat de maatregel geleidelijk ingroeit.
- **Afschaffen 30%-regeling, ETK-regeling en buitenlandse partiële belastingplicht (GL-PvdA_217)**
GroenLinks-PvdA schaft de 30%-regeling, de ETK-regeling en de buitenlandse partiële belastingplicht af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,9 mld euro.
- **Introductie opdrachtgeversheffing (GL-PvdA_227)**
GroenLinks-PvdA introduceert een opdrachtgeversheffing voor bedrijven die opdrachten verlenen aan zzp'ers. Bedrijven betalen de heffing over de contractwaarde van verleende opdrachten met een minimum aantal uren geleverde arbeid of boven een bepaalde contractwaarde. Voor zulke opdrachten moet de zzp'er een bewijs van arbeidsrelatie overleggen aan de opdrachtgever. De heffing brengt grote uitvoeringstechnische risico's met zich mee. Daarnaast staat de maatregel mogelijk op gespannen voet met de Europeesrechtelijke vrijheid van diensten. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,6 mld euro.
- **Afschaffen aftrekposten die vallen onder de ondernemersaftrek (GL-PvdA_213)**
GroenLinks-PvdA schaft de aftrekposten af die vallen onder de ondernemersaftrek. Dit zijn de zelfstandigenaftrek, de startersaftrek, de aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk, de meewerkaftrek en de stakingsaftrek. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,4 mld euro.
- **Versneld afbouwen inkomensafhankelijke combinatiekorting (GL-PvdA_229)**
GroenLinks-PvdA bouwt de inkomensafhankelijke combinatiekorting (IACK) voor alle ouders versneld af, in 2028 is het bedrag van de IACK gehalveerd. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.
- **Verlagen alleenstaandouderenkorting (GL-PvdA_208)**
GroenLinks-PvdA verlaagt de alleenstaandouderenkorting met 180 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.
- **Premies volksverzekeringen heffen in box 2 en box 3 (GL-PvdA_214)**
GroenLinks-PvdA laat het inkomen in box 2 en 3 meetellen in de grondslag voor de premies volksverzekeringen in de inkomstenbelasting. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro.
- **Inwonerschapsfictie voor inkomstenbelasting na emigratie (GL-PvdA_225)**
GroenLinks-PvdA voert een inwonerschapsfictie voor de inkomstenbelasting na emigratie in, ook wel een exitheffing genoemd. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro. Deze maatregel brengt grote uitvoeringstechnische en juridische risico's met zich mee.
- **Afschaffen box 2-vrijstelling voor schulden bij de eigen vennootschap (GL-PvdA_220)**
GroenLinks-PvdA schaft de box 2-vrijstelling voor schulden bij de eigen vennootschap af, inclusief de uitzondering voor eigenwoningschuld. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro. Bij invoering is er een grote eenmalige opbrengst, voor het EMU-saldo wordt daarom gerekend met een opbrengst van 3,2 mld euro in 2028.

Vermogen en winst

- **Vpb-vrijstelling voor woningcorporaties (GL-PvdA_249)**
GroenLinks-PvdA voert een vrijstelling in de vennootschapsbelasting in voor woningcorporaties. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 1,4 mld euro.
- **Verhogen EIA, MIA en VAMIL (GL-PvdA_319)**

GroenLinks-PvdA verhoogt de energie-investeringsaftrek (EIA), de milieu-investeringsaftrek (MIA) en de willekeurige afschrijving milieu-investeringen (VAMIL) met 1,0 mld euro. De partij beoogt 0,8 mld euro in te zetten voor bedrijven die verduurzamen. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven.

- **Lastenverlichting WBSO (GL-PvdA_318_b)**

GroenLinks-PvdA verruimt het budget van de Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,6 mld euro.
- **Introduceren vermogensbelasting box 2 en 3 en ondernemingsvermogen box 1 (GL-PvdA_239)**

GroenLinks-PvdA introduceert een vermogensbelasting over ondernemingsvermogen en vermogen in box 2 en box 3. Voor vermogens in box 2 en ondernemingsvermogen in box 1 geldt vanaf 1 mln euro een tarief van 2%. Voor het vermogen in box 3 geldt tussen 1 mln en 3 mln euro een tarief van 2%, tussen 3 mln en 4 mln euro 3%, tussen 4 mln en 5 mln euro 4% en boven 5 mln euro 5%. De maatregel is een lastenverzwaring van 3,6 mld euro voor gezinnen en 5,7 mld euro voor bedrijven. Structureel brengt deze maatregel minder op, door uitholling van de grondslag.
- **Verhogen hoge tarief vennootschapsbelasting (GL-PvdA_328)**

GroenLinks-PvdA verhoogt het tarief in de tweede schijf van de vennootschapsbelasting met 4,2%-punt naar 30%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 5,1 mld euro.
- **Verhogen tarief box 3 naar 49% (GL-PvdA_238)**

GroenLinks-PvdA verhoogt het tarief in box 3 naar 49%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 2,9 mld euro.
- **Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (GL-PvdA_235)**

GroenLinks-PvdA voert ter vervanging van het huidige box 3-stelsel een heffing op werkelijk rendement in, met een tarief van 49% (zie GL-PvdA_238) en een heffingsvrij inkomen van 1000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 2,1 mld euro.
- **Uniformeren en aanpassen tarieven en vrijstellingen erf- en schenkbelasting (GL-PvdA_258)**

GroenLinks-PvdA verhoogt de vrijstellingen in de erfbelasting en maakt de tarieven in de erf- en schenkbelasting onafhankelijk van de relatie van de ontvanger met de schenker of erfflater. Onder de 100.000 euro wordt het tarief 25%, tussen de 100.000 en 200.000 euro wordt het tarief 35%, en boven de 200.000 euro wordt het tarief 45%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,8 mld euro.
- **Invoeren financiële transactiebelasting (GL-PvdA_255)**

GroenLinks-PvdA voert een financiële transactiebelasting in met een tarief van 0,01% op transacties in financiële derivaten en van 0,1% op transacties in overige financiële instrumenten. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,3 mld euro. De belasting verhoogt de kosten voor banken, dit leidt tot een hogere rente op bankleningen en heeft daarmee een negatief effect op het bbp.
- **Rente op schulden niet verrekenbaar met rendement in de vermogensaanwasbelasting (GL-PvdA_237)**

Voor de vermogensaanwasbelasting van GroenLinks-PvdA (GL-PvdA_235) geldt dat de rente op schulden niet meer verrekenbaar is met de rendementen op het vermogen voor de bepaling van de grondslag. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,2 mld euro.
- **Invoeren grondwaardebelasting (GL-PvdA_263)**

GroenLinks-PvdA voert een belasting in over de grondwaarde van percelen met een waarde vanaf 1 mln euro. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 1,0 mld euro. Deze maatregel vereist het opzetten van een aanvullende registratie voor de waarde van grond en kent een risico op uitvoeringsproblemen voor de Belastingdienst.
- **Afschaffen innovatiebox (GL-PvdA_242)**

GroenLinks-PvdA schaft de innovatiebox af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,0 mld euro.
- **Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (GL-PvdA_250)**

GroenLinks-PvdA schaft de vrijstelling in de dividendbelasting bij de inkoop van eigen aandelen af. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,8 mld euro. Deze raming kent een hoge onzekerheid vanwege aanzienlijke gedragsreacties, waaronder mogelijke verplaatsing van de fiscale vestigingsplaats van beursgenoteerde bedrijven.

- **Aanscherpen verliesverrekening, carry forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (GL-PvdA_244)**
GroenLinks-PvdA scherpt de verliesverrekening in de vennootschapsbelasting aan tot 30% van de jaarwinst boven de 1 mln euro, beperkt de carry forward naar zes jaar en schaft de carry back af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,8 mld euro.
- **Aanscherpen earningsstrippingmaatregel (GL-PvdA_247)**
GroenLinks-PvdA scherpt de earningsstrippingmaatregel aan waarbij renteaftrek boven 1 mln euro wordt beperkt tot 10% van de gecorrigeerde winst. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,7 mld euro.
- **Afschaffen KIA (GL-PvdA_230)**
GroenLinks-PvdA schaft de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA) af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Verhogen bankenbelasting (GL-PvdA_252)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de bankenbelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Afschaffen BOR en doorschuifregeling (GL-PvdA_221)**
GroenLinks-PvdA schaft de BOR en de doorschuifregeling af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,4 mld euro.
- **Afschaffen aftrekbaarheid kosten voor deelneming (GL-PvdA_248)**
GroenLinks-PvdA schaft de aftrekbaarheid van kosten voor deelnemingen in de vennootschapsbelasting af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.
- **Invoeren planbatenheffing (GL-PvdA_262)**
GroenLinks-PvdA voert een gemeentelijke heffing op planbaten in. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro. GroenLinks-PvdA roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds. De juridische inpasbaarheid en houdbaarheid van de heffing is onzeker.
- **Afschaffen landbouwvrijstelling (GL-PvdA_259)**
GroenLinks-PvdA schaft de landbouwvrijstelling af zonder overgangsrecht. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. Het is onzeker of deze vormgeving van de maatregel juridisch houdbaar is.

Klimaat en milieu

- **Invoeren kilometerheffing (afschaffen mrb en gedragseffect) (GL-PvdA_271_a, GL-PvdA_271_b, GL-PvdA_269_d, GL-PvdA_269_e, GL-PvdA_269_f, GL-PvdA_269_g)**
Bij invoering van de kilometerheffing schaft GroenLinks-PvdA de mrb af. Daarnaast zorgt de invoering van een kilometerheffing voor een afname van het aantal gereden kilometers en lagere opbrengsten in de brandstofaccijnzen en bpm. Dit is een lastenverlichting van 7,0 mld euro voor gezinnen en van 1,6 mld euro voor bedrijven.
- **Aanpassen bijtelling (GL-PvdA_273)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de bijtelling voor auto's met een hoge CO₂-uitstoot en verplicht het gebruik van emissievrije auto's in nieuwe contracten bij zakelijke lease. Dit zorgt voor een toename van het aandeel verkochte elektrische auto's, waardoor de opbrengst in de bpm en brandstofaccijnzen daalt. Dit is een lastenverlichting van 0,6 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (GL-PvdA_270_b)**
De invoering van een vrachtwagenheffing door GroenLinks-PvdA gaat gepaard met het afschaffen van het eurovignet, een lastenverlichting in de mrb voor vrachtwagens en een daling van de accijnsopbrengst. In totaal leidt dit tot een lastenverlichting voor bedrijven van 0,4 mld euro.

- **Invoeren kilometerheffing (GL-PvdA_269_a, GL-PvdA_269_c)**
GroenLinks-PvdA voert een kilometerheffing in die gedifferentieerd wordt naar tijd, plaats en CO₂-uitstoot. De opbrengsten van de kilometerheffing zijn gelijk aan de kosten van het afschaffen van de mrb, gedragseffecten en de uitvoerings- en investeringskosten (zie GL-PvdA_271_a-b, GL-PvdA_269_d-g en GL-PvdA_269_h). Daarnaast wordt de kilometerheffing uitgebreid naar voertuigen die op het moment vrijgesteld zijn van de mrb of waarvoor een verlaagd tarief geldt. Dit zorgt voor 1,4 mld euro hogere opbrengsten. In totaal is dit een lastenverzwaring van 8,2 mld euro voor gezinnen en van 2,7 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (GL-PvdA_270_a, GL-PvdA_270_c)**
GroenLinks-PvdA voert een vrachtwagenheffing in met een tarief van 29 cent per kilometer op alle wegen. Dit is een lastenverzwaring van 2,1 mld euro voor bedrijven en van 0,3 mld euro voor het buitenland.
- **Invoeren verpakkingenbelasting (GL-PvdA_282)**
GroenLinks-PvdA voert een heffing in op meerlaagse verpakkingen en verpakkingen die voor minder dan 30% uit recycleert bestaan. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 2,0 mld euro. Deze maatregel leidt mogelijk tot grote uitvoeringstechnische problemen, omdat het maken van onderscheid tussen fossiele en gerecyclede plastics complex is, met name bij import.
- **Gedifferentieerde vliegbelasting (GL-PvdA_279)**
GroenLinks-PvdA differentieert de vliegbelasting naar gevlogen afstand, klasse en type vliegtuig en schaft de vrijstellingen voor transferpassagiers en privévliegtoeren af. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor gezinnen, van 0,3 mld euro voor bedrijven en van 0,5 mld euro voor het buitenland.
- **Aanpassen vrijstellingen energiebelasting (GL-PvdA_276)**
GroenLinks-PvdA schaft in de energiebelasting de vrijstellingen af voor het duaal verbruik van kolen, de walstroomregeling, het niet-energetisch verbruik van aardgas, de inputvrijstelling voor WKK's en het verlaagd tarief voor de glastuinbouw. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,8 mld euro.
- **Invoeren openruimteheffing (GL-PvdA_283)**
GroenLinks-PvdA voert een openruimteheffing op het bebouwen van onbebouwde grond in op nationaal niveau. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,7 mld euro.
- **Verhogen dieselaccijns (GL-PvdA_274)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de accijns op diesel met 12 cent per liter. Dit is een lastenverzwaring van 0,3 mld euro voor gezinnen en van 0,2 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren circulaire plastic-heffing (GL-PvdA_308)**
GroenLinks-PvdA voert een heffing in op de productie van fossiele polymeren voor de Nederlandse markt van 340 euro per ton. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Invoeren heffing op lozen hoge temperatuur restwarmte (GL-PvdA_326)**
GroenLinks-PvdA voert een heffing in op het lozen van restwarmte met een tarief van 27,50 euro per GJ. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro. De maatregel brengt uitvoeringstechnische risico's met betrekking tot de meetbaarheid van restwarmte met zich mee.
- **Verhogen afvalstoffenbelasting (GL-PvdA_285)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de afvalstoffenbelasting naar 200 euro per 1000 kg. Dit is een lastenverzwaring van 0,3 mld euro voor zowel gezinnen als voor bedrijven.
- **Verhogen bpm (GL-PvdA_302)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de tarieven in de bpm en schaft de teruggaafregeling voor bijzondere voertuigen af. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor zowel gezinnen als voor bedrijven.
- **Invoeren slachtheffing (GL-PvdA_289)**

GroenLinks-PvdA voert een heffing in op de slacht van dieren. De belasting wordt geheven aan het begin van de keten bij vleesproducenten en slachthuizen. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.

- **Invoeren heffing op kunstmest (GL-PvdA_284)**
GroenLinks-PvdA voert een heffing in op kunstmest. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren heffing op gewasbeschermingsmiddelen (GL-PvdA_287)**
GroenLinks-PvdA voert een heffing in op gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren heffing op broeikasgassen landbouw (GL-PvdA_193_a)**
GroenLinks-PvdA voert een heffing in op emissies van broeikasgassen in de landbouw die nog niet belast worden. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. Deze maatregel kent uitvoeringstechnische problemen op plekken waar uitstoot nog niet geregistreerd wordt.
- **Aanpassen tarieven energiebelasting (GL-PvdA_275)**
GroenLinks-PvdA past in de energiebelasting de tarieven voor aardgas aan. De partij verlaagt het tarief in de eerste en tweede schijf en verhoogt het tarief in de derde en vierde schijf, zodat het tarief in de eerste vier tariefschijven uitkomt op 49 cent. Het tarief in de vijfde schijf wordt verhoogd naar 20 cent. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,6 mld euro en een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,6 mld euro.
- **Opbrengst veiling stikstofemissierechten veehouderij (GL-PvdA_305_a)**
GroenLinks-PvdA voert een systeem van verhandelbare stikstofemissierechten in voor de veehouderij. Bij invoering worden de rechten geveild. Dit leidt tot eenmalige opbrengsten, maar brengt geen beleidsmatige lastenverzwaring teweeg. Voor het EMU-saldo wordt gerekend met een opbrengst van 0,6 mld euro in 2028. Deze maatregel brengt uitvoeringstechnische risico's met zich mee.

Overig

- **Verhogen accijns op tabak en alcohol en invoering verbruiksbelasting op e-sigaretten (GL-PvdA_290, GL-PvdA_291)**
GroenLinks-PvdA verhoogt de accijns op tabak en alcohol en voert een verbruiksbelasting in op e-sigaretten. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 1,0 mld euro.
- **Verhogen assurantiebelasting (GL-PvdA_254)**
GroenLinks-PvdA verhoogt het tarief van de assurantiebelasting van 21% naar 25% en schaft de vrijstellingen voor onder andere transportverzekeringen en exportkredietverzekeringen af. Dit is een lastenverzwaring van 0,7 mld euro voor gezinnen en van 0,2 mld euro voor bedrijven.
- **Afschaffen verlaagd btw-tarief sierteelt (GL-PvdA_267)**
GroenLinks-PvdA hevelt sierteelt over naar het algemene btw-tarief van 21%. Dit is een lastenverzwaring van 0,3 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren mediaheffing (GL-PvdA_261)**
GroenLinks-PvdA voert een mediaheffing in met een tarief van 5% over de bruto-opbrengst uit telecomaansluitingen, advertenties via platforms die audiovisueel materiaal beschikbaar stellen, streamingdiensten en verkoop en verhuur van audiovisueel materiaal. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.
- **Experimenten softdrugs (GL-PvdA_292)**
GroenLinks-PvdA voert een experiment uit voor het telen, verkopen en gebruiken van softdrugs. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen. De opbrengsten ontstaan bijvoorbeeld door het veilen van vergunningen, een nationale verbruiksbelasting of dividenduitkeringen door een staatsbedrijf.
- **Verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken afhankelijk van suikergehalte (GL-PvdA_293)**
GroenLinks-PvdA maakt de verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken afhankelijk van het suikergehalte. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro.

Tabel 12.6 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2028, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2028
Inkomen en arbeid	-30,1
Verhogen algemene heffingskorting (GL-PvdA_205_c)	-28,9
Verlagen nominale zorgpremie (GL-PvdA_209_a)	-11,1
Introduceren ouderenvoordeel (GL-PvdA_206_a)	-10,4
Introductie zesschijvenstelsel (GL-PvdA_202)	-5,0
Eerste jaar eigenrisicodragerschap WW (premies) (GL-PvdA_185_b)	-3,7
Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (GL-PvdA_210)	-3,5
Verlaging AWF-premie vaste contracten (GL-PvdA_317)	-3,0
Verplichte pensioenopbouw zelfstandigen (GL-PvdA_211)	-1,3
Verplichte pensioenopbouw witte vlek werknemers (GL-PvdA_212)	-0,4
Voor de helft uitfaseren hypotheekrenteaf trek (GL-PvdA_203)	5,5
Afschaffen ouderenkorting (GL-PvdA_207)	5,4
Afschaffen algemene heffingskorting voor AOW-gerechtigden (GL-PvdA_206_b)	5,2
Afschaffen maximumpremielgrens van werknemersverzekeringen en IAB (Zvw) voor bedrijven (GL-PvdA_228)	5,0
Verlagen en steiler afbouwen arbeidskorting (GL-PvdA_204)	4,9
Aftoppingsgrens pensioenpremie op 80.000 euro (GL-PvdA_325)	3,3
Afschaffen mkb-winstvrijstelling (GL-PvdA_215)	2,6
Werkgeversheffing van 15% op loon boven 216.000 euro (GL-PvdA_219)	1,3
Intensivering arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (premies) (GL-PvdA_173_c, GL-PvdA_173_b)	1,1
Afschaffen 30%-regeling, ETK-regeling en buitenlandse partiële belastingplicht (GL-PvdA_217)	0,9
Introductie opdrachtgeversheffing (GL-PvdA_227)	0,6
Afschaffen aftrekposten die vallen onder de ondernemersaftrek (GL-PvdA_213)	0,4
Versneld afbouwen inkomensafhankelijke combinatiekorting (GL-PvdA_229)	0,3
Verlagen alleenstaandouderenkorting (GL-PvdA_208)	0,3
Premies volksverzekeringen heffen in box 2 en box 3 (GL-PvdA_214)	0,2
Inwonerschapsfictie voor inkomstenbelasting na emigratie (GL-PvdA_225)	0,2
Afschaffen box 2-vrijstelling voor schulden bij de eigen vennootschap (GL-PvdA_220)	0,1
Vermogen en winst	27,1
Vpb-vrijstelling voor woningcorporaties (GL-PvdA_249)	-1,4
Verhogen EIA, MIA en VAMIL (GL-PvdA_319)	-1,0
Lastenverlichting WBSO (GL-PvdA_318_b)	-0,6
Introduceren vermogensbelasting box 2 en 3 en ondernemingsvermogen box 1 (GL-PvdA_239)	9,3
Verhogen hoge tarief vennootschapsbelasting (GL-PvdA_328)	5,1
Verhogen tarief box 3 naar 49% (GL-PvdA_238)	2,9
Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (GL-PvdA_235)	2,1
Uniformeren en aanpassen tarieven en vrijstellingen erf- en schenkbelasting (GL-PvdA_258)	1,8
Invoeren financiële transactiebelasting (GL-PvdA_255)	1,3

Rente op schulden niet verrekenbaar met rendement in de vermogensaanwasbelasting (GL-PvdA_237)	1,2
Invoeren grondwaardebelasting (GL-PvdA_263)	1,0
Afschaffen innovatiebox (GL-PvdA_242)	1,0
Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (GL-PvdA_250)	0,8
Aanscherpen verliesverrekening, carry forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (GL-PvdA_244)	0,8
Aanscherpen earningsstrippingmaatregel (GL-PvdA_247)	0,7
Afschaffen KIA (GL-PvdA_230)	0,5
Verhogen bankenbelasting (GL-PvdA_252)	0,5
Afschaffen BOR en doorschuifregeling (GL-PvdA_221)	0,4
Afschaffen aftrekbaarheid kosten voor deelneming (GL-PvdA_248)	0,3
Invoeren planbatenheffing (GL-PvdA_262)	0,3
Afschaffen landbouwvrijstelling (GL-PvdA_259)	0,2
Klimaat en milieu	11,2
Invoeren kilometerheffing (afschaffen mrb en gedragseffect) (GL-PvdA_271_a, GL-PvdA_271_b, GL-PvdA_269_d, GL-PvdA_269_e, GL-PvdA_269_f, GL-PvdA_269_g)	-8,6
Aanpassen bijtelling (GL-PvdA_273)	-0,8
Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (GL-PvdA_270_b)	-0,4
Invoeren kilometerheffing (GL-PvdA_269_a, GL-PvdA_269_c)	10,9
Invoeren vrachtwagenheffing (GL-PvdA_270_a, GL-PvdA_270_c)	2,3
Invoeren verpakkingenbelasting (GL-PvdA_282)	2,0
Gedifferentieerde vliegbelasting (GL-PvdA_279)	0,9
Aanpassen vrijstellingen energiebelasting (GL-PvdA_276)	0,8
Invoeren openruimteheffing (GL-PvdA_283)	0,7
Verhogen dieselaccijns (GL-PvdA_274)	0,6
Invoeren circulaire plastic-heffing (GL-PvdA_308)	0,5
Invoeren heffing op lozen hoge temperatuur restwarmte (GL-PvdA_326)	0,5
Verhogen afvalstoffenbelasting (GL-PvdA_285)	0,5
Verhogen bpm (GL-PvdA_302)	0,4
Invoeren slachtheffing (GL-PvdA_289)	0,2
Invoeren heffing op kunstmest (GL-PvdA_284)	0,2
Invoeren heffing op gewasbeschermingsmiddelen (GL-PvdA_287)	0,2
Invoeren heffing op broeikasgassen landbouw (GL-PvdA_193_a)	0,2
Aanpassen tarieven energiebelasting (GL-PvdA_275)	0,0
Opbrengst veiling stikstofemissierechten veehouderij (GL-PvdA_305_a)	0,0
Overig	3,0
Verhogen accijns op tabak en alcohol en invoering verbruiksbelasting op e-sigaretten (GL-PvdA_290, GL-PvdA_291)	1,0
Verhogen assurantebelasting (GL-PvdA_254)	0,9
Afschaffen verlaagd btw-tarief sierteelt (GL-PvdA_267)	0,3
Invoeren mediaheffing (GL-PvdA_261)	0,3
Experimenten softdrugs (GL-PvdA_292)	0,2
Verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken afhankelijk van suikergehalte (GL-PvdA_293)	0,2

12.4 CDA

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door het CDA aangeleverd beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten in 2028. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2024 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

12.4.1 Uitgaven

Het CDA houdt de overheidsuitgaven per saldo ongewijzigd in 2028. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen per uitgavenfunctie volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- **Verhogen kinderbijslag (CDA_105)**
Het CDA verhoogt de kindbedragen in de kinderbijslag van 0- tot 11-jarigen tot het niveau van 12- tot 17-jarigen en verhoogt daarna de bedragen per kind naar 1754 euro per jaar. Dit is een intensivering van 1,4 mld euro.
- **Verhogen kindgebonden budget (CDA_107)**
Het CDA verlaagt het afbouwpunt voor paren in het kindgebonden budget naar 40.000 euro en verhoogt alle kindbedragen met 356 euro. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Afschaffen kostendelersnorm Participatiewet (CDA_237)**
Het CDA schaft de kostendelersnorm in de Participatiewet af. Dit is een intensivering van 0,3 mld euro.
- **Uitbreiden beschutte werkplekken met 8000 plekken (CDA_106)**
Het CDA breidt het aantal beschutte werkplekken uit met 8000 plekken. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Intensivering inkomensondersteuning Participatiewet (CDA_251)**
Het CDA intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in de invoering van een toelage voor zowel personen die langer dan drie jaar een bijstandsuitkering ontvangen als voor gezinnen in de bijstand met meer dan twee minderjarige kinderen.
- **Introduceren inkomensafhankelijke eigen bijdrage en directe financiering kinderopvang + twee gratis dagen 2- en 3-jarigen (zonder arbeidseis) (CDA_101)**
Het CDA voert directe financiering van kinderopvanginstellingen in met een inkomensafhankelijke eigen bijdrage. De eerste twee dagen dagopvang zijn gratis voor twee- en driejarigen. Zowel werkende als niet-werkende ouders kunnen van deze twee gratis dagen voor twee- en driejarigen gebruik maken. Dit is een ombuiging van 1,0 mld euro.
- **Verlaging nominale premie, effect zorgtoeslag (CDA_196_e)**
Het CDA verlaagt de nominale zorgverzekeringspremie met 10% en compenseert deze maatregel budgetneutraal met een verhoging van de IAB in de Zvw (CDA_195). De verlaging van de nominale premie zorgt voor een verlaging van de zorgtoeslag. Dit is een ombuiging van 1,0 mld euro.
- **Verlagen vermogensgrenzen zorgtoeslag en kindgebonden budget naar niveau huurtoeslag + grondslag toeslagen uitbreiden met box 2-vermogen (CDA_193)**
Het CDA verlaagt de vermogensgrenzen voor de zorgtoeslag en het kindgebonden budget naar het niveau van de vermogensgrens voor de huurtoeslag en neemt box 2-vermogen mee in de vermogenstoets van toeslagen. Dit is een ombuiging van 0,8 mld euro.
- **Asielinstroom-beperkende maatregelen (Bijstandsuitkeringen) (CDA_241_b)**
Het CDA neemt maatregelen om de asielinstroom te beperken, zie CDA_241_a. Dit zorgt voor minder aanspraak op bijstandsuitkeringen, dit is een ombuiging van 0,3 mld euro.
- **Handhaven eigen risico op 385 euro, effect op zorgtoeslag (CDA_110_c)**
Het CDA bevriest het eigen risico op een niveau van 385 euro. Daardoor daalt de hoogte van de zorgtoeslag. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

- **Flexibele AOW-leeftijd: tot drie jaar later (CDA_104)**
Het CDA biedt de mogelijkheid om de AOW tot maximaal drie jaar later actuariel neutraal in te laten gaan. Op korte termijn is er sprake van een ombuiging van 0,2 mld euro, omdat een deel van de AOW-gerechtigden kiest voor latere opname.

Zorg

- **Bevriezen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (CDA_110_a)**
Het CDA bevriest de hoogte van het verplichte eigen risico in de Zvw, dit blijft 385 euro. Dit is een intensivering van 0,8 mld euro.
- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (CDA_253_b, CDA_253_c)**
Het CDA intensiveert 1,2 mld euro in het gemeente- en provinciefonds (zie CDA_253_a). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij zorg. Dit is een intensivering van 0,5 mld euro in Wmo/Jeugdzorg.
- **Intensivering fonds gehandicaptensport (CDA_123)**
Het CDA intensiveert 0,2 mld euro in het fonds gehandicaptensport.
- **Intensivering extra plekken in verpleeghuizen (CDA_127)**
Het CDA intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in de Wlz met het oog op het uitbreiden van het aantal plekken in verpleeghuizen.
- **Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (CDA_112)**
Het CDA heeft de intentie om een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met het macrobeheersinstrument. Deze maatregel leidt tot ombuigingen van 0,2 mld euro in de ziekenhuiszorg en beperkte ombuigingen in de huisartsenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de wijkverpleging. In totaal is de ombuiging op de Zvw 0,4 mld euro.
- **Verlagen van de beschikbaarheidsbijdrage voor medisch specialistische vervolgoopleidingen (CDA_135)**
Het CDA verlaagt de beschikbaarheidsbijdrage voor medisch specialistische vervolgoopleidingen. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

Openbaar bestuur

- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (CDA_253_a)**
Het CDA intensiveert 1,2 mld euro in het gemeente- en provinciefonds met het oog op de uitvoeringskracht (0,7 mld euro), het afschaffen van de opschalingskorting (0,3 mld euro) en het opzetten van een gemeenschapsfonds (0,2 mld euro). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij openbaar bestuur (0,7 mld euro).
- **Intensivering provinciefonds: openbaar bestuur (CDA_253_d)**
Het CDA intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in het provinciefonds met het oog op regionale middelen voor cultuur.
- **Intensivering kennis & innovatie in regio (oormerk) (CDA_163_b)**
Het CDA intensiveert in het creëren van een specifieke uitkering via het provinciefonds voor economische ontwikkeling in de regio (CDA_163_a). Vanwege de administratieve lasten die met een specifieke uitkering gepaard gaan, is er sprake van een beperkt efficiëntieverlies bij openbaar bestuur.
- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (CDA_164_b, CDA_164_c)**
Het CDA buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 0,9 mld euro op openbaar bestuur.
- **Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (CDA_158_a)**
Het CDA beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting en zondert defensie uit. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro op openbaar bestuur.

Onderwijs

- **Invoeren persoonlijke leerrekeningen (CDA_139)**
Het CDA introduceert persoonlijke leerrekeningen, met een tegoed van 2000 euro bij het behalen van een mbo-diploma. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.

- **Taakstellende intensivering gericht op het behoud van mbo- en hbo-opleidingen in krimpregio's (CDA_150)**
Het CDA intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in het behoud van mbo- en hbo-opleidingen in krimpregio's.
- **Verhogen lumpsum po voor bijscholing (CDA_239)**
Het CDA verhoogt de lumpsum van het primair onderwijs voor bijscholing van leerlingen binnen de school om kansenongelijkheid te beperken. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Ombuiging Fonds voor Onderzoek en Wetenschap (CDA_151)**
Het CDA buigt de uitgaven aan het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap volledig om. Dit is een ombuiging van 0,5 mld euro.
- **Verlagen lumpsum po en herziening financieringsstructuur (CDA_140)**
Het CDA verhoogt het vaste bedrag per school in het primair onderwijs en verlaagt het variabele bedrag per leerling. De gewijzigde structuur resulteert in een verschuiving van budgetten van grotere naar kleinere scholen. Dit is een taakstellende ombuiging van 0,5 mld euro.
- **Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen (CDA_147)**
Het CDA verplicht bacheloropleidingen tot het lesgeven in de Nederlandse taal. Hierdoor neemt het aantal internationale studenten af. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro.
- **Verlagen lumpsum hoger onderwijs en herziening financieringsstructuur (CDA_148)**
Het CDA verhoogt het vaste bedrag per instelling en verlaagt het variabele bedrag per student in het hoger onderwijs. Dit is een taakstellende ombuiging van 0,2 mld euro.

Overdrachten aan bedrijven

- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (CDA_164_a)**
Het CDA buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 1,7 mld euro op overdrachten aan bedrijven.

Veiligheid

- **Intensivering strafrechterketen (CDA_172)**
Het CDA intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in de strafrechterketen.
- **Asielinstroom-beperkende maatregelen (COA, IND, Nidos) (CDA_241_a)**
Het CDA neemt maatregelen om de asielinstroom te beperken, zoals het versoberen van opvangomstandigheden in de asielketen, het verscherpen van toelatingscriteria, en het beperken van mogelijkheden tot gezinshereniging tot het kerngezin. Hierdoor treden besparingen op bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), en Nidos, dit is een ombuiging van 0,6 mld euro. De partij sluit hiervan 0,1 mld euro terug naar de uitvoeringsorganisaties. Afhankelijk van de precieze vormgeving kunnen deze maatregelen gepaard gaan met juridische risico's.
- **Apparaatskorting Rijk: veiligheid (CDA_158_b)**
Het CDA beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro op veiligheid.

Bereikbaarheid

- **Regionaal investeringsprogramma bereikbaarheid (CDA_179)**
Het CDA intensiveert 0,4 mld euro in de bereikbaarheid in de regio.
- **Invoeren congestieheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (CDA_235_e)**
De invoering van een congestieheffing door het CDA gaat gepaard met invoeringskosten van 0,1 mld euro en uitvoeringskosten van 0,1 mld euro. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (CDA_158_c)**
Het CDA beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit is een beperkte ombuiging op bereikbaarheid.

Defensie

- **Intensivering defensie (CDA_182)**
Het CDA intensiveert 2,1 mld euro in defensie, met het oog op uitvoering van internationale taken, defensiematerieel en versterking van ondersteunende diensten.

Klimaat en milieu

- **Intensivering subsidies woningisolatie (CDA_186)**
Het CDA beperkt investeringsrisico's van isolatie voor woningcorporaties. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Subsidieregeling verduurzaming grootverbruikers (CDA_218_c)**
Het CDA intensiveert via een subsidieregeling 0,2 mld euro in het verduurzamen van grootgebruikers van energie.

Overig

- **Intensivering kennis & innovatie in regio (CDA_163_a)**
Het CDA intensiveert 0,2 mld euro in het creëren van een specifieke uitkering via het provinciefonds voor economische ontwikkeling in de regio. Vanwege de administratieve lasten die met een specifieke uitkering gepaard gaan, is er sprake van een efficiëntieverlies (CDA_163_b).
- **Intensivering stimuleren bouwsparen (CDA_188)**
Het CDA heeft de intentie om een bestuurlijk akkoord af te sluiten met banken om bouwsparen te stimuleren. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Ombuiging op middelen voor cultuur (CDA_152)**
Het CDA buigt 0,2 mld euro om op middelen voor cultuur.

12.4.2 Maatregelen met een direct EMU-schuldeffect

De volgende maatregelen hebben geen effect op het EMU-saldo, maar wel een direct effect op de EMU-schuld.

EMU-schuld direct

- **Garantiefonds woningbouw (CDA_189)**
Het CDA intensiveert 0,2 mld euro voor het oprichten van een garantiefonds voor nieuwbouwprojecten. Dit verhoogt de EMU-schuld met 0,5 mld euro binnen de kabinetsperiode.

Tabel 12.7 Netto ombuigingen in 2028, t.o.v. basispad ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2028
Sociale zekerheid	-1,0
Verhogen kinderbijslag (CDA_105)	1,4
Verhogen kindgebonden budget (CDA_107)	0,4
Afschaffen kostendelersnorm Participatiewet (CDA_237)	0,3
Uitbreiden beschutte werkplekken met 8000 plekken (CDA_106)	0,2
Intensivering inkomensondersteuning Participatiewet (CDA_251)	0,2
Introduceren inkomensafhankelijke eigen bijdrage en directe financiering kinderopvang + twee gratis dagen 2- en 3-jarigen (zonder arbeidseis) (CDA_101)	-1,0
Verlaging nominale premie, effect zorgtoeslag (CDA_196_e)	-1,0
Verlagen vermogensgrenzen zorgtoeslag en kindgebonden budget naar niveau huurtoeslag + grondslag toeslagen uitbreiden met box 2-vermogen (CDA_193)	-0,8
Asielinstroom-beperkende maatregelen (Bijstandsuitkeringen) (CDA_241_b)	-0,3

Handhaven eigen risico op 385 euro, effect op zorgtoeslag (CDA_110_c)	-0,2
Flexibele AOW-leeftijd: tot drie jaar later (CDA_104)	-0,2
Zorg	1,1
Bevriezen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (CDA_110_a)	0,8
Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (CDA_253_b, CDA_253_c)	0,5
Intensivering fonds gehandicaptensport (CDA_123)	0,2
Intensivering extra plekken in verpleeghuizen (CDA_127)	0,2
Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (CDA_112)	-0,4
Verlagen van de beschikbaarheidsbijdrage voor medisch specialistische vervolgoopleidingen (CDA_135)	-0,2
Openbaar bestuur	-0,2
Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (CDA_253_a)	0,7
Intensivering provinciefonds: openbaar bestuur (CDA_253_d)	0,2
Intensivering kennis & innovatie in regio (oormerk) (CDA_163_b)	0,0
Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (CDA_164_b, CDA_164_c)	-0,9
Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (CDA_158_a)	-0,2
Onderwijs	-1,0
Invoeren persoonlijke leerrekeningen (CDA_139)	0,2
Taakstellende intensivering gericht op het behoud van mbo- en hbo-opleidingen in krimpregio's (CDA_150)	0,2
Verhogen lumpsum po voor bijscholing (CDA_239)	0,2
Ombuiging Fonds voor Onderzoek en Wetenschap (CDA_151)	-0,5
Verlagen lumpsum po en herziening financieringsstructuur (CDA_140)	-0,5
Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen (CDA_147)	-0,4
Verlagen lumpsum hoger onderwijs en herziening financieringsstructuur (CDA_148)	-0,2
Overdrachten aan bedrijven	-1,7
Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (CDA_164_a)	-1,7
Veiligheid	-0,4
Intensivering strafrechtketen (CDA_172)	0,2
Asielinstroom-beperkende maatregelen (COA, IND, Nidos) (CDA_241_a)	-0,5
Apparaatskorting Rijk: veiligheid (CDA_158_b)	-0,1
Bereikbaarheid	0,5
Regionaal investeringsprogramma bereikbaarheid (CDA_179)	0,4
Invoeren congestieheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (CDA_235_e)	0,2
Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (CDA_158_c)	0,0
Defensie	2,1

Intensiveringen defensie (CDA_182)	2,1
Klimaat en milieu	0,4
Intensivering subsidies woningisolatie (CDA_186)	0,2
Subsidieregeling verduurzaming grootverbruikers (CDA_218_c)	0,2
Overig	0,2
Intensivering kennis & innovatie in regio (CDA_163_a)	0,2
Intensivering stimuleren bouwsparen (CDA_188)	0,2
Ombuiging op middelen voor cultuur (CDA_152)	-0,2
EMU-schuld direct	0,2
Garantiefonds woningbouw (CDA_189)	0,2

12.4.3 Lasten

Het CDA verhoogt de beleidsmatige lasten met per saldo 5,3 mld euro in 2028. De verhoging is opgebouwd uit een verhoging van 1,0 mld euro voor gezinnen, een verhoging van 1,9 mld euro voor bedrijven en een verhoging van 2,3 mld euro voor het buitenland. Hieronder worden de lastenmaatregelen per categorie opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- Afschaffen afbouw algemene heffingskorting (CDA_190_a)**
 Het CDA laat de algemene heffingskorting niet meer afbouwen, waardoor het niveau niet meer inkomensafhankelijk is. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 13,6 mld euro.
- Afschaffen afbouw arbeidskorting (CDA_190_b)**
 Het CDA laat de arbeidskorting niet meer afbouwen, waardoor het niveau vanaf het maximum niet meer inkomensafhankelijk is. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 7,6 mld euro.
- Verlagen afbouwpercentage ouderenkorting (CDA_190_c)**
 Het CDA verlaagt het afbouwpercentage van de ouderenkorting naar 3%. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,5 mld euro.
- Uniformeren tarief box 2 (CDA_243)**
 Het CDA voert een uniform box 2-tarief in van 25%. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 0,4 mld euro.
- Introduceren overdraagbaarheid van 25% voor algemene heffingskorting (CDA_192)**
 Het CDA maakt de algemene heffingskorting voor 25% overdraagbaar naar de minstverdienende partner. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,3 mld euro.
- Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding (CDA_201)**
 Het CDA verhoogt de onbelaste reiskostenvergoeding met 2 cent naar 24 cent per kilometer. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,2 mld euro.
- Introduceren notionele renteaftrek ondernemingsvermogen in de inkomstenbelasting (CDA_200)**
 Het CDA voert een notionele renteaftrek in over de waarde van het ondernemingsvermogen van ondernemers voor de inkomstenbelasting. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- Invoeren vierschijvenstelsel box 1 (CDA_190_e)**
 Het CDA introduceert een vierschijvenstelsel met een tarief van 34% tot een belastbaar inkomen van 24.094 euro, 40,38% tot 38.139 euro, 46,89% tot 73.159 euro en 54% boven de 73.159 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 9,3 mld euro.

- **Verlagen arbeidskorting (CDA_190_d)**
Het CDA verlaagt de arbeidskorting tot 868 euro op het eerste knikpunt, 4514 euro op het tweede knikpunt en 4952 euro op het maximum. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 4,4 mld euro.
- **Aanpassen maximaal aftrektarief naar tweede schijftarief (40,38%) (CDA_198)**
Het CDA verlaagt het maximale aftrektarief voor aftrekposten naar het tweede schijftarief van 40,38%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 2,3 mld euro.
- **Invoeren huishoudensheffing (CDA_157_c)**
Het CDA voert op gemeentelijk niveau een huishoudensheffing in. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 2,0 mld euro. Het CDA roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds.
- **Afschaffen inkomensafhankelijke combinatiekorting (CDA_197)**
Het CDA schaft de inkomensafhankelijke combinatiekorting af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,5 mld euro.
- **30%-regeling beperken tot sectoren ICT en techniek (CDA_236)**
Het CDA beperkt de 30%-regeling tot de sectoren ICT en techniek. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,5 mld euro.
- **Invoeren voorheffing op forfaitair rendement in box 2 (CDA_242)**
Het CDA voert een jaarlijkse voorheffing in box 2 in over een forfaitair rendement van 4% op de boekwaarde van het vermogen in de vennootschap. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,4 mld euro. Op EMU-basis is de opbrengst 1,3 mld in 2028 en is de structurele opbrengst beperkt, omdat de voorheffing kan worden verrekend. Er zijn uitvoeringstechnische risico's, omdat moet worden bijgehouden wat gedurende het bestaan van een vennootschap aan voorheffing is geheven.
- **Aftoppen mkb-winstvrijstelling op 75.000 euro (CDA_246)**
Het CDA topt de mkb-winstvrijstelling af op een winst van 75.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.
- **Verlagen hoogste grens eigenwoningforfait naar 1.000.000 euro (CDA_245)**
Het CDA verlaagt de hoogste schijfgrens van het eigenwoningforfait naar 1 mln euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro.
- **Beperken afschrijving gebouwen in eigen gebruik in de inkomstenbelasting (CDA_211)**
Het CDA beperkt de afschrijving op gebouwen in eigen gebruik in de inkomstenbelasting tot de WOZ-waarde. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro. Op EMU-basis is de opbrengst 0,2 mld euro in 2028.
- **Fiscaliseren Wlz-premie (CDA_194)**
Het CDA heft de Wlz-premie in alle vier de schijven van box 1 en stelt het premietarief zo vast dat langdurige zorg volledig met premieopbrengsten gedekt wordt. Het premietarief daalt van 9,65% naar 6,58%. De maatregel is budgetneutraal vormgegeven, doordat de totale schijftarieven in box 1 (inclusief premies volksverzekeringen) gelijk blijven.
- **Verhoging maximumpremiegrens IAB en verschuiving van de nominale premie naar het IAB-tarief (Zvw) (CDA_195)**
Het CDA verhoogt de maximumpremiegrens voor de inkomensafhankelijke bijdrage (IAB) in de Zorgverzekeringswet (Zvw) naar 200.000 euro en compenseert dit met een lagere IAB-premie. Daarnaast verlaagt CDA de nominale zorgpremie met 10% en compenseert dit met een hogere IAB-premie. De maatregel is budgetneutraal maar betekent een verschuiving van lasten van gezinnen naar bedrijven van 2,1 mld euro. Omdat het CDA de collectieve middelen in de Zvw aanpast zonder de private verzekeringsmarkt te wijzigen, bestaat het risico dat de Europese Commissie dit zal beoordelen als staatssteun.

Vermogen en winst

- **Verlagen hoge tarief vennootschapsbelasting (CDA_213)**
Het CDA verlaagt het tarief in de tweede schijf van de vennootschapsbelasting met 0,8%-punt naar 25%. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 1,0 mld euro.

- **Verhogen KIA, EIA, MIA en VAMIL (CDA_219)**
Het CDA verhoogt de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA), de energie-investeringsaftrek (EIA), de Milieu-investeringsaftrek (MIA) en de Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (VAMIL). Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Lastenverlichting WBSO (CDA_202_b)**
Het CDA verruimt het budget van de Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren ozb-gebruikersdeel (CDA_157_a)**
Het CDA introduceert een onroerendezaakbelasting voor gebruikers als extra belastinggebied voor gemeenten. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 2,0 mld euro. Het CDA roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds.
- **Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (CDA_203)**
Het CDA schaft de vrijstelling in de dividendbelasting bij de inkoop van eigen aandelen af. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,8 mld euro. Deze raming kent een hoge onzekerheid vanwege aanzienlijke gedragsreacties, waaronder mogelijke verplaatsing van de fiscale vestigingsplaats van beursgenoteerde bedrijven.
- **Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (CDA_210)**
Het CDA voert ter vervanging van het huidige box 3-stelsel een heffing op werkelijk rendement in box 3 in met een heffingsvrij inkomen van 1000 euro, een tarief van 37%, een forfaitair rendement voor eerste woning voor eigen gebruik van 4% en een verliesdrempel van 500 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,8 mld euro.
- **Aanpassing tarieven erf- en schenkbelasting (CDA_206)**
Het CDA voert een derde schijf in de erf- en schenkbelasting in voor verkrijgingen boven de 500.000 euro. Het tarief in deze schijf ligt 10%-punt hoger dan in de tweede schijf. Daarnaast voert het CDA in dat in de schenkbelasting slechts eenmalig gebruik kan worden gemaakt van de ruimte binnen de eerste en tweede schijf. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,6 mld euro. Deze maatregel kent uitvoeringstechnische risico's omdat giften moeten worden bijgehouden over de levensloop.
- **Invoeren financiële transactiebelasting (CDA_204)**
Het CDA voert een financiële transactiebelasting in met een tarief van 0,3% op aandelentransacties van beursgenoteerde bedrijven met een marktkapitalisatie van minimaal 1 mld euro. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,5 mld euro en voor bedrijven van 0,1 mld euro.

Klimaat en milieu

- **Verlagen brandstofaccijns (CDA_252)**
Het CDA verlaagt de accijns op brandstof. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,7 mld euro voor gezinnen en van 0,2 mld euro voor bedrijven.
- **Verlagen mrb emissievrije auto's (CDA_222)**
Het CDA voert een korting van 40% in de mrb in voor emissievrije voertuigen, als correctie voor het meergewicht door het accupakket. Dit is een lastenverlichting van 0,5 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren vignet (CDA_181)**
Het CDA voert een vignet in van circa 85 euro voor alle personenauto's en bestelauto's die gebruik maken van het Nederlandse wegennet. Dit is een lastenverzwaring van 0,7 mld euro voor gezinnen, van 0,2 mld euro voor bedrijven en van 0,3 mld euro voor het buitenland.
- **Aanpassen tarieven mrb (CDA_221)**
Het CDA past de tarieven in de mrb aan zodat het gewicht van het voertuig zwaarder meetelt. Dit is een lastenverzwaring van 0,4 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Gedifferentieerde vliegbelasting (CDA_217)**
Het CDA differentieert de vliegbelasting naar gevlogen afstand en schaft de vrijstelling voor transferpassagiers af. Dit is een beperkte lastenverzwaring voor gezinnen en een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor bedrijven en van 0,4 mld euro voor het buitenland.

- **Afschaffen mrb kwarttarieven (CDA_255)**
Het CDA schaft de kwarttarieven in de mrb af. Dit is een lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen en een beperkte lastenverzwaring voor bedrijven.
- **Invoeren congestieheffing (CDA_235_a, CDA_235_b, CDA_235_c, CDA_235_d)**
Het CDA voert een congestieheffing in, die gedifferentieerd wordt naar plaats en tijd. Naast de opbrengsten door invoering van de heffing, zorgt dit, door een afname van het aantal gereden kilometers, voor lagere opbrengsten in de brandstofaccijnzen en bpm. Per saldo is dit een lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen en een beperkte lastenverzwaring voor bedrijven.
- **Aanpassen energiebelasting (CDA_218)**
Het CDA verhoogt de tarieven voor aardgas in de vierde en vijfde schijf van de energiebelasting met respectievelijk 11 cent en 16 cent. Daarnaast verhoogt het CDA de belastingvermindering in de energiebelasting met 22,50 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,2 mld euro en een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,4 mld euro.

Overig

- **Afschaffen diverse verlaagde btw-tarieven (CDA_247)**
Het CDA hevelt diverse productcategorieën over naar het algemene btw-tarief van 21%. De maatregel heeft onder andere betrekking op logiesverstrekking, uitgezonderd kamperen. Dit is een lastenverzwaring van 1,0 mld euro voor gezinnen en van 0,3 mld euro voor bedrijven.
- **Verhogen tabaksaccijnzen en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (CDA_259)**
Het CDA verhoogt de tabaksaccijnzen en voert een verbruiksbelasting in op e-sigaretten. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,4 mld euro.
- **Invoering digitale dienstenbelasting (CDA_224)**
Het CDA voert een digitale dienstenbelasting in met een tarief van 3% over de bruto-opbrengst. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,3 mld euro.
- **Invoeren belasting op suiker (CDA_233)**
Het CDA voert een belasting in voor productgroepen op basis van hun suikergehalte. Deze heffing wordt bij producenten aan het begin van de keten geheven. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.
- **Experimenten softdrugs (CDA_171)**
Het CDA voert een experiment uit voor het telen, verkopen en gebruiken van softdrugs. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen. De opbrengsten ontstaan bijvoorbeeld door het veilen van vergunningen, een nationale verbruiksbelasting op dividenduitkeringen door een staatsbedrijf.
- **Verhogen kansspelbelasting (CDA_225)**
Het CDA verhoogt de kansspelbelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro.

Tabel 12.8 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2028, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2028
Inkomen en arbeid	-1,9
Afschaffen afbouw algemene heffingskorting (CDA_190_a)	-13,6
Afschaffen afbouw arbeidskorting (CDA_190_b)	-7,6
Verlagen afbouwpercentage ouderenkorting (CDA_190_c)	-0,5
Uniformeren tarief box 2 (CDA_243)	-0,4
Introduceren overdraagbaarheid van 25% voor algemene heffingskorting (CDA_192)	-0,3
Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding (CDA_201)	-0,2
Introduceren notionele renteaftrek ondernemingsvermogen in de inkomstenbelasting (CDA_200)	-0,2

Invoeren vierschijvenstelsel box 1 (CDA_190_e)	9,3
Verlagen arbeidskorting (CDA_190_d)	4,4
Aanpassen maximaal aftrektarief naar tweede schijftarief (40,38%) (CDA_198)	2,3
Invoeren huishoudensheffing (CDA_157_c)	2,0
Afschaffen inkomensafhankelijke combinatiekorting (CDA_197)	1,5
30%-regeling beperken tot sectoren ICT en techniek (CDA_236)	0,5
Invoeren voorheffing op forfaitair rendement in box 2 (CDA_242)	0,4
Aftoppen mkb-winstvrijstelling op 75.000 euro (CDA_246)	0,3
Verlagen hoogste grens eigenwoningforfait naar 1.000.000 euro (CDA_245)	0,2
Beperken afschrijving gebouwen in eigen gebruik in de inkomstenbelasting (CDA_211)	0,1
Fiscaliseren Wlz-premie (CDA_194)	0,0
Verhoging maximumpremiegrens IAB en verschuiving van de nominale premie naar het IAB-tarief (Zvw) (CDA_195)	0,0
Vermogen en winst	3,2
Verlagen hoge tarief vennootschapsbelasting (CDA_213)	-1,0
Verhogen KIA, EIA, MIA en VAMIL (CDA_219)	-0,5
Lastenverlichting WBSO (CDA_202_b)	-0,2
Invoeren ozb-gebruikersdeel (CDA_157_a)	2,0
Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (CDA_203)	0,8
Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (CDA_210)	0,8
Aanpassing tarieven erf- en schenkbelasting (CDA_206)	0,6
Invoeren financiële transactiebelasting (CDA_204)	0,6
Klimaat en milieu	1,3
Verlagen brandstofaccijns (CDA_252)	-0,9
Verlagen mrb emissievrije auto's (CDA_222)	-0,6
Invoeren vignet (CDA_181)	1,2
Aanpassen tarieven mrb (CDA_221)	0,5
Gedifferentieerde vliegbelasting (CDA_217)	0,5
Afschaffen mrb kwarttarieven (CDA_255)	0,2
Invoeren congestieheffing (CDA_235_a, CDA_235_b, CDA_235_c, CDA_235_d)	0,2
Aanpassen energiebelasting (CDA_218)	0,2
Overig	2,7
Afschaffen diverse verlaagde btw-tarieven (CDA_247)	1,3
Verhogen tabaksaccijns en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (CDA_259)	0,4
Invoering digitale dienstenbelasting (CDA_224)	0,3
Invoeren belasting op suiker (CDA_233)	0,3
Experimenten softdrugs (CDA_171)	0,2
Verhogen kansspelbelasting (CDA_225)	0,2

12.5 ChristenUnie

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door de ChristenUnie aangeleverd beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten in 2028. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2024 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

12.5.1 Uitgaven

De ChristenUnie intensificeert per saldo 3,3 mld euro in de overheidsuitgaven in 2028. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen per uitgavenfunctie volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- **Invoeren verzilverbare basiskorting (CU_101_a)**
De ChristenUnie voert een verzilverbare basiskorting in. De basiskorting bedraagt 4800 euro voor een alleenstaande. Per extra volwassene in het huishouden komt er 2400 euro bij en per kind 4000 euro. Dit is een intensivering van 7,0 mld euro. Het betreft hierbij het deel van de basiskorting dat na verrekening leidt tot uitkering.
- **Wml met 10% verhogen (CU_102)**
De ChristenUnie verhoogt het wettelijk minimumloon (wml) met 10%. Het gemiddeld bruto wml (exclusief vakantiegeld) in 2028 komt uit op 17,50 euro per uur. De AOW, de bijstand en de Wajong worden hieraan gekoppeld. Dit is een intensivering van 6,2 mld euro.
- **Vervangen huurtoeslag door huursubsidie (CU_103)**
De ChristenUnie vervangt de huurtoeslag door een huursubsidie op basis van het inkomen in jaar t-2. Daarnaast verhoogt de ChristenUnie het maximumbedrag met als gevolg een intensivering van 0,8 mld euro en maakt de ChristenUnie het afbouwpad vlakker met als gevolg een intensivering van 0,2 mld euro. Dit is gezamenlijk een intensivering van 1,0 mld euro.
- **Introductie rouw- en (mantel)zorgverlof, verruiming ouderschapsverlof (CU_105)**
De ChristenUnie introduceert een week rouwverlof, vervangt de huidige zorgverlofregelingen door acht weken betaald (mantel)zorgverlof en verlengt de termijn waarin onbetaald ouderschapsverlof kan worden opgenomen tot het kind de leeftijd van 12 jaar bereikt. De vergoeding van het rouwverlof is 100% van het loon tot aan 100% van het maxdagloon. De vergoeding van het (mantel)zorgverlof is van 70% van het loon tot aan 70% van het maxdagloon. Dit is een intensivering van 0,5 mld.
- **Loonkostenvoordeel verhogen (CU_207)**
De ChristenUnie verhoogt het loonkostenvoordeel (LKV). Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Afschaffen zorgtoeslag (CU_106)**
De ChristenUnie schaft de zorgtoeslag af. Dit is een ombuiging van 7,3 mld euro.
- **Afschaffen kinderbijslag (CU_108)**
De ChristenUnie schaft de kinderbijslag af. Dit is een ombuiging van 4,4 mld euro.
- **Afschaffen kindgebonden budget (CU_107)**
De ChristenUnie schaft het kindgebonden budget af. Dit is een ombuiging van 3,3 mld euro.

Zorg

- **Bevriezen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (CU_111_a, CU_111_d)**
De ChristenUnie bevriest de hoogte van het verplichte eigen risico in de Zvw, dit blijft 385 euro. Dit is een intensivering van 0,8 mld euro.
- **Basispakket uitbreiden met periodieke tandheelkundige controles en het vullen van gaatjes (CU_114)**
De ChristenUnie breidt het basispakket in de Zvw uit met behandelingen voor het vullen van gaatjes en periodieke controles voor tandheelkundige zorg. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro.

- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (CU_200_b, CU_200_c)**
De ChristenUnie intensificeert 1,7 mld euro in het gemeente- en provinciefonds (zie CU_200_a). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij zorg. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro in Wmo/Jeugdzorg.
- **Intensivering extra plekken in verpleeghuizen (CU_112)**
De ChristenUnie intensificeert taakstellend 0,4 mld euro in de Wlz met het oog op het uitbreiden van het aantal plekken in verpleeghuizen.
- **Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging van gemiddeld 5 euro per uur (CU_121)**
De ChristenUnie introduceert een eigen bijdrage voor wijkverpleegkundige zorg in de Zvw voor volwassenen. Deze eigen bijdrage is inkomensafhankelijk en bedraagt gemiddeld vijf euro per uur. De maatregel leidt tot een ombuiging van 1,2 mld euro in de Zvw en 0,3 mld euro in de Wmo. Daarnaast is er een intensivering van 1,0 mld euro in de Wlz, omdat door de eigen bijdrage de vraag naar Wlz-zorg zal toenemen. Per saldo leidt de maatregel tot een ombuiging van 0,6 mld euro.
- **Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (CU_115)**
De ChristenUnie heeft de intentie om een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met het macrobeheersinstrument. Deze maatregel leidt tot ombuigingen van 0,2 mld euro in de ziekenhuiszorg en beperkte ombuigingen in de huisartsenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de wijkverpleging. In totaal is de ombuiging op de Zvw 0,4 mld euro.
- **Afschaffen verplichting tot het vergoeden van niet-gecontracteerde zorg (CU_116)**
De ChristenUnie schaft de verplichting tot vergoeding van ongecontracteerde zorg af. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro.
- **Afschaffen subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Personeel Ziekenhuiszorg (CU_122)**
De ChristenUnie schaft de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Personeel Ziekenhuiszorg af. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Nieuwe artsen verplicht in loondienst en inkomen gemaximeerd op WNT (CU_204)**
De ChristenUnie wil nieuwe artsen verplichten tot loondienst en brengt medisch specialisten in loondienst onder het bezoldigingsmaximum van de WNT. Dit is een beperkte ombuiging in 2028. Structureel betreft deze maatregel een grotere ombuiging.

Openbaar bestuur

- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (CU_200_a)**
De ChristenUnie intensificeert 1,7 mld euro in het gemeente- en provinciefonds met het oog op jeugdzorg (0,5 mld euro), woningbouw (0,2 mld euro), buurtcentra en andere ontmoetingsplekken (0,2 mld euro), een lokaal isolatieprogramma voor lage inkomensgroepen (0,2 mld euro), onderwijshuisvesting (0,2 mld euro), armoedebestrijding (0,2 mld euro) en kleinschalige asielopvang en integratie (0,2 mld euro). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij openbaar bestuur (1,0 mld euro).
- **Intensivering provinciefonds: openbaar bestuur (CU_200_d)**
De ChristenUnie intensificeert 0,3 mld euro in het provinciefonds met het oog op regionale voorzieningen en ov.
- **Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging: uitvoeringskosten CAK (CU_121_f)**
De ChristenUnie introduceert een eigen bijdrage voor wijkverpleegkundige zorg in de Zvw voor volwassenen (CU_121). Vanwege grotere administratieve lasten bij het CAK is er sprake van een intensivering in openbaar bestuur van 0,1 mld euro.
- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (CU_131_b, CU_131_c)**
De ChristenUnie buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 0,9 mld euro op openbaar bestuur.

- **Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (CU_124_a)**

De ChristenUnie beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting en zondert veiligheid uit. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro op openbaar bestuur.

Onderwijs

- **Verhogen lumpsum po, vo en mbo (CU_127)**

De ChristenUnie verhoogt de lumpsum van het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. De intensivering is gericht op kleine scholen op het platteland (primair onderwijs) en uitbreiding van het technisch vakmanschap en van het kleinschalig vakonderwijs (voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs). Dit is een taakstellende intensivering van 0,6 mld euro.

- **Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen met uitzonderingsmogelijkheden (CU_128)**

De ChristenUnie verplicht bacheloropleidingen tot het lesgeven in de Nederlandse taal, met uitzonderingsmogelijkheden voor alle universiteiten en met name voor technische universiteiten. Hierdoor neemt het aantal internationale studenten af. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

- **Beperken masterplan basisvaardigheden in het po (CU_129)**

De ChristenUnie beperkt het masterplan basisvaardigheden tot scholen in het primair onderwijs met het oordeel zwak of onvoldoende. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

- **Subsidietaakstelling (CU_125_b)**

De ChristenUnie kort generiek op subsidies. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro op onderwijs.

Overdrachten aan bedrijven

- **Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (CU_187_e)**

De ChristenUnie sluis een deel van de netto-opbrengst van de vrachtwagenheffing terug naar de vrachtwagensector. Dit is een taakstellende intensivering van 0,3 mld euro.

- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (CU_131_a)**

De ChristenUnie buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 1,7 mld euro op overdrachten aan bedrijven.

- **Subsidietaakstelling (CU_125_e)**

De ChristenUnie buigt generiek om op subsidies en verlaagt subsidies van VWS. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro op overdrachten aan bedrijven.

Internationale samenwerking

- **Intensivering ontwikkelingssamenwerking (CU_132)**

De ChristenUnie intensificeert 0,8 mld euro in ontwikkelingssamenwerking.

Veiligheid

- **Subsidietaakstelling (CU_125_a)**

De ChristenUnie kort generiek op subsidies. Dit is een beperkte ombuiging op veiligheid.

Bereikbaarheid

- **Intensivering aanleg spoor (CU_136_b)**

De ChristenUnie intensificeert 0,5 mld euro in het aanleggen van spoorwegen.

- **Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (CU_187_d)**

De invoering van een vrachtwagenheffing door de ChristenUnie gaat gepaard met invoeringskosten van 0,1 mld euro en uitvoeringskosten van 0,1 mld euro. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.

- **Intensivering Brede doeluitkering verkeer en vervoer (CU_134)**

De ChristenUnie intensificeert 0,2 mld euro in de Brede doeluitkering verkeer en vervoer.

- **Intensivering in fietsinfrastructuur en -voorzieningen en verkeersveiligheid (N-wegen) (CU_135)**
De ChristenUnie intensificeert 0,2 mld euro in fietsinfrastructuur en -voorzieningen en in verkeersveiligheid van N-wegen.
- **Ombuiging aanleg hoofdwegen (CU_136_a)**
De ChristenUnie buigt 0,5 mld euro om op de aanleg van hoofdwegen.
- **Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (CU_124_d)**
De ChristenUnie beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit is een beperkte ombuiging op bereikbaarheid.

Defensie

- **Intensivering defensie (CU_137)**
De ChristenUnie intensificeert 2,1 mld euro in defensie.
- **Apparaatskorting Rijk: defensie (CU_124_c)**
De ChristenUnie beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit is een beperkte ombuiging op defensie.
- **Subsidietaakstelling (CU_125_c)**
De ChristenUnie kort generiek op subsidies. Dit is een beperkte ombuiging op defensie.

Klimaat en milieu

- **Terugsluis landbouwsector (CU_189_e)**
De ChristenUnie intensificeert taakstellend 0,8 mld euro in de landbouwsector voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Dit betreft een terugsluis van de opbrengsten uit de heffingen voor de landbouwsector (CU_189a-d).
- **Verhoging SDE++ t.b.v. wind op zee en elektrificatie (CU_138)**
De ChristenUnie verhoogt de SDE++-uitgaven met 0,3 mld euro met het oog op wind op zee en elektrificatie.
- **Gedeeltelijke ombuiging Transitiefonds (CU_139)**
De ChristenUnie wijzigt uitkoopregelingen voor boeren door bij uitkoop van productierechten niet langer het waardeverlies van productiecapaciteit (stallen, mestopslag, voeropslag) te compenseren. Dit is een taakstellende ombuiging van 0,8 mld euro op het Transitiefonds.
- **Subsidietaakstelling (CU_125_d)**
De ChristenUnie kort generiek op subsidies. Dit is een beperkte ombuiging op milieu.

Overig

- **Verzamelpost taakstellende intensivering (CU_140_b)**
De ChristenUnie intensificeert 0,2 mld euro in onder andere het doortrekken van het preventieakkoord, hulp voor tienermoeders en abortuspreventie, leer-werktrajecten en basisbanen, en het afschaffen van de kostendelersnorm bij tijdelijk verblijf.

Tabel 12.9 Netto ombuigingen in 2028, t.o.v. basispad ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2028
Sociale zekerheid	-0,3
Invoeren verzilverbare basiskorting (CU_101_a)	7,0
Wml met 10% verhogen (CU_102)	6,2
Vervangen huurtoeslag door huursubsidie (CU_103)	1,0
Introductie rouw- en (mantel)zorgverlof, verruiming ouderschapsverlof (CU_105)	0,5
Loonkostenvoordeel verhogen (CU_207)	0,2

Afschaffen zorgtoeslag (CU_106)	-7,3
Afschaffen kinderbijslag (CU_108)	-4,4
Afschaffen kindgebonden budget (CU_107)	-3,3
Zorg	1,0
Bevriezen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (CU_111_a, CU_111_d)	0,8
Basispakket uitbreiden met periodieke tandheelkundige controles en het vullen van gaatjes (CU_114)	0,7
Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (CU_200_b, CU_200_c)	0,7
Intensivering extra plekken in verpleeghuizen (CU_112)	0,4
Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging van gemiddeld 5 euro per uur (CU_121)	-0,6
Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (CU_115)	-0,4
Afschaffen verplichting tot het vergoeden van niet-gecontracteerde zorg (CU_116)	-0,4
Afschaffen subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Personeel Ziekenhuiszorg (CU_122)	-0,2
Nieuwe artsen verplicht in loondienst en inkomen gemaximeerd op WNT (CU_204)	0,0
Openbaar bestuur	0,3
Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (CU_200_a)	1,0
Intensivering provinciefonds: openbaar bestuur (CU_200_d)	0,3
Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging: uitvoeringskosten CAK (CU_121_f)	0,1
Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (CU_131_b, CU_131_c)	-0,9
Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (CU_124_a)	-0,2
Onderwijs	0,1
Verhogen lumpsum po, vo en mbo (CU_127)	0,6
Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen met uitzonderingsmogelijkheden (CU_128)	-0,2
Beperken masterplan basisvaardigheden in het po (CU_129)	-0,2
Subsidietaakstelling (CU_125_b)	-0,1
Overdrachten aan bedrijven	-1,6
Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (CU_187_e)	0,3
Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (CU_131_a)	-1,7
Subsidietaakstelling (CU_125_e)	-0,2
Internationale samenwerking	0,8
Intensivering ontwikkelingssamenwerking (CU_132)	0,8
Veiligheid	0,0
Subsidietaakstelling (CU_125_a)	0,0
Bereikbaarheid	0,6
Intensivering aanleg spoor (CU_136_b)	0,5

Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (CU_187_d)	0,2
Intensivering Brede doeluitkering verkeer en vervoer (CU_134)	0,2
Intensivering in fietsinfrastructuur en -voorzieningen en verkeersveiligheid (N-wegen) (CU_135)	0,2
Ombuiging aanleg hoofdwegen (CU_136_a)	-0,5
Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (CU_124_d)	0,0
Defensie	2,1
Intensivering defensie (CU_137)	2,1
Apparaatskorting Rijk: defensie (CU_124_c)	0,0
Subsidietaakstelling (CU_125_c)	0,0
Klimaat en milieu	0,3
Terugsluis landbouwsector (CU_189_e)	0,8
Verhoging SDE++ t.b.v. wind op zee en elektrificatie (CU_138)	0,3
Gedeeltelijke ombuiging Transitiefonds (CU_139)	-0,8
Subsidietaakstelling (CU_125_d)	0,0
Overig	0,2
Verzamelpost taakstellende intensivering (CU_140_b)	0,2

12.5.2 Lasten

De ChristenUnie verhoogt de beleidsmatige lasten met per saldo 9,4 mld euro in 2028. De verhoging is opgebouwd uit een verlaging van 15,0 mld euro voor gezinnen, een verhoging van 21,8 mld euro voor bedrijven en een verhoging van 2,6 mld euro voor het buitenland. Hieronder worden de lastenmaatregelen per categorie opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- Invoeren verzilverbare basiskorting (CU_101_b)**
 De ChristenUnie voert een verzilverbare basiskorting in. De basiskorting bedraagt 4800 euro voor een alleenstaande. Per extra volwassene in het huishouden komt er 2400 euro bij en per kind 4000 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 69,4 mld euro. Het betreft hierbij het deel van de basiskorting dat via de belasting wordt verrekend.
- Invoeren werkendekorting (CU_142)**
 De ChristenUnie voert een werkendekorting in. De werkendekorting bouwt op vanaf nul euro aan arbeidsinkomen met een percentage van 16% van het arbeidsinkomen en bedraagt maximaal 4800 euro bij een arbeidsinkomen van 30.000 euro. De korting bouwt af vanaf een arbeidsinkomen van 30.000 euro met 9,6% naar nul euro bij een arbeidsinkomen van 80.000 euro. Dit is een lastenverlichting van 25,0 mld euro voor gezinnen.
- Verlagen tarief eerste schijf box 1 inkomstenbelasting (CU_141)**
 De ChristenUnie verlaagt het tarief van de eerste schijf in box 1 van de inkomstenbelasting naar 34,5%. Deze schijf loopt tot 40.000 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 11,0 mld euro.
- Verhogen ouderenkorting (CU_143)**
 De ChristenUnie verhoogt de ouderenkorting met 1200 euro. Het afbouwpad begint bij een inkomen van 40.000 euro en bouwt met 10% af tot nul euro bij een inkomen van 72.084 euro*. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 3,5 mld euro.

* In een eerdere versie werd per abuis een verkeerd inkomen genoemd waarop de ouderenkorting is afgebouwd, dit is op 20 november 2023 aangepast.

- **Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (CU_145)**
De ChristenUnie verlaagt de Aof-premie voor werkgevers met minder dan 25 werknemers. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 3,0 mld euro.
- **Verlaging Aof-premie voor grote werkgevers (CU_203)**
De ChristenUnie verlaagt de Aof-premie voor werkgevers met 25 of meer werknemers. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 1,5 mld euro.
- **Verlagen eigenwoningforfait (CU_161)**
De ChristenUnie verlaagt het percentage eigenwoningforfait tot de gemiddelde WOZ-waarde naar 0%. Daarboven wordt het percentage eigenwoningforfait 0,5%. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 1,4 mld euro.
- **Verlaging AWF-premie vaste contracten (CU_146)**
De ChristenUnie verlaagt de AWF-premie voor vaste contracten. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 1,0 mld euro.
- **Afschaffen arbeidskorting (CU_151)**
De ChristenUnie schaft de arbeidskorting af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 35,4 mld euro.
- **Afschaffen algemene heffingskorting (incl. doorwerking bijstand en AOW) (CU_150)**
De ChristenUnie schaft de algemene heffingskorting af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 34,2 mld euro.
- **Fiscaliseren AOW-premie (CU_155)**
De ChristenUnie fiscaliseert de AOW-premie. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 7,4 mld euro.
- **Invoeren tweede schijf box 1 inkomstenbelasting (CU_147)**
De ChristenUnie voert een tweede schijf in box 1 van de inkomstenbelasting in met een tarief van 41,9%, van 40.000 euro tot 80.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 6,3 mld euro.
- **Voor de helft uitfaseren hypotheekrenteaftrek (CU_168)**
De ChristenUnie faseert in 2028 de hypotheekrenteaftrek voor de helft uit. Dit is een lastenverzwaring van 6,2 mld euro voor gezinnen.
- **Aftoppingsgrens pensioenpremies naar anderhalf keer modaal (66.000 euro) (CU_156)**
De ChristenUnie verlaagt de aftoppingsgrens voor pensioenpremies naar anderhalf keer modaal (66.000 euro). De beperking van de premieaftrek leidt tot een lastenverzwaring voor gezinnen van 4,8 mld euro. Op lange termijn zijn de pensioenuitkeringen lager door een lagere premie-inleg.
- **Afschaffen mkb-winstvrijstelling (CU_166)**
De ChristenUnie schaft de mkb-winstvrijstelling af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 2,4 mld euro.
- **Afschaffen inkomensafhankelijke combinatiekorting (CU_152)**
De ChristenUnie schaft de inkomensafhankelijke combinatiekorting ook voor bestaande gevallen af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,8 mld euro.
- **Afschaffen 30%-regeling, ETK-regeling en buitenlandse partiële belastingplicht (CU_158)**
De ChristenUnie schaft de 30%-regeling, de ETK-regeling en de buitenlandse partiële belastingplicht af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,9 mld euro.
- **Verhogen toptarief box 1 inkomstenbelasting (CU_148)**
De ChristenUnie verhoogt het toptarief in box 1 van de inkomstenbelasting naar 51,5%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,8 mld euro.
- **Afschaffen alleenstaandouderenkorting (CU_154)**
De ChristenUnie schaft de alleenstaandouderenkorting af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,8 mld euro.
- **Verlagen aangrijpingspunt toptarief box 1 inkomstenbelasting (CU_149)**
De ChristenUnie verlaagt het aangrijpingspunt van het toptarief in box 1 van de inkomstenbelasting naar 80.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,7 mld euro.

- **Afschaffen aftrekposten zelfstandigen (CU_165)**
De ChristenUnie schaft de aftrekposten voor zelfstandigen (waaronder de zelfstandigenaftrek en de startersaftrek) af, met uitzondering van de investeringsaftrek. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Afschaffen aftrek geen of een kleine eigenwoningschuld ('Wet Hillen') (CU_169)**
De ChristenUnie schaft de aftrek vanwege geen of een kleine eigenwoningschuld (de 'Wet Hillen') af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.
- **Verhogen tarieven box 2 (CU_170)**
De ChristenUnie verhoogt het lage box 2-tarief van 24,5% naar 25% en het hoge tarief van 31% naar 35%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro. Bij invoering is er een eenmalige opbrengst vanwege anticipatie-effecten, gevolgd door een kleinere eenmalige derving.
- **Verlagen onbelaste reiskostenvergoeding (CU_186)**
De ChristenUnie verlaagt de onbelaste reiskostenvergoeding met 2 cent naar 19 cent per kilometer. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.
- **Inwonerschapsfictie voor inkomstenbelasting na emigratie (CU_159)**
De ChristenUnie voert een inwonerschapsfictie voor de inkomstenbelasting na emigratie in, ook wel een extheffing genoemd. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro. Deze maatregel brengt grote uitvoeringstechnische en juridische risico's met zich mee.
- **Afschaffen maximumpremiegrens IAB en verschuiving van de nominale premie naar het IAB-tarief (Zvw) (CU_144)**
De ChristenUnie schaft de maximumpremiegrens voor de inkomensafhankelijke bijdrage (IAB) in de Zorgverzekeringswet (Zvw) af en compenseert dit met een lagere IAB-premie. Daarnaast verlaagt ChristenUnie de nominale zorgpremie naar 600 euro per jaar en compenseert dit met een hogere IAB-premie. De maatregel is budgetneutraal maar betekent een verschuiving van lasten van gezinnen naar bedrijven van 11,8 mld euro. Omdat de ChristenUnie de collectieve middelen in de Zvw aanpast zonder de private verzekeringsmarkt te wijzigen, bestaat het risico dat de Europese Commissie dit zal beoordelen als staatssteun.

Vermogen en winst

- **Vpb-vrijstelling voor woningcorporaties (CU_163)**
De ChristenUnie voert een vrijstelling in de vennootschapsbelasting in voor woningcorporaties. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 1,4 mld euro.
- **Introduceren vermogensbelasting box 1, 2 en 3 (CU_164)**
De ChristenUnie voert een vermogensbelasting in van 1% voor vermogens in box 1, box 2 en box 3 met een belastingvrij vermogen van 1 mln euro. Dit is een lastenverzwaring van 1,6 mld euro voor gezinnen en van 2,6 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren ozb-gebruikersdeel (CU_176)**
De ChristenUnie introduceert een onroerendezaakbelasting voor gebruikers als extra belastinggebied voor gemeenten. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 3,0 mld euro. De ChristenUnie roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds.
- **Uniformeren tarieven vennootschapsbelasting (CU_171)**
De ChristenUnie schaft het lage tarief in de vennootschapsbelasting af en stelt het uniforme tarief vast op 25%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,1 mld euro.
- **Verhogen erf- en schenkbelasting (CU_167)**
De ChristenUnie schaft de schijven in de erf- en schenkbelasting af. Hiervoor in de plaats komt een uniform tarief van 20% voor de categorie partners en (pleeg/stief)kinderen en een tarief van 40% voor de overige categorieën. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,0 mld euro.
- **Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (CU_174)**

De ChristenUnie schaft de vrijstelling in de dividendbelasting bij de inkoop van eigen aandelen af. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,8 mld euro. Deze raming kent een hoge onzekerheid vanwege aanzienlijke gedragsreacties, waaronder mogelijke verplaatsing van de fiscale vestigingsplaats van beursgenoteerde bedrijven.

- **Aanscherpen verliesverrekening, carry-forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (CU_201)**

De ChristenUnie scherpt de verliesverrekening in de vennootschapsbelasting aan tot 30% van de jaarwinst boven de 1 mln euro, beperkt de carry forward naar zes jaar en schaft de carry back af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,8 mld euro.
- **Aanscherpen earningsstrippingmaatregel (CU_202)**

De ChristenUnie scherpt de earningsstrippingmaatregel aan waarbij renteaftrek boven 1 mln euro wordt beperkt tot 10% van de gecorrigeerde winst. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,7 mld euro.
- **Invoeren financiële transactiebelasting (CU_173)**

De ChristenUnie voert een financiële transactiebelasting in met een tarief van 0,3% op aandelentransacties van beursgenoteerde bedrijven met een marktkapitalisatie van minimaal 1 mld euro. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,5 mld euro en voor bedrijven van 0,1 mld euro.
- **Verhogen bankenbelasting (CU_172)**

De ChristenUnie verhoogt de bankenbelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (CU_160)**

De ChristenUnie voert ter vervanging van het huidige box 3-stelsel een heffing op werkelijk rendement in box 3 in met een heffingsvrij inkomen van 1000 euro, een tarief van 35%, een forfaitair rendement voor eerste woning voor eigen gebruik van 4% en een verliesdrempel van 1000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,4 mld euro.
- **Invoeren planbatenheffing (CU_175)**

De ChristenUnie voert een gemeentelijke heffing op planbaten in. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor bedrijven. De ChristenUnie roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds. De juridische inpasbaarheid en houdbaarheid van de heffing is onzeker.

Klimaat en milieu

- **Verlagen mrb emissievrije auto's (CU_177)**

De ChristenUnie voert een korting van 50% in de mrb in voor emissievrije voertuigen, als correctie voor het meergewicht door het accupakket. In totaal is dit een lastenverlichting van 0,6 mld euro voor gezinnen en van 0,2 mld euro voor bedrijven
- **Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (CU_187_b)**

De invoering van een vrachtwagenheffing door de ChristenUnie gaat gepaard met het afschaffen van het eurovignet, een lastenverlichting in de mrb voor vrachtwagens en een daling van de accijnsopbrengst. In totaal leidt dit tot een lastenverlichting voor bedrijven van 0,4 mld euro.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (CU_187_a, CU_187_c)**

De ChristenUnie voert een vrachtwagenheffing in met een tarief van 20 cent per kilometer op alle wegen. Dit is een lastenverzwaring van 1,5 mld euro voor bedrijven en van 0,2 mld euro voor het buitenland.
- **Invoeren verpakkingenbelasting (CU_179)**

De ChristenUnie voert een heffing in op meerlaagse verpakkingen en verpakkingen die voor minder dan 30% uit recycleat bestaan. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 1,5 mld euro. Deze maatregel leidt mogelijk tot grote uitvoeringstechnische problemen, omdat het maken van onderscheid tussen fossiele en gerecyclede plastics complex is, met name bij import.

- **Afschaffen bijzondere regelingen mrb (CU_184)**
De ChristenUnie schaft de verlaagde tarieven en vrijstellingen in de mrb af, uitgezonderd de korting voor emissievrije voertuigen, en verhoogt de dieseltoeslag. Dit is een lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen en van 1,2 mld euro voor bedrijven.
- **Aanpassen energiebelasting (CU_178)**
De ChristenUnie verlaagt in de energiebelasting de belastingvermindering met 96,74 euro en verlaagt het tarief van de eerste schijf voor aardgas en elektriciteit en het tarief van de vierde schijf voor elektriciteit. Het tarief van de overige schijven wordt verhoogd. Daarnaast schaft de ChristenUnie in de energiebelasting de vrijstellingen voor mineralogische en metallurgische procedés, het duaal verbruik van kolen en de vrijstelling in de kolenbelasting voor elektriciteitsopwekking af. Het verlaagd tarief voor de glastuinbouw en de inputvrijstelling voor WKK's worden beperkt. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,3 mld euro en een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,6 mld euro.
- **Verhogen vliegbelasting (CU_188)**
De ChristenUnie verhoogt de vliegbelasting en baseert deze op een CO₂-heffing voor luchtvaartmaatschappijen van 100 euro per ton CO₂ met een minimum van €52,86. Daarnaast wordt de vrijstelling voor transferpassagiers en privévliegtuigen afgeschaft en een aanvullende heffing voor vrachtvliegtuigen ingevoerd. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor gezinnen, van 0,3 mld euro voor bedrijven en van 0,5 mld euro voor het buitenland.
- **Invoeren heffing industriële uitstoot stikstofoxiden (CU_180)**
De ChristenUnie voert een heffing in op de industriële uitstoot van stikstofoxiden van 25 euro per kiloton. Dit is een lastenverzwaring van 0,5 mld euro voor bedrijven.
- **Aanpassen tarieven mrb (CU_185)**
De ChristenUnie past de tarieven in de mrb aan zodat het gewicht van het voertuig zwaarder meetelt. Dit is een lastenverzwaring van 0,4 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verhogen leidingwaterbelasting (CU_181)**
De ChristenUnie verhoogt het tarief van de belasting op leidingwater met twintig cent en schaft de vrijstelling bij een jaarlijks waterverbruik van meer dan 300 m³ (grootverbruik) af. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor gezinnen en van 0,2 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren circulaire plastic-heffing (CU_206)**
De ChristenUnie voert een heffing in op de productie van fossiele polymeren voor de Nederlandse markt van 125 euro per ton. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.
- **Invoeren grondwaterbelasting (CU_182)**
De ChristenUnie introduceert een belasting op het onttrekken van grondwater. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen (CU_190)**
De ChristenUnie introduceert een heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren heffing op slacht (CU_189_a)**
De ChristenUnie voert een heffing in op de slacht van dieren. De belasting wordt geheven aan het begin van de keten bij vleesproducenten en slachthuizen. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren heffing op verwerkende industrie voor zuivel en suiker (CU_189_b)**
De ChristenUnie voert een heffing in op de omzet van de verwerkende industrie voor zuivel en suiker. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. Deze maatregel brengt uitvoeringstechnische risico's met zich mee, onder andere ten aanzien van de afbakening van de producten.
- **Invoeren heffing op gewasbeschermingsmiddelen (CU_189_c)**
De ChristenUnie voert een heffing in op de handel in gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.

- **Invoeren heffing op veevoerbedrijven (CU_189_d)**
De ChristenUnie voert een heffing in bij veevoerbedrijven op basis van de hoeveelheid stikstof. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. De maatregel brengt uitvoeringstechnische risico's met zich mee.

Overig

- **Uniformeren btw-tarief (CU_195)**
De ChristenUnie uniformeert het btw-tarief op 18%. Uitzondering betreft groente en fruit, reizen met het openbaar vervoer, reparatiediensten die onder de btw-richtlijn vallen en aankopen bij kringloopwinkels. Voor deze productcategorieën wordt het btw-tarief verlaagd naar 0%. Dit is een lastenverlichting van 0,3 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven. Bij deze maatregel bestaat een risico op uitvoeringsproblemen voor de Belastingdienst, omdat zowel de afbakening van (samengestelde) product(groep)en als de handhaving complex is.
- **Verhogen tabaksaccijns en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (CU_191)**
De ChristenUnie verhoogt de tabaksaccijns en voert een verbruiksbelasting in op e-sigaretten. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,6 mld euro.
- **Invoering digitale dienstenbelasting (CU_196)**
De ChristenUnie voert een digitale dienstenbelasting in met een tarief van 5% over de bruto-opbrengst. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,5 mld euro.
- **Invoeren belasting op suiker en vet (CU_194)**
De ChristenUnie voert een belasting in voor productgroepen op basis van hun suiker- en vetgehalte. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,4 mld euro. Bij deze maatregel bestaat een risico op uitvoeringsproblemen voor de Belastingdienst, omdat zowel de afbakening van (samengestelde) product(groep)en als de handhaving complex is.
- **Verhogen kansspelbelasting (CU_193)**
De ChristenUnie verhoogt het tarief van de kansspelbelasting naar 40%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.
- **Verhogen alcoholaccijns (CU_192)**
De ChristenUnie verhoogt de alcoholaccijns. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.

Tabel 12.10 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2028, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2028
Inkomen en arbeid	-12,7
Invoeren verzilverbare basiskorting (CU_101_b)	-69,4
Invoeren werkendenkorting (CU_142)	-25,0
Verlagen tarief eerste schijf box 1 inkomstenbelasting (CU_141)	-11,0
Verhogen ouderenkorting (CU_143)	-3,5
Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (CU_145)	-3,0
Verlaging Aof-premie voor grote werkgevers (CU_203)	-1,5
Verlagen eigenwoningforfait (CU_161)	-1,4
Verlaging AWF-premie vaste contracten (CU_146)	-1,0
Afschaffen arbeidskorting (CU_151)	35,4
Afschaffen algemene heffingskorting (incl. doorwerking bijstand en AOW) (CU_150)	34,2
Fiscaliseren AOW-premie (CU_155)	7,4
Invoeren tweede schijf box 1 inkomstenbelasting (CU_147)	6,3

Voor de helft uitfaseren hypotheekrenteaftrek (CU_168)	6,2
Aftoppingsgrens pensioenpremies naar anderhalf keer modaal (66.000 euro) (CU_156)	4,8
Afschaffen mkb-winstvrijstelling (CU_166)	2,4
Afschaffen inkomensafhankelijke combinatiekorting (CU_152)	1,8
Afschaffen 30%-regeling, ETK-regeling en buitenlandse partiële belastingplicht (CU_158)	0,9
Verhogen toptarief box 1 inkomstenbelasting (CU_148)	0,8
Afschaffen alleenstaandeouderenkorting (CU_154)	0,8
Verlagen aangrijpingspunt toptarief box 1 inkomstenbelasting (CU_149)	0,7
Afschaffen aftrekposten zelfstandigen (CU_165)	0,5
Afschaffen aftrek geen of een kleine eigenwoningschuld ('Wet Hillen') (CU_169)	0,3
Verhogen tarieven box 2 (CU_170)	0,3
Verlagen onbelaste reiskostenvergoeding (CU_186)	0,3
Inwonerschapsfictie voor inkomstenbelasting na emigratie (CU_159)	0,2
Afschaffen maximumpremiegrens IAB en verschuiving van de nominale premie naar het IAB-tarief (Zvw) (CU_144)	0,0
Vermogen en winst	12,0
Vpb-vrijstelling voor woningcorporaties (CU_163)	-1,4
Introduceren vermogensbelasting box 1, 2 en 3 (CU_164)	4,2
Invoeren ozb-gebruikersdeel (CU_176)	3,0
Uniformeren tarieven vennootschapsbelasting (CU_171)	1,1
Verhogen erf- en schenkbelasting (CU_167)	1,0
Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (CU_174)	0,8
Aanscherpen verliesverrekening, carry-forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (CU_201)	0,8
Aanscherpen earningsstrippingmaatregel (CU_202)	0,7
Invoeren financiële transactiebelasting (CU_173)	0,6
Verhogen bankenbelasting (CU_172)	0,5
Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (CU_160)	0,4
Invoeren planbatenheffing (CU_175)	0,2
Klimaat en milieu	8,4
Verlagen mrb emissievrije auto's (CU_177)	-0,8
Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (CU_187_b)	-0,4
Invoeren vrachtwagenheffing (CU_187_a, CU_187_c)	1,7
Invoeren verpakkingenbelasting (CU_179)	1,5
Afschaffen bijzondere regelingen mrb (CU_184)	1,4
Aanpassen energiebelasting (CU_178)	1,3
Verhogen vliegbelasting (CU_188)	0,9
Invoeren heffing industriële uitstoot stikstofoxiden (CU_180)	0,5
Aanpassen tarieven mrb (CU_185)	0,5
Verhogen leidingwaterbelasting (CU_181)	0,3
Invoeren circulaire plastic-heffing (CU_206)	0,3

Invoeren grondwaterbelasting (CU_182)	0,2
Invoeren heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen (CU_190)	0,2
Invoeren heffing op slacht (CU_189_a)	0,2
Invoeren heffing op verwerkende industrie voor zuivel en suiker (CU_189_b)	0,2
Invoeren heffing op gewasbeschermingsmiddelen (CU_189_c)	0,2
Invoeren heffing op veevoerbedrijven (CU_189_d)	0,2
Overig	1,7
Uniformeren btw-tarief (CU_195)	-0,4
Verhogen tabaksaccijns en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (CU_191)	0,6
Invoering digitale dienstenbelasting (CU_196)	0,5
Invoeren belasting op suiker en vet (CU_194)	0,4
Verhogen kansspelbelasting (CU_193)	0,3
Verhogen alcoholaccijns (CU_192)	0,3

12.6 Volt

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door Volt aangeleverd beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten in 2028. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2024 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

12.6.1 Uitgaven

Volt intensiveert per saldo 58,7 mld euro in de overheidsuitgaven in 2028. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen per uitgavenfunctie volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- **Introduceren inkomensonafhankelijke huishoudtoelage (Volt_175)**
Volt voert een inkomensonafhankelijke huishoudtoelage in. Ieder huishouden ontvangt 3300 euro plus 1300 euro per volwassene, 3000 euro per kind en een extra bedrag van 3800 euro voor een alleenstaande ouder. Studentenhuishoudens zijn uitgezonderd vanwege het ontvangen van de uitwonende studiebeurs. Dit is een intensivering van 59,6 mld euro.
- **Aanpassen uitkeringen (Volt_179)**
Volt verhoogt de netto bijstandsuitkering naar 2083 euro per maand voor een paar en 1458 euro voor een alleenstaande. Daarnaast verhoogt de partij de netto AOW-uitkering naar 2167 euro per maand voor een paar en 1517 euro per maand voor een alleenstaande. Ten slotte verlaagt Volt de overige uitkeringen met 4,5%. Gezamenlijk is dit een intensivering van 3,0 mld euro.
- **Verlengen ouderschapsverlof (Volt_116)**
Volt breidt het betaald ouderschapsverlof uit naar 52 weken te verdelen over beide ouders en verhoogt de uitkering naar 100% van het loon voor personen met een loon tot 120% wml. Dit is een intensivering van 0,8 mld euro.
- **Afschaffing zorgtoeslag (Volt_136_a)**
Volt schaft de zorgtoeslag af. Dit is een ombuiging van 7,3 mld euro.
- **Afschaffing huurtoeslag (Volt_136_d)**
Volt schaft de huurtoeslag af. Dit is een ombuiging van 5,1 mld euro.
- **Afschaffen kinderbijslag (Volt_136_c)**
Volt schaft de kinderbijslag af. Dit is een ombuiging van 4,4 mld euro.
- **Afschaffing kindgebonden budget (Volt_136_b)**
Volt schaft het kindgebonden budget af. Dit is een ombuiging van 3,3 mld euro.
- **Verhogen eigen bijdrage en directe financiering kinderopvang + drie dagen gratis kinderopvang 1- tot 3-jarigen (zonder arbeidseis) (Volt_117)**
Volt voert directe financiering van kinderopvanginstellingen in. Voor nuljarigen wordt een eigen bijdrage van 50% ingevoerd. De partij introduceert drie dagen gratis dagopvang voor 1- tot 3-jarigen en een eigen bijdrage van 50% voor de resterende dagen. Daarnaast wordt de eigen bijdrage voor buitenschoolse opvang van 4- tot 12-jarigen 25%. Zowel werkenden als niet-werkenden kunnen gebruik maken van kinderopvang. Ten slotte voert Volt een maximumprijs in voor kinderopvanginstellingen. In totaal is dit een ombuiging van 1,0 mld euro.
- **Wml met 7% verhogen (Volt_121)**
Volt verhoogt het wettelijk minimumloon (wml) met 7%. Het gemiddeld bruto wml (exclusief vakantiegeld) in 2028 komt door deze verhoging uit op 17,03 euro per uur. De uitkeringen en toeslagen zijn niet gekoppeld aan deze verhoging. Daarom is het budgettair effect van deze maatregel beperkt.

Zorg

- **Basispakket uitbreiden met tandheelkundig zorg, anticonceptie en PrEP (Volt_103)**
Volt breidt het basispakket in de Zvw uit met tandheelkundige zorg, anticonceptie en Pre-Expositie Profylaxe (PrEP) middelen. Dit is een intensivering van 2,0 mld euro.
- **Alle artsen verplicht in loondienst en inkomen gemaximeerd op WNT (Volt_105)**
Volt wil alle artsen verplichten tot loondienst en brengt medisch specialisten onder het bezoldigingsmaximum van de WNT. Vanwege de afkoop van goodwill, is dit een intensivering. Het bedrag dat gemoeid is met het afkopen van goodwill kan bij de rechter hoger of lager uitvallen. Per saldo is deze maatregel een intensivering van 0,6 mld euro in 2028. Structureel betreft deze maatregel een ombuiging.
- **Verpleeghuiszorg en wijkverpleging naar Wmo (Volt_192)**
Volt hevelt de budgetten voor verpleeghuiszorg (Wlz) en wijkverpleging (Zvw) over naar de Wmo. Deze zorg wordt onder één wettelijk regime uitgevoerd door de gemeente. Door transitiekosten is dit een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Vermogen zwaarder laten meetellen bij eigen bijdrage Wlz (Volt_115)**
Volt verhoogt de hoge eigen bijdrage in de Wlz door de overwaarde eigen woning toe te voegen aan de grondslag van de vermogensinkomensbijtelling. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro.
- **Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (Volt_191)**
Volt heeft de intentie om een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met het macrobeheersinstrument. Deze maatregel leidt tot ombuigingen van 0,2 mld euro in de ziekenhuiszorg en beperkte ombuigingen in de huisartsenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de wijkverpleging. In totaal is de ombuiging op de Zvw 0,4 mld euro.

Openbaar bestuur

- **Vermogen zwaarder laten meetellen bij eigen bijdrage Wlz: uitvoeringskosten CAK (Volt_115_e)**
Volt verhoogt de hoge eigen bijdrage in de Wlz door de overwaarde eigen woning toe te voegen aan de grondslag van de vermogensinkomensbijtelling (Volt_115). Vanwege grotere administratieve lasten bij het CAK is er sprake van een beperkte intensivering in openbaar bestuur.

Onderwijs

- **Compenseren studenten onder het studievoorschotstelsel (Volt_210)**
Volt intensiveert taakstellend cumulatief 6,0 mld euro in compensatie van studenten die onder het studievoorschotstelsel vielen. In 2028 betreft dit een intensivering van 2,4 mld euro.
- **Intensivering onderzoek en ontwikkeling (onderwijs) (Volt_113_a)**
Volt intensiveert 2,3 mld euro voor het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling. Hiervan komt 1,9 mld euro terecht bij onderwijs.
- **Verhogen basisbeurs uitwonende studenten (Volt_177_b)**
Volt verhoogt de basisbeurs voor uitwonende studenten naar 464 euro per maand. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro.
- **Verlengen en uitbreiden subsidie voor schoolmaaltijden in het po (Volt_109)**
Volt verlengt de subsidieregeling voor onderwijsmaaltijden en breidt deze uit naar alle scholen in het primair onderwijs. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro.
- **Introductie leerbudget (Volt_122)**
Volt introduceert een leerbudget voor om- en bijscholing naar beroepen in de zorg, ICT, techniek en onderwijs. Dit is een taakstellende intensivering van 0,4 mld euro.

- **Uitbreiden aanvullende beurs mbo en invoeren renteplafond studieleningen van 2,5% (Volt_206)**
Volt breidt de aanvullende beurs in het mbo uit door de inkomensgrens tot waar studenten recht hebben op de aanvullende beurs gelijk te trekken met het hoger onderwijs. Daarnaast voert Volt een renteplafond op studieleningen in van maximaal 2,5%. In totaal is dit een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Afschaffen basisbeurs thuiswonende studenten (Volt_177_a)**
Volt schaft de basisbeurs voor thuiswonende studenten af. Dit is een ombuiging van 0,6 mld euro.

Overdrachten aan bedrijven

- **Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (Volt_203_e)**
Volt sluis de netto-opbrengst van de vrachtwagenheffing terug naar de vrachtwagensector. Dit is een taakstellende intensivering van 1,5 mld euro.
- **Intensivering onderzoek en ontwikkeling (overdrachten aan bedrijven) (Volt_113_b)**
Volt intensificeert 2,3 mld euro voor het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling. Hiervan komt 0,4 mld euro terecht bij bedrijven.

Bereikbaarheid

- **Intensivering openbaar vervoer (Volt_198_b, Volt_198_c)**
Volt intensificeert 1,0 mld euro voor ov in het Mobiliteitsfonds en 1,0 mld euro voor regionaal ov.
- **Invoeren kilometerheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (Volt_168_g)**
De invoering van een kilometerheffing door Volt gaat gepaard met invoeringskosten van 0,6 mld euro en uitvoeringskosten van 0,8 mld euro. Dit is een intensivering van 1,4 mld euro.
- **Tariefverlaging ov daluren en voor doelgroepen (Volt_209)**
Volt verlaagt de tarieven in het ov. De tarieven worden met 30% verlaagd voor iedereen tijdens de daluren en voor jongeren, ouderen en lage inkomens tijdens de spitsuren. Dit is een intensivering van 0,5 mld euro.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (Volt_203_d)**
De invoering van een vrachtwagenheffing door Volt gaat gepaard met invoeringskosten van 0,1 mld euro en uitvoeringskosten van 0,1 mld euro. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Ombuiging wegen Mobiliteitsfonds (Volt_198_a)**
Volt buigt 0,5 mld euro om op de aanleg van wegen uit het Mobiliteitsfonds.

Defensie

- **Intensiveringen defensie (Volt_180)**
Volt intensificeert 2,1 mld euro in defensie.

Klimaat en milieu

- **Intensivering natuurareaal (Volt_199)**
Volt intensificeert taakstellend 1,1 mld euro ten behoeve van de ontwikkeling van nieuw natuurareaal.
- **Gedeeltelijke ombuiging Transitiefonds (Volt_201)**
Volt buigt de onderdelen innovatieve stalsystemen en managementmaatregelen uit het Transitiefonds om. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

12.6.2 Maatregelen met een direct EMU-schuldeffect

De volgende maatregelen hebben geen effect op het EMU-saldo, maar wel een direct effect op de EMU-schuld.

EMU-schuld direct

- **Goedkope leningen voor woningisolatie (Volt_194)**

Volt intensiveert cumulatief taakstellend 4,0 mld euro voor het aanbieden van goedkope leningen ten behoeve van de isolatie van woningen.

- **Rentevrije leningen voor bedrijven (Volt_144_b)**

Volt intensiveert cumulatief taakstellend 0,2 mld euro voor het verstrekken van rentevrije leningen aan verkrijgers van een bedrijf via een erfenis of schenking die onvoldoende middelen beschikbaar hebben om de erf- en schenkbelasting te betalen. Deze maatregel is gekoppeld aan het afschaffen van de BOR (Volt_144_a).

Tabel 12.11 Netto ombuigingen in 2028, t.o.v. basispad ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2028
Sociale zekerheid	42,3
Introduceren inkomensonafhankelijke huishoudtoelage (Volt_175)	59,6
Aanpassen uitkeringen (Volt_179)	3,0
Verlengen ouderschapsverlof (Volt_116)	0,8
Afschaffing zorgtoeslag (Volt_136_a)	-7,3
Afschaffing huurtoeslag (Volt_136_d)	-5,1
Afschaffen kinderbijslag (Volt_136_c)	-4,4
Afschaffing kindgebonden budget (Volt_136_b)	-3,3
Verhogen eigen bijdrage en directe financiering kinderopvang + drie dagen gratis kinderopvang 1- tot 3-jarigen (zonder arbeidseis) (Volt_117)	-1,0
Wml met 7% verhogen (Volt_121)	0,0
Zorg	2,3
Basispakket uitbreiden met tandheelkundig zorg, anticonceptie en PrEP (Volt_103)	2,0
Alle artsen verplicht in loondienst en inkomen gemaximeerd op WNT (Volt_105)	0,6
Verpleeghuiszorg en wijkverpleging naar Wmo (Volt_192)	0,4
Vermogen zwaarder laten meetellen bij eigen bijdrage Wlz (Volt_115)	-0,4
Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (Volt_191)	-0,4
Openbaar bestuur	0,0
Vermogen zwaarder laten meetellen bij eigen bijdrage Wlz: uitvoeringskosten CAK (Volt_115_e)	0,0
Onderwijs	5,6
Compenseren studenten onder het studievoorschotstelsel (Volt_210)	2,4
Intensivering onderzoek en ontwikkeling (onderwijs) (Volt_113_a)	1,9
Verhogen basisbeurs uitwonende studenten (Volt_177_b)	0,7
Verlengen en uitbreiden subsidie voor schoolmaaltijden in het po (Volt_109)	0,7
Introductie leerbudget (Volt_122)	0,4
Uitbreiden aanvullende beurs mbo en invoeren renteplafond studieleningen van 2,5% (Volt_206)	0,2
Afschaffen basisbeurs thuiswonende studenten (Volt_177_a)	-0,6
Overdrachten aan bedrijven	1,9

Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (Volt_203_e)	1,5
Intensivering onderzoek en ontwikkeling (overdrachten aan bedrijven) (Volt_113_b)	0,4
Bereikbaarheid	3,6
Intensivering openbaar vervoer (Volt_198_b, Volt_198_c)	2,0
Invoeren kilometerheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (Volt_168_g)	1,4
Tariefverlaging ov daluren en voor doelgroepen (Volt_209)	0,5
Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (Volt_203_d)	0,2
Ombuiging wegen Mobiliteitsfonds (Volt_198_a)	-0,5
Defensie	2,1
Intensiveringen defensie (Volt_180)	2,1
Klimaat en milieu	0,9
Intensivering natuurareaal (Volt_199)	1,1
Gedeeltelijke ombuiging Transitiefonds (Volt_201)	-0,2
EMU-schuld direct	4,2
Goedkope leningen voor woningisolatie (Volt_194)	4,0
Rentevrije leningen voor bedrijven (Volt_144_b)	0,2

12.6.3 Lasten

Volt verhoogt de beleidsmatige lasten met per saldo 40,3 mld euro in 2028. De verhoging is opgebouwd uit een verhoging van 73,7 mld euro voor gezinnen, een verlaging van 35,2 mld euro voor bedrijven en een verhoging van 1,7 mld euro voor het buitenland. Hieronder worden de lastenmaatregelen per categorie opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- **Afschaffen premies volks- en werknemersverzekeringen (Volt_124)**
Volt schaft alle premies voor de inkomensafhankelijke bijdrage Zvw, volks- en werknemersverzekeringen af. Dit is een totale lastenverlichting van 169,1 mld euro, waarvan 62,0 mld euro voor bedrijven en 107,0 mld euro voor gezinnen.
- **Verhogen vereveningsbijdrage zorgverzekeraars (Volt_119)**
Volt verlaagt de nominale zorgverzekeringspremie naar gemiddeld nul euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 29,6 mld euro. Omdat Volt ernaar streeft de nominale premies te verlagen naar gemiddeld nul euro zonder de private verzekeringsmarkt te wijzigen, bestaat het risico dat de Europese Commissie dit zal beoordelen als staatssteun.
- **Met twee derde uitfaseren eigenwoningforfait (Volt_128)**
Volt faseert in 2028 het eigenwoningforfait met twee derde uit. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 2,2 mld euro.
- **Afschaffen heffingskortingen (Volt_125)**
Volt schaft de algemene heffingskorting, arbeidskorting, inkomensafhankelijke combinatiekorting, ouderenkorting, alleenstaandeouderenkorting en de heffingskorting voor groene beleggingen af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 78,4 mld euro.
- **Invoeren zevenschijvenstelsel met belastingvrije voet (Volt_178)**

Volt voert een zevenschijsstelsel met belastingvrije voet in met verschillende tarieven voor een alleenstaande (en overige gezinsleden), de meestverdienende partner en de minstverdienende partner. De vormgeving voor een alleenstaande is te zien in onderstaande tabel.

Belastbaar inkomen	Tarief alleenstaande
tot 11.000 euro	0%
11.000 – 21.000 euro	7,0%
21.000 – 31.000 euro	61,3%
31.000 – 38.000 euro	57,0%
38.000 – 73.000 euro	53,0%
73.000 – 115.000 euro	59,0%
115.000 – 132.000 euro	53,0%
vanaf 132.000 euro	49,5%

De vormgeving voor de meestverdienende partner en minstverdienende partner is te zien in onderstaande tabel.

Belastbaar inkomen	Tarief meestverdiener	Tarief minstverdiener
tot 11.000 euro	0%	0%
11.000 – 24.000 euro	7,0%	7,0%
24.000 – 40.000 euro	61,3%	41,0%
40.000 – 48.000 euro	61,3%	52,0%
48.000 – 73.000 euro	53,0%	53,0%
73.000 – 93.000 euro	59,0%	59,0%
93.000 – 115.000 euro	56,0%	56,0%
vanaf 115.000 euro	49,5%	49,5%

Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 69,1 mld euro.

- **Afschaffen omkeerregeling (Volt_130)**
Volt schaft de omkeerregeling af voor nieuwe pensioenopbouw. Het afschaffen van de premieaftrek leidt tot een lastenverzwaring voor gezinnen van 27,7 mld euro. Op lange termijn is de lastenverzwaring aanzienlijk lager, omdat over nieuwe pensioenopbouw geen belasting meer wordt afgedragen in de uitkeringsfase. Voor de overheidsfinanciën betekent dit dat de belastingopbrengsten naar voren worden gehaald. Ook zijn de toekomstige netto-pensioenuitkeringen lager, omdat minder pensioenpremie wordt ingelegd.
- **Met twee derde uitfaseren hypotheekrenteaftrek (Volt_127)**
Volt faseert de hypotheekrenteaftrek uit. In 2028 is deze voor twee derde afgeschaft; dit is een lastenverzwaring van 8,2 mld euro voor gezinnen.
- **Afschaffen aftrekposten inkomstenbelasting (Volt_126_a, Volt_126_e, Volt_126_f, Volt_126_g, Volt_126_h, Volt_126_j)**
Volt schaft een groot deel van de aftrekposten in de inkomstenbelasting af. Het betreft onder meer de zelfstandigenaftrek, mkb-winstvrijstelling en persoonsgebonden aftrek. Dit is een lastenverzwaring van 1,0 mld euro voor gezinnen en van 3,5 mld euro voor bedrijven.
- **Verlagen onbelaste reiskostenvergoeding (Volt_193)**
Volt verlaagt de onbelaste reiskostenvergoeding met 10 cent naar 12 cent per kilometer. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,1 mld euro.
- **Afschaffen 30%-regeling en buitenlandse partiële belastingplicht (Volt_132)**

Volt schaft de 30%-regeling en de buitenlandse partiële belastingplicht af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,6 mld euro.

- **Wijziging box 2-schijfgrenzen en tarieven (Volt_133)**

Volt wijzigt de box 2-tarieven naar 28% over het inkomen tot 50.000 euro, 30% tussen 50.000 en 100.000 euro en 35% vanaf 100.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro. Bij invoering is er een eenmalige opbrengst vanwege anticipatie-effecten, voor het EMU-saldo wordt daarom gerekend met een opbrengst van 0,6 mld euro in 2028.

- **Afschaffen giftenaftrek (Volt_204)**

Volt schaft de giftenaftrek in de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting af. Dit is een lastenverzwaring van 0,4 mld euro voor gezinnen en een beperkte lastenverzwaring voor bedrijven.

- **Inwonerschapsfictie voor inkomstenbelasting na emigratie (Volt_123)**

Volt voert een inwonerschapsfictie voor de inkomstenbelasting na emigratie in, ook wel een exithelling genoemd. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro. Deze maatregel brengt grote uitvoeringstechnische en juridische risico's met zich mee.

- **Met twee derde uitfaseren aftrek geen of een kleine eigenwoningschuld (Wet Hillen) (Volt_129)**

Volt faseert in 2028 de aftrek geen of een kleine eigenwoningschuld (Wet Hillen) met twee derde uit. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,1 mld euro.

- **Verlagen box 2-vrijstelling voor schulden bij de eigen vennootschap (Volt_134)**

Volt verlaagt de box 2-vrijstelling voor schulden bij de eigen vennootschap naar 200.000 euro. De uitzondering voor eigenwoningschuld blijft ongewijzigd. Dit is een beperkte lastenverzwaring voor bedrijven. Bij invoering is er een eenmalige opbrengst, voor het EMU-saldo wordt daarom gerekend met een opbrengst van 0,6 mld euro in 2028.

Vermogen en winst

- **Uniformeren tarieven vennootschapsbelasting (Volt_137)**

Volt schaft het lage tarief in de vennootschapsbelasting af en stelt het uniforme tarief vast op 27%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 4,4 mld euro.

- **Afschaffen vrijstellingen overdrachtsbelasting (Volt_145)**

Volt schaft het verlaagde tarief voor woningen in de overdrachtsbelasting en de vrijstellingen voor starters, bedrijfsoverdracht in familiesfeer en cultuurgrond af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 4,0 mld euro.

- **Aanpassing tarieven erf- en schenkbelasting (Volt_142)**

Volt maakt de tarieven van de erf- en schenkbelasting onafhankelijk van de relatie van de ontvanger met de schenker of erfflater; de partnervrijstelling blijft wel behouden. De erfbelasting krijgt een vrijstelling tot 10.000 euro. Van 10.000 tot 150.000 euro geldt een tarief van 30%, daarboven geldt een tarief van 40%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 3,3 mld euro.

- **Afschaffen vrijstellingen niet-woningen ozb (Volt_147)**

Volt schaft de vrijstellingen voor niet-woningen in de onroerendezaakbelasting af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,4 mld euro. Volt roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds.

- **Afschaffen KIA en EIA (Volt_126_d)**

Volt schaft de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA) en de energie-investeringsaftrek (EIA) af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,9 mld euro.

- **Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (Volt_149)**

Volt schaft de vrijstelling in de dividendbelasting bij de inkoop van eigen aandelen af. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,8 mld euro. Deze raming kent een hoge onzekerheid vanwege aanzienlijke gedragsreacties, waaronder mogelijke verplaatsing van de fiscale vestigingsplaats van beursgenoteerde bedrijven.

- **Introduceren vermogensbelasting box 3 (Volt_140)**

Volt introduceert een vermogensbelasting, voor vermogens in box 3 hoger dan 1 miljoen euro. Over vermogen tussen de 1 en 2 miljoen euro geldt een tarief van 1%; over vermogen boven 2 miljoen euro geldt een tarief van 2%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,8 mld euro.

- **Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (Volt_202)**
Volt voert ter vervanging van het huidige box 3-stelsel een heffing op werkelijk rendement in box 3 in met een heffingsvrij inkomen van 1000 euro, een tarief van 34%, een forfaitair rendement voor eerste woning voor eigen gebruik van 5% en een verliesdrempel van 500 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,4 mld euro.
- **Verhogen tarief innovatiebox (Volt_138)**
Volt verhoogt het effectieve tarief van de innovatiebox met 3%-punt naar 12%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.
- **Afschaffen landbouwwijstelling (Volt_151)**
Volt schaft de landbouwwijstelling af zonder overgangsrecht. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. Het is onzeker of deze vormgeving van de maatregel juridisch houdbaar is.
- **Invoeren planbatenheffing (Volt_146)**
Volt voert een gemeentelijke heffing op planbaten in. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. Volt roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds. De juridische inpasbaarheid en houdbaarheid van de heffing is onzeker.
- **Afschaffen BOR (Volt_144_a)**
Volt schaft de BOR af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. Deze maatregel is gekoppeld aan de introductie van rentevrije leningen voor bedrijven met onvoldoende middelen om de erf- en schenkbelasting te betalen (Volt_144_b).
- **Belasting op verkoopwinst woningen (Volt_152)**
Volt voert een belasting in van 10% op de winst bij verkoop van woningen die worden aangekocht in 2025 of later. Woninginvesteringen boven een drempel van 10.000 euro mogen worden afgetrokken van de belastbare winst. Dit is in 2028 een beperkte lastenverzwaring voor gezinnen, bedrijfsleven en buitenland. Structureel kan de totale opbrengst oplopen tot enkele miljarden euro.

Klimaat en milieu

- **Invoeren kilometerheffing (afschaffen mrb en gedragseffect) (Volt_208)**
Bij invoering van de kilometerheffing schaft Volt de mrb af. Hierbij wordt er rekening gehouden met dat Volt voor invoering van de kilometerheffing een korting van 40% invoert in de mrb voor elektrische voertuigen, als correctie voor het meergewicht door het accupakket. Daarnaast zorgt de invoering van een kilometerheffing voor een afname van het aantal gereden kilometers en lagere opbrengsten in de brandstofaccijnzen en bpm. Dit is een lastenverlichting van 8,1 mld euro voor gezinnen en van 1,9 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (Volt_203_b)**
De invoering van een vrachtwagenheffing door Volt gaat gepaard met het afschaffen van het eurovignet, een lastenverlichting in de mrb voor vrachtwagens en een daling van de accijnsopbrengst. In totaal leidt dit tot een lastenverlichting voor bedrijven van 0,4 mld euro.
- **Invoeren kilometerheffing (Volt_168_a, Volt_168_b)**
Volt voert een kilometerheffing in gedifferentieerd naar type voertuig, tijd, plaats en CO₂-uitstoot. Dit is een lastenverzwaring van 14,2 mld euro voor gezinnen en van 4,0 mld euro voor bedrijven.

- **Verhogen energiebelasting en afschaffen vrijstellingen (Volt_159)**
Volt verhoogt de tarieven voor elektriciteit in de energiebelasting en schaft de belastingvermindering in de energiebelasting af. Daarnaast schaft Volt in de energiebelasting de vrijstellingen af voor mineralogische en metallurgische procedés, het duaal verbruik van kolen, de vrijstelling in de kolenbelasting voor elektriciteitsopwekking, de inputvrijstelling voor WKK's, het niet-energetisch verbruik van aardgas, de teruggaafregeling voor kerken en non-profit en het verlaagd tarief voor de glastuinbouw. Dit is een lastenverzwaring van 4,0 mld euro voor gezinnen en van 4,7 mld euro voor bedrijven. Vanwege de omvang en de stapeling van lastenverzwaringen is gerekend met additionele gedragseffecten voor de glastuinbouw.
- **Invoeren brede heffing op stikstofoxiden (Volt_173)**
Volt voert een heffing in op de uitstoot van stikstofoxiden ter hoogte van de milieuschade, met uitzondering van de zeescheepvaart en luchtvaart. Dit is een lastenverzwaring van 0,6 mld euro voor gezinnen en van 2,4 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (Volt_203_a, Volt_203_c)**
Volt voert een vrachtwagenheffing in met een tarief van 25 cent per kilometer op alle wegen. Dit is een lastenverzwaring van 1,8 mld euro voor bedrijven en van 0,3 mld euro voor het buitenland.
- **Invoeren CO2-heffing veehouderij (Volt_200)**
Volt voert een heffing in op de CO2-emissies van de veeteelt, die gelijk is aan de EU-ETS1 CO2-prijs. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,7 mld euro.
- **Invoeren heffing op vlees en zuivel (Volt_163)**
Volt voert een consumptiebelasting in op vlees en zuivel. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 1,5 mld euro. Deze heffing brengt uitvoeringstechnische risico's met zich mee.
- **Gedifferentieerde vliegbelasting (Volt_169)**
Volt verhoogt het tarief van de vliegbelasting, differentieert dit naar gevlogen afstand, schaft de vrijstelling voor transferpassagiers af en voert een aanvullende heffing in voor vrachtliegtuigen. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor gezinnen, van 0,3 mld euro voor bedrijven en van 0,6 mld euro voor het buitenland.
- **Invoeren circulaire plastic-heffing (Volt_160)**
Volt voert een heffing in op de productie van fossiele polymeren voor de Nederlandse markt van 340 euro per ton. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Invoeren heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen (Volt_164)**
Volt introduceert een heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren heffing op kunstmest (Volt_162)**
Volt voert een heffing in op kunstmest. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren heffing op gewasbeschermingsmiddelen (Volt_196)**
Volt voert een heffing in op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Uitbreiden van productierechten (Volt_195)**
Volt breidt het systeem van verhandelbare productierechten in de landbouw uit naar vleeskalveren, schapen en geiten. Bij invoering worden de rechten geveild. Dit is leidt tot eenmalige opbrengsten, maar brengt geen beleidsmatige lastenverzwaring teweeg. Voor het EMU-saldo wordt gerekend met een opbrengst van 0,5 mld euro in 2028.

Overig

- **Uniformeren btw-tarief (Volt_153)**
Volt uniformeert het btw-tarief op 18% en schaft de kleineondernemersregeling en de btw-vrijstelling voor zonnepanelen af. Dit is een lastenverzwaring van 2,1 mld euro voor gezinnen en van 0,7 mld euro voor bedrijven. Bij deze maatregel bestaat een aanzienlijk risico op uitvoeringsproblemen voor de Belastingdienst, omdat het aantal btw-aangiftes en -teruggaafverzoeken sterk zal toenemen.

- **Afschaffen vrijstellingen assurantiebelaasting (Volt_174)**
Volt schaft vrijstellingen in de assurantiebelaasting af. Het betreft onder andere de vrijstelling voor levensverzekeringen en ongevallen-, invaliditeits- en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen. Dit is een lastenverzwaring van 1,8 mld euro voor gezinnen en van 0,6 mld euro voor bedrijven. Deze raming kent een hoge onzekerheid vanwege aanzienlijke gedragsreacties, waaronder vervanging van levensverzekeringen door andere financiële producten.
- **Verhogen tabaksaccijns en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (Volt_102)**
Volt verhoogt de tabaksaccijns en voert een verbruiksbelasting in op e-sigaretten. Door de accijnsverhoging kost een pakje sigaretten 14 euro en kost een pakje shag 25 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,6 mld euro.
- **Verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken afhankelijk van suikergehalte (Volt_165)**
Volt maakt de verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken afhankelijk van het suikergehalte. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.

Tabel 12.12 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2028, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2028
Inkomen en arbeid	-9,9
Afschaffen premies volks- en werknemersverzekeringen (Volt_124)	-169,1
Verhogen vereveningsbijdrage zorgverzekeraars (Volt_119)	-29,6
Met twee derde uifaseren eigenwoningforfait (Volt_128)	-2,2
Afschaffen heffingskortingen (Volt_125)	78,4
Invoeren zevenschijsstelsel met belastingvrije voet (Volt_178)	69,1
Afschaffen omkeerregeling (Volt_130)	27,7
Met twee derde uifaseren hypotheekrenteaf trek (Volt_127)	8,2
Afschaffen aftrekposten inkomstenbelasting (Volt_126_a, Volt_126_e, Volt_126_f, Volt_126_g, Volt_126_h, Volt_126_j)	4,6
Verlagen onbelaste reiskostenvergoeding (Volt_193)	1,1
Afschaffen 30%-regeling en buitenlandse partiële belastingplicht (Volt_132)	0,6
Wijziging box 2-schijfgrenzen en tarieven (Volt_133)	0,5
Afschaffen giftenaf trek (Volt_204)	0,5
Inwonerschapsfictie voor inkomstenbelasting na emigratie (Volt_123)	0,2
Met twee derde uifaseren aftrek geen of een kleine eigenwoningsschuld (Wet Hillen) (Volt_129)	0,1
Verlagen box 2-vrijstelling voor schulden bij de eigen vennootschap (Volt_134)	0,0
Vermogen en winst	17,0
Uniformeren tarieven vennootschapsbelasting (Volt_137)	4,4
Afschaffen vrijstellingen overdrachtsbelasting (Volt_145)	4,0
Aanpassing tarieven erf- en schenkbelasting (Volt_142)	3,3
Afschaffen vrijstellingen niet-woningen ozb (Volt_147)	1,4
Afschaffen KIA en EIA (Volt_126_d)	0,9
Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (Volt_149)	0,8
Introduceren vermogensbelasting box 3 (Volt_140)	0,8
Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (Volt_202)	0,4

Verhogen tarief innovatiebox (Volt_138)	0,3
Afschaffen landbouwvrijstelling (Volt_151)	0,2
Invoeren planbatenheffing (Volt_146)	0,2
Afschaffen BOR (Volt_144_a)	0,2
Belasting op verkoopwinst woningen (Volt_152)	0,1
Klimaat en milieu	27,0
Invoeren kilometerheffing (afschaffen mrb en gedragseffect) (Volt_208)	-10,0
Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (Volt_203_b)	-0,4
Invoeren kilometerheffing (Volt_168_a, Volt_168_b)	18,2
Verhogen energiebelasting en afschaffen vrijstellingen (Volt_159)	8,7
Invoeren brede heffing op stikstofoxiden (Volt_173)	3,0
Invoeren vrachtwagenheffing (Volt_203_a, Volt_203_c)	2,1
Invoeren CO ₂ -heffing veehouderij (Volt_200)	1,7
Invoeren heffing op vlees en zuivel (Volt_163)	1,5
Gedifferentieerde vliegbelasting (Volt_169)	1,1
Invoeren circulaire plastic-heffing (Volt_160)	0,5
Invoeren heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen (Volt_164)	0,2
Invoeren heffing op kunstmest (Volt_162)	0,2
Invoeren heffing op gewasbeschermingsmiddelen (Volt_196)	0,2
Uitbreiden van productierechten (Volt_195)	0,0
Overig	6,1
Uniformeren btw-tarief (Volt_153)	2,8
Afschaffen vrijstellingen assurantiebelasting (Volt_174)	2,4
Verhogen tabaksaccijns en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (Volt_102)	0,6
Verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken afhankelijk van suikergehalte (Volt_165)	0,3

12.7 JA21

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door JA21 aangeleverd beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten in 2028. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2024 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

12.7.1 Uitgaven

JA21 intensiveert per saldo 0,3 mld euro in de overheidsuitgaven in 2028. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen per uitgavenfunctie volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- **Introduceren inkomensonafhankelijke huishoudtoelage (JA21_112)**
JA21 voert een inkomensonafhankelijke huishoudtoelage in. De huishoudtoelage bestaat uit 960 euro per volwassene (behalve voor uitkeringsgerechtigden, zij ontvangen 600 euro per volwassene), 5800 euro per kind in eenoudergezinnen en 2900 euro per kind in meeroudergezinnen. Deze bedragen gelden bij WOZ-waardes tot 150.000 euro en bouwen lineair af naar nul euro bij een WOZ-waarde van 300.000 euro. Huishoudens ontvangen deze toelage alleen als het vermogen kleiner is dan de helft van het maximale vermogen voor het kindgebonden budget. Daarnaast ontvangen huishoudens 1500 euro per kind onafhankelijk van de WOZ-waarde en het vermogen. Dit is een intensivering van 19,3 mld euro.
- **Terugdraaien doorwerking aanpassingen box 1 op AOW (JA21_180_b)**
JA21 draait de doorwerking van aanpassingen in box 1 (JA21_101, JA21_102, JA21_103, JA21_114) op de AOW terug. Hiermee wordt het niveau van de AOW-uitkering teruggezet op het niveau van het basispad. Dit is een intensivering van 8,6 mld euro.
- **Verdubbelen huishoudtoelage voor AOW'ers (JA21_115)**
JA21 verdubbelt de huishoudtoelage (JA21_112) voor AOW'ers naar 1920 euro per jaar. Dit is een intensivering van 1,2 mld euro.
- **Inkomensonafhankelijke huurtoelage (JA21_111)**
JA21 vormt de huurtoeslag om tot een inkomensonafhankelijke huurtoelage. Het maximumbedrag blijft gelijk en ook de verschillen tussen alleenstaanden en paren, en tussen mensen boven en onder de AOW-gerechtigde leeftijd blijven in stand. De huurtoelage bouwt lineair af naar nul euro van een maandhuur van 808 euro per maand tot 1300 euro per maand. Daarnaast bouwt de huurtoelage lineair af naar nul euro van een WOZ-waarde van 150.000 euro tot 250.000 euro voor huishoudens met één volwassene en van 250.000 euro tot 350.000 euro voor huishoudens met meerdere volwassenen. De huidige vermogensgrenzen van de huurtoeslag blijven gelden. Dit is een intensivering van 0,6 mld euro.
- **Loondoorbetaling bij ziekte naar één jaar voor kleine bedrijven (JA21_122_b, JA21_122_d)**
JA21 verkort de loondoorbetaling bij ziekte naar één jaar voor bedrijven met maximaal 25 werknemers. Zieke werknemers komen daardoor eerder in de WIA of in andere uitkeringen. Dit is een intensivering van 0,3 mld euro. Tegenover deze intensivering staan lagere loonkosten voor bedrijven van 0,3 mld euro. Een juridisch aandachtspunt bij deze maatregel is dat er een onderscheid ontstaat tussen de ontslagbescherming van werknemers bij kleine en grote bedrijven.
- **Afschaffen zorgtoeslag (JA21_105)**
JA21 schaft de zorgtoeslag af. Dit is een ombuiging van 7,3 mld euro.
- **Verlagen uitkeringen (JA21_179)**
JA21 verlaagt de uitkeringen (behalve bijstand en AOW) met 20%. Dit is een ombuiging van 5,9 mld euro.
- **Afschaffen kinderbijslag (JA21_107)**
JA21 schaft de kinderbijslag af. Dit is een ombuiging van 4,4 mld euro.

- **Afschaffen kindgebonden budget (JA21_106)**
JA21 schaft het kindgebonden budget af. Dit is een ombuiging van 3,3 mld euro.
- **Terugdraaien doorwerking aanpassingen box 1 op bijstand (JA21_180_a)**
JA21 draait de doorwerking van aanpassingen in box 1 (JA21_101, JA21_102, JA21_103) op de bijstand terug. Hiermee wordt het niveau van de bijstandsuitkering teruggezet op het niveau van het basispad. Dit is een ombuiging van 1,7 mld euro.
- **Asielinstroom-beperkende maatregelen (Bijstandsuitkeringen) (JA21_140_b)**
JA21 neemt maatregelen om de asielinstroom te beperken, zie JA21_140_a. Dit zorgt voor minder aanspraak op bijstandsuitkeringen, dit is een ombuiging van 0,6 mld euro.
- **Doorwerking huurverlaging op huurtoeslag (JA21_160)**
JA21 verlaagt huren in de corporatiesector middels prestatieafspraken met woningcorporaties (JA21_156). Dit leidt tot een ombuiging van 0,1 mld euro op de huurtoeslaguitgaven.

Zorg

- **Taakstellende ombuiging GPF (zorg) (JA21_172_b, JA21_172_c)**
JA21 buigt 0,5 mld euro om op het gemeente- en provinciefonds (zie JA21_172_a). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de ombuiging deels neerslaat bij zorg. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro op Wmo/Jeugdzorg.

Openbaar bestuur

- **Loondoorbetaling bij ziekte naar 1 jaar voor kleine bedrijven (uitvoeringskosten) (JA21_122_e)**
JA21 verkort de loondoorbetaling bij ziekte naar één jaar voor bedrijven met maximaal 25 werknemers. Zieke werknemers komen daardoor eerder in de WIA of in andere uitkeringen. De hogere uitvoeringskosten zijn een beperkte intensivering bij het openbaar bestuur.
- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (JA21_134_b, JA21_134_c)**
JA21 buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 0,9 mld euro op openbaar bestuur.
- **Ombuiging gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (JA21_172_a)**
JA21 buigt 0,5 mld euro om op het gemeente- en provinciefonds. Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de ombuiging deels neerslaat bij het openbaar bestuur (0,3 mld euro).
- **Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (JA21_173_a)**
JA21 beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro op openbaar bestuur.

Onderwijs

- **Verhogen lumpsum hoger onderwijs voor onderzoek- en collegetijd (JA21_151)**
JA21 verhoogt de lumpsum van het hoger onderwijs met als doel meer onderzoek- en collegetijd. Dit is een taakstellende intensivering van 1,0 mld euro.
- **Verhogen salarissen in po, vo en ho (JA21_150)**
JA21 heeft de intentie om bestuurlijke akkoorden af te sluiten met bonden, scholen en werknemers in de onderwijssector. Het beoogde doel is om de lonen in het primair, voortgezet en hoger onderwijs te verhogen. Dit is een taakstellende intensivering van 0,5 mld euro.
- **Beperken masterplan basisvaardigheden in het vo (JA21_126)**
JA21 beperkt het masterplan basisvaardigheden tot scholen in het voortgezet onderwijs met het oordeel zwak of onvoldoende. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Afschaffen subsidie praktijkleren (JA21_127)**
JA21 schaft de subsidie praktijkleren af. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

- **Beperken masterplan basisvaardigheden in het po (JA21_125)**
JA21 beperkt het masterplan basisvaardigheden tot scholen in het primair onderwijs met het oordeel zwak of onvoldoende. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

Overdrachten aan bedrijven

- **Intensivering Volkshuisvestingsfonds (JA21_154)**
JA21 intensiveert 0,7 mld euro in het Volkshuisvestingsfonds.
- **Stimuleren aanbod middenhuur (JA21_155)**
JA21 stimuleert de bouw en verhuur van middenhuurwoningen. Dit is een taakstellende intensivering van 0,7 mld euro.
- **Taakstellende intensivering woningcorporaties voor huurverlaging (JA21_156)**
JA21 beoogt via prestatieafspraken middelen beschikbaar te stellen aan woningcorporaties om huren te verlagen. Dit is een taakstellende intensivering van 0,7 mld euro.
- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (JA21_134_a)**
JA21 buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 1,7 mld euro op overdrachten aan bedrijven.

Internationale samenwerking

- **ODA beperken tot noodhulp, verplichte bijdragen en opvang in de regio (JA21_163)**
JA21 beperkt ontwikkelingssamenwerking tot het verlenen van noodhulp, opvang van vluchtelingen in de regio en het voldoen van verdragsrechtelijke contributies. Dit is een ombuiging van 5,3 mld euro.
- **20% korting op non-ODA-budget BZ en BHOS (JA21_137)**
JA21 verlaagt de uitgaven aan Ontwikkelingssamenwerking op de begroting van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking met 20 procent. Dit is een taakstellende ombuiging van 0,2 mld euro. Deze ombuiging slaat neer bij uitgaven binnen ontwikkelingssamenwerking die buiten ODA vallen. Voorbeelden hiervan zijn verschillende subsidies die geen onderdeel uitmaken van ODA.

Veiligheid

- **Intensivering binnenlandse veiligheid (JA21_141)**
JA21 intensiveert taakstellend 5,3 mld euro in binnenlandse veiligheid.
- **Asielinstroom-beperkende maatregelen (COA, IND, Nidos) (JA21_140_a)**
JA21 neemt maatregelen om de asielinstroom te beperken, zoals het opzeggen van het VN-vluchtelingenverdrag, het afschaffen van het UNCHR-quotum, het versoberen van opvangomstandigheden in de asielopvangketen en het schrappen van leefgeld, het verscherpen van toelatingscriteria, en het beperken van mogelijkheden tot gezinshereniging tot uitsluitend de partner. Hierdoor treden besparingen op bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), en Nidos. Dit is een ombuiging van 1,2 mld euro. Afhankelijk van de precieze vormgeving kunnen deze maatregelen gepaard gaan met juridische risico's.

Bereikbaarheid

- **Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (JA21_173_d)**
JA21 beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit is een beperkte ombuiging op bereikbaarheid.

Defensie

- **Intensiveringen defensie (JA21_130)**
JA21 intensiveert 3,5 mld euro in defensie.
- **Apparaatskorting Rijk: defensie (JA21_173_c)**
JA21 beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit is een beperkte ombuiging op defensie.

Klimaat en milieu

- **Afschaffen Klimaatfonds (m.u.v. perceel kernenergie) (JA21_132)**
JA21 buigt het budget uit het Klimaatfonds volledig om, met uitzondering van het perceel kernenergie. Dit is een ombuiging van 3,8 mld euro.
- **Schrappen middelen Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur (JA21_142)**
JA21 buigt het budget uit het Transitiefonds volledig om. Dit is een ombuiging van 3,4 mld euro.
- **Ombuiging SDE++ (JA21_133)**
JA21 buigt de onverplichte middelen in de SDE++ om. Dit is een ombuiging van 0,3 mld euro.

Overig

- **Ombuiging NPO (JA21_128)**
JA21 buigt 0,6 mld euro om op het budget van de NPO.

12.7.2 Gasbaten

JA21 verhoogt de aardgasbaten met 0,3 mld euro.

- **Doorgaan gaswinning Groningen (4,5 mld kubieke meter gas in 2028) (JA21_152)**
JA21 verhoogt de gaswinning in Groningen met 4,5 mld kuub. Dit verhoogt de opbrengsten voor de overheid met 0,3 mld euro. Deze maatregel kent juridische risico's en leidt mogelijk tot schadeclaims indien de verhoging van de gaswinning leidt tot extra aardbevingen.

Tabel 12.13 Netto ombuigingen in 2028, t.o.v. basispad ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2028
Sociale zekerheid	6,6
Introduceren inkomensafhankelijke huishoudtoelage (JA21_112)	19,3
Terugdraaien doorwerking aanpassingen box 1 op AOW (JA21_180_b)	8,6
Verdubbelen huishoudtoelage voor AOW'ers (JA21_115)	1,2
Inkomensafhankelijke huurtoelage (JA21_111)	0,6
Loondoorbetaling bij ziekte naar één jaar voor kleine bedrijven (JA21_122_b, JA21_122_d)	0,3
Afschaffen zorgtoeslag (JA21_105)	-7,3
Verlagen uitkeringen (JA21_179)	-5,9
Afschaffen kinderbijslag (JA21_107)	-4,4
Afschaffen kindgebonden budget (JA21_106)	-3,3
Terugdraaien doorwerking aanpassingen box 1 op bijstand (JA21_180_a)	-1,7
Asielinstroom-beperkende maatregelen (Bijstandsuitkeringen) (JA21_140_b)	-0,6
Doorwerking huurverlaging op huurtoeslag (JA21_160)	-0,1
Zorg	-0,2
Taakstellende ombuiging GFPPF (zorg) (JA21_172_b, JA21_172_c)	-0,2
Openbaar bestuur	-1,4
Loondoorbetaling bij ziekte naar 1 jaar voor kleine bedrijven (uitvoeringskosten) (JA21_122_e)	0,0
Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (JA21_134_b, JA21_134_c)	-0,9

Ombuiging gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (JA21_172_a)	-0,3
Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (JA21_173_a)	-0,2
Onderwijs	0,9
Verhogen lumpsum hoger onderwijs voor onderzoek- en collegetijd (JA21_151)	1,0
Verhogen salarissen in po, vo en ho (JA21_150)	0,5
Beperken masterplan basisvaardigheden in het vo (JA21_126)	-0,2
Afschaffen subsidie praktijkleren (JA21_127)	-0,2
Beperken masterplan basisvaardigheden in het po (JA21_125)	-0,2
Overdrachten aan bedrijven	0,4
Intensivering Volkshuisvestingsfonds (JA21_154)	0,7
Stimuleren aanbod middenhuur (JA21_155)	0,7
Taakstellende intensivering woningcorporaties voor huurverlaging (JA21_156)	0,7
Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (JA21_134_a)	-1,7
Internationale samenwerking	-5,5
ODA beperken tot noodhulp, verplichte bijdragen en opvang in de regio (JA21_163)	-5,3
20% korting op non-ODA-budget BZ en BHOS (JA21_137)	-0,2
Veiligheid	4,1
Intensivering binnenlandse veiligheid (JA21_141)	5,3
Asielinstroom-beperkende maatregelen (COA, IND, Nidos) (JA21_140_a)	-1,2
Bereikbaarheid	0,0
Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (JA21_173_d)	0,0
Defensie	3,5
Intensivering defensie (JA21_130)	3,5
Apparaatskorting Rijk: defensie (JA21_173_c)	0,0
Klimaat en milieu	-7,5
Afschaffen Klimaatfonds (m.u.v. perceel kernenergie) (JA21_132)	-3,8
Schrappen middelen Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur (JA21_142)	-3,4
Ombuiging SDE++ (JA21_133)	-0,3
Overig	-0,6
Ombuiging NPO (JA21_128)	-0,6
Gasbaten	-0,3
Doorgaan gaswinning Groningen (4,5 mld kubieke meter gas in 2028) (JA21_152)	-0,3

12.7.3 Lasten

JA21 verlaagt de beleidsmatige lasten met per saldo 6,4 mld euro in 2028. De verlaging is opgebouwd uit een verlaging van 5,2 mld euro voor gezinnen, een verlaging van 1,0 mld euro voor bedrijven en een verlaging van 0,1 mld euro voor het buitenland. Hieronder worden de lastenmaatregelen per categorie opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- **Introduceren belastingvrije voet (JA21_101, JA21_114)**
JA21 voert een belastingvrije voet in van 25.000 euro per jaar in box 1 van de inkomstenbelasting. Dit is een lastenverlichting van 125,4 mld euro voor gezinnen.
- **Verhogen tarief eerste schijf box 1 inkomstenbelasting (JA21_102)**
JA21 verhoogt het tarief in de eerste schijf van box 1 van de inkomstenbelasting naar 44,9%. Dit is een lastenverzwaring van 44,8 mld euro voor gezinnen.
- **Afschaffen arbeidskorting (JA21_104)**
JA21 schaft de arbeidskorting af. Dit is een lastenverzwaring van 35,4 mld euro voor gezinnen.
- **Afschaffen algemene heffingskorting (incl. doorwerking bijstand en AOW) (JA21_103)**
JA21 schaft de algemene heffingskorting af. Dit is een lastenverzwaring van 35,3 mld euro voor gezinnen.
- **Afschaffen ouderenkorting (JA21_116)**
JA21 schaft de ouderenkorting af. Dit is een lastenverzwaring van 6,5 mld euro voor gezinnen.
- **Verlagen aangrijpingspunt toptarief box 1 inkomstenbelasting (JA21_178)**
JA21 verlaagt het aangrijpingspunt van het toptarief in box 1 van de inkomstenbelasting naar 50.000 euro en verlaagt het tarief naar 49,4%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 3,9 mld euro.
- **Afschaffen inkomensafhankelijke combinatiekorting (JA21_117)**
JA21 schaft de inkomensafhankelijke combinatiekorting ook voor bestaande gevallen af. Dit is een lastenverzwaring van 1,8 mld euro voor gezinnen.
- **Verlagen mkb-winstvrijstelling naar 9% (JA21_158)**
JA21 verlaagt de mkb-winstvrijstelling naar 9%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,0 mld euro.
- **Afschaffen zelfstandigenaftrek (JA21_109)**
JA21 schaft de zelfstandigenaftrek af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.

Vermogen en winst

- **Afschaffen overdrachtsbelasting (JA21_162)**
JA21 schaft de overdrachtsbelasting af. Dit is een lastenverlichting van 1,7 mld euro voor gezinnen en van 2,9 mld euro voor bedrijven.
- **Vennootschapsbelasting op kasstroombasis voor niet-financiële activiteiten (JA21_147_a)**
JA21 wijzigt de vennootschapsbelasting door ontvangsten en uitgaven in verband met niet-financiële activiteiten voortaan op kasstroombasis te belasten. Uitgaven voor kapitaalgoederen worden hiermee volledig aftrekbaar in het jaar van de investering in plaats van gespreid over jaarlijkse afschrijvingen. Dit geldt alleen voor nieuwe investeringen en investeringen die maximaal een jaar voor invoering zijn gedaan. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 4,0 mld euro. Bij zeer grote ondernemingen vindt binnenlandse bijheffing plaats volgens internationale minimumbelastingregels (Pillar 2), de belastbare winst mag daarvoor niet op kasstroombasis worden bepaald. Het budgettair effect van het naar voren halen van afschrijvingen neemt geleidelijk af. Structureel is er een relatief kleine opbrengst vanwege binnenlandse bijheffing.

- **Afschaffen dividendbelasting (JA21_119)**
JA21 schaft de dividendbelasting af. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 3,1 mld euro.
- **Aanpassen tarieven en vrijstellingen erf- en schenkbelasting (JA21_118)**
JA21 voert een belastingvrije voet in de erf- en schenkbelasting in van 1 mln euro cumulatief over de levensloop. Daarboven is het tarief 10%. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 2,5 mld euro. Deze maatregel kent uitvoeringstechnische risico's omdat giften moeten worden bijgehouden over de levensloop.
- **Belastingvrije spaar- en/of beleggingsrekening (JA21_146)**
JA21 voert een belastingvrije spaar- en/of beleggingsrekening in, waarop inkomen uit arbeid of pensioen mag worden ingelegd tot een maximum van 20.000 euro per jaar. Dit vermogen is vrijgesteld van vermogens-, erf- en schenkbelasting. Dit vermogen telt niet mee voor vermogenstoetsen in de toeslagen. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,8 mld euro. Op langere termijn leidt deze maatregel tot derving van de heffing in box 3, de erf- en schenkbelasting, omdat huishoudens hun financiële vermogen zullen gaan aanhouden op de belastingvrije rekening.
- **Verhogen EIA, MIA en VAMIL (JA21_124)**
JA21 verhoogt de energie-investeringsaftrek (EIA), de Milieu-investeringsaftrek (MIA) en de Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (VAMIL). Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Lastenverlichting WSBO (JA21_123_b)**
JA21 verruimt het budget van de Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren grondwaardebelasting (JA21_161)**
JA21 voert een landelijke heffing in voor bedrijven op de waarde van grond waar geen woningen op staan. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 6,0 mld euro. Deze maatregel vereist het opzetten van een aanvullende registratie voor de waarde van grond.
- **Verhuurderheffing corporaties (JA21_153)**
JA21 voert een verhuurderheffing in voor woningcorporaties, private verhuurders met een winstoogmerk zijn uitgezonderd van de heffing. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 2,1 mld euro. De juridische houdbaarheid van een uitzondering gericht op private verhuurders is onzeker.
- **Verhogen lage tarief vennootschapsbelasting (JA21_165_a)**
JA21 verhoogt het tarief in de eerste schijf van de vennootschapsbelasting naar 22,5%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,1 mld euro.
- **Verlagen vpb schijfgrens (JA21_165_b)**
JA21 verlaagt de schijfgrens van de vennootschapsbelasting naar 100.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.

Van twee maatregelen van JA21 hebben we de budgettaire effecten niet gekwantificeerd. Het gaat hierbij om:

- JA21 wijzigt de belastingheffing over inkomen uit aanmerkelijk belang (ab). Over het aandeel van een ab-houder in de fiscale winst van een bedrijfsentiteit ontstaat een rentedragende belastingschuld. De jaarlijkse toevoeging aan de belastingschuld wordt berekend door het aandeel in de jaarwinst te vermenigvuldigen met het verschil tussen het box 1-tarief van 45% en het vpb-tarief. Bij winstuitkering of verkoop van het ab moet de opgebouwde belastingschuld geheel of gedeeltelijk worden betaald (de betaling wordt daarbij begrensd tot het betreffende inkomen). Het resterende gerealiseerde inkomen uit ab-vermogen wordt belast in box 3. Een fiscaal verlies leidt tot een vermindering van de belastingschuld. Als hierdoor een negatieve belastingschuld ontstaat, wordt deze geheel of gedeeltelijk omgezet in een heffingskorting (tot het bedrag dat de ab-houder in het betreffende jaar kan verzilveren). Dit is een lastenverlichting voor bedrijven in 2028. De fiscale verliezen die ontstaan door wijziging van de vpb (zie JA21_147a) leiden via deze maatregel tot een extra heffingskorting voor ab-houders. Structureel is sprake van een lastenverzwaring, vanwege de extra heffing bovenop de vpb en de belasting van gerealiseerde inkomens uit ab-vermogen tegen het hogere box 3-tarief. De budgettaire effecten konden niet worden doorgerekend. Er zijn uitvoeringstechnische risico's, omdat de fiscale gegevens van buitenlandse en van indirect gehouden bedrijfsentiteiten niet eenvoudig kunnen worden verkregen, de toerekening van winsten aan ab-houders zeer complex kan zijn en de vpb pas wordt vastgesteld nadat een ab-houder aangifte moet doen voor de inkomstenbelasting.
- JA21 voert een nieuw box 3-stelsel in waarbij alle box 3 vermogen wordt belast op basis van gerealiseerde vermogensinkomsten, met een heffingsvrij inkomen van 1000 euro, een tarief van 34% en onbeperkte voorwaartse verrekening van gerealiseerde vermogensverliezen. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen in 2028, omdat het moment van heffing op waardestijgingen wordt uitgesteld. Er is een risico op arbitrage waarbij vermogensinkomsten de vorm aannemen van waardestijgingen in de plaats van rente of dividend. Structureel is sprake van een relatief kleine derving. De budgettaire effecten konden niet worden doorgerekend.

Klimaat en milieu

- **Verlagen energielasting op gas (JA21_136)**
JA21 verlaagt de tarieven voor aardgas in de energielasting naar het niveau van 2022. Dit is een lastenverlichting van 0,9 mld euro voor gezinnen en van 0,7 mld euro voor bedrijven.
- **Verlagen energielasting (JA21_135)**
JA21 verlaagt de energielasting met een bedrag ter hoogte van de maximaal mogelijke ombuiging in de SDE++ (zie ook JA21_133). Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,2 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verlagen vliegbelasting (JA21_167)**
JA21 verlaagt de vliegbelasting. Dit is een taakstellende lastenverlichting van beperkte omvang voor gezinnen, van 0,1 mld euro voor bedrijven en van 0,1 mld euro voor het buitenland.

Overig

- **Verlagen algemene btw-tarief (JA21_166)**
JA21 verlaagt het algemene btw-tarief van 21% naar 20,5%. Dit is een lastenverlichting van 1,3 mld euro voor gezinnen en van 0,4 mld euro voor bedrijven.

Tabel 12.14 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2028, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2028
Inkomen en arbeid	3,5
Introduceren belastingvrije voet (JA21_101, JA21_114)	-125,4
Verhogen tarief eerste schijf box 1 inkomstenbelasting (JA21_102)	44,8
Afschaffen arbeidskorting (JA21_104)	35,4
Afschaffen algemene heffingskorting (incl. doorwerking bijstand en AOW) (JA21_103)	35,3
Afschaffen ouderenkorting (JA21_116)	6,5
Verlagen aangrijpingspunt toptarief box 1 inkomstenbelasting (JA21_178)	3,9
Afschaffen inkomensafhankelijke combinatiekorting (JA21_117)	1,8
Verlagen mkb-winstvrijstelling naar 9% (JA21_158)	1,0
Afschaffen zelfstandigenaftrek (JA21_109)	0,3
Vermogen en winst	-5,9
Afschaffen overdrachtsbelasting (JA21_162)	-4,6
Vennootschapsbelasting op kasstroombasis voor niet-financiële activiteiten (JA21_147_a)	-4,0
Afschaffen dividendbelasting (JA21_119)	-3,1
Aanpassen tarieven en vrijstellingen erf- en schenkbelasting (JA21_118)	-2,5
Belastingvrije spaar- en/of beleggingsrekening (JA21_146)	-0,8
Verhogen EIA, MIA en VAMIL (JA21_124)	-0,2
Lastenverlichting WSBO (JA21_123_b)	-0,2
Invoeren grondwaardebelaasting (JA21_161)	6,0
Verhuurderheffing corporaties (JA21_153)	2,1
Verhogen lage tarief vennootschapsbelasting (JA21_165_a)	1,1
Verlagen vpb schijfgrens (JA21_165_b)	0,3
Klimaat en milieu	-2,2
Verlagen energiebelasting op gas (JA21_136)	-1,6
Verlagen energiebelasting (JA21_135)	-0,3
Verlagen vliegbelasting (JA21_167)	-0,3
Overig	-1,8
Verlagen algemene btw-tarief (JA21_166)	-1,8

12.8 SGP

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door de SGP aangeleverd beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten in 2028. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2024 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

12.8.1 Uitgaven

De SGP buigt per saldo 0,3 mld euro om op de overheidsuitgaven in 2028. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen per uitgavenfunctie volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- **Introductie kinderbijdrage (SGP_105)**
De SGP voert een kinderbijdrage in met een vast en een variabel bedrag. Het vaste bedrag is per kind 3500 euro. Het variabele bedrag is voor kinderen tot en met 5 jaar maximaal 4800 euro en voor kinderen vanaf 6 jaar maximaal 1800 euro. Boven een bruto huishoudinkomen (verzamelinkomen) van 25.000 euro per jaar geldt een afbouwpercentage van 6,0 procent voor kinderen van 0 tot en met 5 jaar en van 2,25 procent voor de andere leeftijdsgroepen. Voor alleenstaande ouders wordt het totaalbedrag aan kinderbijdrage verdubbeld. De kinderbijdrage kent een vermogenstoets. Huishoudens met een vermogen van 105.000 euro of meer hebben enkel recht op het vaste bedrag dat voor hun specifieke situatie geldt. Dit is een intensivering van 15,5 mld euro.
- **Loondoorbetaling bij ziekte verkorten naar 1,5 jaar (uitkeringslasten) (SGP_101_c, SGP_101_d, SGP_101_e, SGP_101_g)**
De SGP verkort de loondoorbetaling bij ziekte en de Ziektewet naar 1,5 jaar. Zieke werknemers komen daardoor eerder in de WIA of in andere uitkeringen. Dit is een intensivering van 0,8 mld euro. Zie SGP_101_b voor het effect op de lasten voor bedrijven.
- **Invoeren vangnet kinderbijdrage (SGP_106)**
De SGP introduceert een vangnetregeling voor huishoudens met kinderen van wie het bruto verzamelinkomen de laatste twee jaar minstens 20 procent achteruit is gegaan. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Verhogen bijstandsuitkering (SGP_112)**
De SGP verhoogt de bijstand door de afbouw van de dubbele algemene heffingskorting deels terug te draaien. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Afschaffen kinderopvangtoeslag (SGP_104)**
De SGP schaft de kinderopvangtoeslag af. Dit is een ombuiging van 7,9 mld euro.
- **Afschaffen kinderbijslag (SGP_102)**
De SGP schaft de kinderbijslag af. Dit is een ombuiging van 4,4 mld euro.
- **Afschaffen kindgebonden budget (SGP_103)**
De SGP schaft het kindgebonden budget af. Dit is een ombuiging van 3,3 mld euro.
- **WW-duur naar max. 1 jaar, getrapte verhoging eerste 6 maanden (SGP_111)**
De SGP beperkt de maximale WW-duur tot één jaar. Ook verhoogt de SGP de uitkering naar 90% van het oude loon in de eerste twee maanden en naar 80% in de daarop volgende vier maanden. Voor het laatste half jaar blijft de uitkeringshoogte, met 70%, ongewijzigd. Dit is een ombuiging van 0,5 mld euro.
- **Verlaging ZW-uitkering naar 70% wml (SGP_109)**
De SGP verlaagt de Ziektewet uitkeringen tot 70% van het wettelijk minimum loon. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **WIA maximeren op 200% wml-niveau (SGP_110)**
De SGP maximeert het inkomen waarover een WIA-uitkering wordt verstrekt in een aantal treden tot 200% van het wettelijk minimumloon. Dit is een taakstellende ombuiging van 0,2 mld euro.

- **Flexibele AOW-leeftijd: tot drie jaar later (SGP_107)**
De SGP biedt de mogelijkheid om de AOW tot maximaal drie jaar later actuarieel neutraal in te laten gaan. Op korte termijn is sprake van een ombuiging van 0,2 mld euro, omdat een deel van de AOW-gerechtigden kiest voor latere opname.

Zorg

- **Taakstellende intensivering ouderenzorg (SGP_125)**
De SGP intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in de ouderenzorg binnen de Wlz met het oog op het aantrekken van extra personeel.
- **Fonds voor zorg bij onbedoelde zwangerschappen (SGP_123)**
De SGP creëert een fonds voor zorg bij onbedoelde zwangerschappen. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (SGP_196_b, SGP_196_c)**
De SGP intensificeert 0,5 mld euro in het gemeente- en provinciefonds. Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij zorg. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in Wmo/Jeugdzorg.
- **Verhoging lonen verpleegkundigen en verzorgenden via een bestuurlijk akkoord (SGP_113)**
De SGP heeft de intentie om bestuurlijke akkoorden af te sluiten met werkgevers, werknemers, zorgverzekeraars, zorgkantoren en gemeenten om de lonen van verpleegkundigen, verzorgenden, helpenden en zorghulpverleners te verhogen. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro in de Zvw, 0,1 mld euro in de Wlz en een beperkte intensivering in de Wmo/jeugdzorg. In totaal is dit een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (SGP_117)**
De SGP heeft de intentie om een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met het macrobeheersinstrument. Deze maatregel leidt tot ombuigingen van 0,2 mld euro in de ziekenhuiszorg en beperkte ombuigingen in de huisartsenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de wijkverpleging. In totaal is de ombuiging op de Zvw 0,4 mld euro.
- **Selectie van extramurale geneesmiddelen uit het basispakket (SGP_116)**
De SGP haalt een deel van de extramurale geneesmiddelen uit het basispakket in de Zvw. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Taakstellende ombuiging top- en breedtesport (SGP_120)**
De SGP buigt taakstellend 0,2 mld euro om op de uitgaven aan top- en breedtesport.
- **Opheffen pakketverschillen intra- en extramurale Wlz (m.u.v. mondzorg) (SGP_122)**
De SGP brengt alle cliënten in de Wlz met aanspraak op medisch generalistische zorg, farmaceutische zorg, hulpmiddelen, gedragskundige zorg en paramedische zorg onder in de Zvw, waardoor de aanspraak niet meer afhankelijk is van de leveringsvorm van de Wlz-zorg. Het gaat om een intensivering van 1,8 mld euro in de Zvw en een ombuiging van 2,0 mld euro in de Wlz. Per saldo is de maatregel een ombuiging van 0,2 mld euro.

Openbaar bestuur

- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (SGP_196_a)**
De SGP intensificeert 0,5 mld euro in het gemeente- en provinciefonds en beoogt daarbij de mantelzorgwaardering te verhogen (0,2 mld euro). Daarnaast wordt het algemene budget generiek verhoogd (0,3 mld euro). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij openbaar bestuur (0,3 mld euro).
- **Loondoorbetaling bij ziekte verkorten naar 1,5 jaar (uitvoeringskosten) (SGP_101_f)**
De SGP verkort de loondoorbetaling bij ziekte en de Ziektewet naar 1,5 jaar. Zieke werknemers komen daardoor eerder in de WIA of in andere uitkeringen. De hogere uitvoeringskosten zijn een intensivering bij het openbaar bestuur van 0,1 mld euro.

- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (SGP_126_b, SGP_126_c)**
De SGP buigt 1,5 mld euro om op het groeifonds. Dit is een ombuiging van 0,5 mld euro op openbaar bestuur.
- **Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (SGP_127_a)**
De SGP beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en zbo's via een apparaatskorting. Dit leidt tot een ombuiging van 0,2 mld op het openbaar bestuur.

Onderwijs

- **Uitbreiden aanvullende beurs (SGP_132)**
De SGP intensiveert taakstellend 0,3 mld euro in het uitbreiden van de aanvullende beurs.
- **Verhogen lumpsum mbo (SGP_134)**
De SGP verhoogt de lumpsum van het middelbaar beroepsonderwijs. Dit is een taakstellende intensivering van 0,3 mld euro.
- **Intensivering omscholing zware beroepen (SGP_128_a)**
De SGP stelt 0,2 mld euro beschikbaar voor de omscholing van personen met zware beroepen.
- **Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen (SGP_131)**
De SGP verplicht bacheloropleidingen tot het lesgeven in de Nederlandse taal. Hierdoor neemt het aantal internationale studenten af. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro.
- **Versoberen gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (SGP_129)**
De SGP buigt 0,2 mld euro om op het onderwijsachterstandenbeleid.
- **Afbouwen basisbeurs voor studenten met ouders met een inkomen vanaf 100.000 euro (SGP_133)**
De SGP introduceert een afbouwpercentage in de basisbeurs voor studenten met ouders met een inkomen vanaf 100.000 euro. Dit is een taakstellende ombuiging van 0,2 mld euro.

Overdrachten aan bedrijven

- **Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (SGP_184_e)**
De SGP sluit de netto-opbrengst van de vrachtwagenheffing terug naar de vrachtwagensector. Dit is een taakstellende intensivering van 0,3 mld euro.
- **Intensivering woningbouw (SGP_137)**
De SGP intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in woningbouw.
- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (SGP_126_a)**
De SGP buigt 1,5 mld euro om op het groeifonds. Dit is een ombuiging van 1 mld euro op overdrachten aan bedrijven.
- **Subsidietaakstelling (SGP_136_a)**
De SGP kort generiek op subsidies. Dit leidt tot een ombuiging van 0,5 mld euro op overdrachten aan bedrijven.

Internationale samenwerking

- **Intensivering ontwikkelingssamenwerking (SGP_139)**
De SGP intensiveert 0,2 mld euro in ontwikkelingssamenwerking.
- **Subsidietaakstelling (SGP_136_c)**
De SGP kort generiek op subsidies. Dit leidt tot een ombuiging van 0,1 mld euro op internationale samenwerking.

Veiligheid

- **Intensivering politie en OM (SGP_140)**
De SGP intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in de politie en het Openbaar Ministerie.
- **Intensivering wijkagenten (SGP_141)**
De SGP intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in meer wijkagenten.

- **Intensivering verkeersveiligheid (SGP_143)**
De SGP intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in de verkeersveiligheid.
- **Taakstellende verhoging verkeersboetes (SGP_142)**
De SGP verhoogt de boetetarieven op verkeersovertredingen zodanig dat hiermee taakstellend 0,2 mld euro wordt opgehaald.
- **Apparaatskorting Rijk: veiligheid (SGP_127_b)**
De SGP beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en zbo's via een apparaatskorting. Dit leidt tot een ombuiging van 0,1 mld euro op veiligheid.

Bereikbaarheid

- **Intensivering regionale bereikbaarheid (SGP_145)**
De SGP intensiveert 0,3 mld euro in regionale bereikbaarheid.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (SGP_184_d)**
De invoering van een vrachtwagenheffing door de SGP gaat gepaard met invoeringskosten van 0,1 mld euro en uitvoeringskosten van 0,1 mld euro. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Verlagen Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SGP_144)**
De SGP buigt 0,2 mld euro om op de Brede doeluitkering verkeer en vervoer.
- **Ombuiging op fonds voor ontsluiting woningbouw (SGP_147)**
De SGP buigt 0,2 mld euro om op het fonds voor ontsluiting van woningbouw.
- **Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (SGP_127_d)**
De SGP beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en zbo's via een apparaatskorting. Dit leidt tot een beperkte ombuiging op bereikbaarheid.

Defensie

- **Intensiveringen defensie (SGP_149)**
De SGP intensiveert 1,8 mld euro in defensie.
- **Apparaatskorting Rijk: defensie (SGP_127_c)**
De SGP beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en zbo's via een apparaatskorting. Dit leidt tot een beperkte ombuiging op defensie.

Klimaat en milieu

- **Intensivering emissiearme bedrijfsvoering en ecosysteemdiensten (SGP_156)**
De SGP intensiveert taakstellend 0,3 mld euro ten behoeve van het stimuleren van emissiearme bedrijfsvoering en ecosysteemdiensten.
- **Intensivering subsidies innovatie duurzame energie (SGP_150)**
De SGP intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in subsidies voor innovatie in duurzame energie, waaronder een getijdencentrale aan de Noordzeekust.
- **Intensivering verduurzaming gebouwde omgeving (SGP_151)**
De SGP intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in verduurzaming van de gebouwde omgeving.
- **Taakstellende ombuiging Transitiefonds (SGP_155)**
De SGP buigt 0,5 mld euro om op de middelen in het Transitiefonds.
- **Taakstellende ombuiging Klimaatfonds (SGP_153)**
De SGP buigt 0,4 mld euro om op de middelen in het Klimaatfonds.
- **Ombuiging SDE++ (SGP_152)**
De SGP buigt een deel van de onverplichte middelen in de SDE++ om. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Subsidietaakstelling (SGP_136_b)**
De SGP kort generiek op subsidies. Dit leidt tot een ombuiging van 0,1 mld euro op milieu.

Overig

- **Intensivering regionale ontwikkeling (SGP_138)**
De SGP intensiveert taakstellend 0,2 mld euro in regionale ontwikkeling.
- **Ombuiging publieke omroep (SGP_158)**
De SGP buigt 0,7 mld euro om op het budget van de NPO.

Tabel 12.15 **Netto ombuigingen in 2028, t.o.v. basispad ex ante, mld euro**

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2028
Sociale zekerheid	0,0
Introductie kinderbijdrage (SGP_105)	15,5
Loondoorbetaling bij ziekte verkorten naar 1,5 jaar (uitkeringslasten) (SGP_101_c, SGP_101_d, SGP_101_e, SGP_101_g)	0,8
Invoeren vangnet kinderbijdrage (SGP_106)	0,2
Verhogen bijstandsuitkering (SGP_112)	0,2
Afschaffen kinderopvangtoeslag (SGP_104)	-7,9
Afschaffen kinderbijslag (SGP_102)	-4,4
Afschaffen kindgebonden budget (SGP_103)	-3,3
WW-duur naar max. 1 jaar, getrapte verhoging eerste 6 maanden (SGP_111)	-0,5
Verlaging ZW-uitkering naar 70% wml (SGP_109)	-0,2
WIA maximeren op 200% wml-niveau (SGP_110)	-0,2
Flexibele AOW-leeftijd: tot drie jaar later (SGP_107)	-0,2
Zorg	-0,2
Taakstellende intensivering ouderenzorg (SGP_125)	0,2
Fonds voor zorg bij onbedoelde zwangerschappen (SGP_123)	0,2
Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/Jeugdzorg (SGP_196_b, SGP_196_c)	0,2
Verhoging lonen verpleegkundigen en verzorgenden via een bestuurlijk akkoord (SGP_113)	0,2
Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (SGP_117)	-0,4
Selectie van extramurale geneesmiddelen uit het basispakket (SGP_116)	-0,2
Taakstellende ombuiging top- en breedtesport (SGP_120)	-0,2
Opheffen pakketverschillen intra- en extramurale Wlz (m.u.v. mondzorg) (SGP_122)	-0,2
Openbaar bestuur	-0,4
Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (SGP_196_a)	0,3
Loondoorbetaling bij ziekte verkorten naar 1,5 jaar (uitvoeringskosten) (SGP_101_f)	0,1
Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (SGP_126_b, SGP_126_c)	-0,5
Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (SGP_127_a)	-0,2
Onderwijs	0,0
Uitbreiden aanvullende beurs (SGP_132)	0,3
Verhogen lumpsum mbo (SGP_134)	0,3
Intensivering omscholing zware beroepen (SGP_128_a)	0,2

Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen (SGP_131)	-0,4
Veroberen gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (SGP_129)	-0,2
Afbouwen basisbeurs voor studenten met ouders met een inkomen vanaf 100.000 euro (SGP_133)	-0,2
Overdrachten aan bedrijven	-1,0
Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (SGP_184_e)	0,3
Intensivering woningbouw (SGP_137)	0,2
Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (SGP_126_a)	-1,0
Subsidietaakstelling (SGP_136_a)	-0,5
Internationale samenwerking	0,1
Intensivering ontwikkelingssamenwerking (SGP_139)	0,2
Subsidietaakstelling (SGP_136_c)	-0,1
Veiligheid	0,3
Intensivering politie en OM (SGP_140)	0,2
Intensivering wijkagenten (SGP_141)	0,2
Intensivering verkeersveiligheid (SGP_143)	0,2
Taakstellende verhoging verkeersboetes (SGP_142)	-0,2
Apparaatskorting Rijk: veiligheid (SGP_127_b)	-0,1
Bereikbaarheid	0,1
Intensivering regionale bereikbaarheid (SGP_145)	0,3
Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (SGP_184_d)	0,2
Verlagen Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SGP_144)	-0,2
Ombuiging op fonds voor ontsluiting woningbouw (SGP_147)	-0,2
Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (SGP_127_d)	0,0
Defensie	1,8
Intensiveringen defensie (SGP_149)	1,8
Apparaatskorting Rijk: defensie (SGP_127_c)	0,0
Klimaat en milieu	-0,5
Intensivering emissiearme bedrijfsvoering en ecosysteemdiensten (SGP_156)	0,3
Intensivering subsidies innovatie duurzame energie (SGP_150)	0,2
Intensivering verduurzaming gebouwde omgeving (SGP_151)	0,2
Taakstellende ombuiging Transitiefonds (SGP_155)	-0,5
Taakstellende ombuiging Klimaatfonds (SGP_153)	-0,4
Ombuiging SDE++ (SGP_152)	-0,2
Subsidietaakstelling (SGP_136_b)	-0,1

Overig	-0,5
Intensivering regionale ontwikkeling (SGP_138)	0,2
Ombuiging publieke omroep (SGP_158)	-0,7

12.8.2 Lasten

De SGP verlaagt de beleidsmatige lasten met per saldo 0,1 mld euro in 2028. De verlaging is opgebouwd uit een verlaging van 1,6 mld euro voor gezinnen, een verhoging van 0,8 mld euro voor bedrijven en een verhoging van 0,7 mld euro voor het buitenland. Hieronder worden de lastenmaatregelen per categorie opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- Introductie draagkrachtkorting (SGP_160)**
De SGP introduceert een draagkrachtkorting voor huishoudens. De draagkrachtkorting bedraagt 6200 euro voor paren en 4340 euro voor alleenstaanden. De draagkrachtkorting wordt op basis van het huishoudinkomen afgebouwd met 8,04% tussen 62.800 en 100.000 euro. Voor gepensioneerden is de draagkrachtkorting 2500 euro per paar en 1750 euro voor alleenstaanden en is de afbouw 3,0%. Personen met een bijstandsuitkering hebben geen recht op de draagkrachtkorting. Dit is een lastenverlichting van 27,1 mld euro voor gezinnen.
- Introductie splitsingsstelsel (SGP_162)**
De SGP voert een splitsingsstelsel in. De belastbare inkomens van beide partners in een huishouden worden opgeteld en vervolgens aan elk van de partners voor de helft toegekend als grondslag voor de belastingheffing. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 3,5 mld euro.
- Verlagen tarief eerste schijf box 1 (SGP_161)**
De SGP verlaagt het tarief van de eerste schijf in box 1 naar 36,64%. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 1,7 mld euro.
- Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (SGP_168)**
De SGP verlaagt de Aof-premie voor werkgevers met minder dan 25 werknemers. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,4 mld euro.
- Verlengen vrijstelling RVU-heffing (SGP_128_b)**
De SGP verlengt de tijdelijke vrijstelling van de RVU-heffing. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 0,1 mld euro.
- Afschaffen algemene heffingskorting, zonder doorwerking bijstand en AOW (SGP_163)**
De SGP schaft de algemene heffingskorting af zonder doorwerking in de hoogte van de bijstands- en de AOW-uitkering. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 26,1 mld euro.
- Aftoppingsgrens pensioenpremies naar twee keer modaal (88.000 euro) (SGP_166)**
De SGP verlaagt de aftoppingsgrens voor pensioenpremies naar twee keer modaal (88.000 euro). De beperking van de premieaftrek leidt tot een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,8 mld euro. Op lange termijn zijn de pensioenuitkeringen lager door een lagere premie-inleg.
- Alternatieve invulling uitfasering inkomensafhankelijke combinatiekorting (SGP_165)**
De SGP vult de afschaffing van de inkomensafhankelijke combinatiekorting op een alternatieve manier in. Ook ouders van kinderen geboren na 2025 hebben recht op de IACK, maar deze is afgebouwd tot 538 euro in 2028. Per saldo leidt dit tot een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,3 mld euro.
- Afschaffen 30%-regeling, ETK-regeling en buitenlandse partiële belastingplicht (SGP_167)**
De SGP schaft de 30%-regeling, de buitenlandse partiële belastingplicht en de vrijstelling extraterritoriale kosten (ETK) voor ingekomen werknemers af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,9 mld euro.
- Loondoorbetaling bij ziekte verkorten naar 1,5 jaar (premies) (SGP_101_b)**

De SGP verkort de loondoorbetaling bij ziekte en de Ziektewet naar 1,5 jaar. Zieke werknemers komen daardoor eerder in de WIA of in andere uitkeringen. De hogere uitkeringslasten en uitvoeringskosten (SGP_101_c t/m g) worden deels gefinancierd uit een verhoging van de premies. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,7 mld euro. Daartegenover staan lagere loonkosten voor bedrijven van 0,7 mld euro.

Vermogen en winst

- **Verlagen lage tarief vennootschapsbelasting (SGP_171)**
De SGP verlaagt het tarief in de eerste schijf van de vennootschapsbelasting. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 1,3 mld euro.
- **Verhogen KIA (SGP_173)**
De SGP verhoogt de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA). Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Verhogen EIA (SGP_174)**
De SGP verhoogt de energie-investeringsaftrek (EIA). Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Verhogen tarief innovatiebox (SGP_172)**
De SGP verhoogt het tarief van de innovatiebox. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,4 mld euro.

Klimaat en milieu

- **Verlagen energielasting elektriciteit (SGP_182)**
De SGP verlaagt de tarieven voor elektriciteit in de derde en vierde tariefschijf van de energielasting en verhoogt de belastingvermindering. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,4 mld euro voor gezinnen en van 0,8 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (SGP_184_b)**
De invoering van een vrachtwagenheffing door de SGP gaat gepaard met het afschaffen van het eurovignet, een lastenverlichting in de mrb voor vrachtwagens en een daling van de accijnsopbrengst. In totaal leidt dit tot een lastenverlichting voor bedrijven van 0,4 mld euro.
- **Invoeren bpm-vrijstelling bestelauto's (SGP_183)**
De SGP introduceert een vrijstelling in de bpm voor bestelauto's van ondernemers. Dit is een lastenverlichting van 0,3 mld euro voor bedrijven.
- **Verlagen mrb (SGP_186)**
De SGP verlaagt de tarieven in de mrb. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,2 mld euro voor gezinnen en van beperkte omvang voor bedrijven.
- **Invoeren circulaire plastic-heffing (SGP_178)**
De SGP voert een heffing in op de productie van fossiele polymeren voor de Nederlandse markt. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 1,0 mld euro.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (SGP_184_a, SGP_184_c)**
De SGP voert een vrachtwagenheffing in met een tarief van 15 cent per kilometer op hoofdwegen. Dit is een lastenverzwaring van 0,7 mld euro voor bedrijven en van 0,1 mld euro voor het buitenland.
- **Invoeren heffing op luchtvervuiling industrie (SGP_181)**
De SGP voert een heffing in op de industriële uitstoot van stikstofoxiden en niet-methaan vluchtige organische stoffen. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,6 mld euro.
- **Invoeren heffing op lozen hoge temperatuur restwarmte (SGP_187)**
De SGP voert een heffing in op het lozen van restwarmte met een tarief van 27,50 euro per GJ. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro. De maatregel brengt uitvoeringstechnische risico's met betrekking tot de meetbaarheid van restwarmte met zich mee.

- **Afschaffen kwart- en halftarieven mrb (SGP_185)**
De SGP schaft de kwart- en halftarieven in de mrb af. Dit is een lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verhogen vliegbelasting (SGP_177)**
De SGP verhoogt het tarief van de vliegbelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van beperkte omvang voor gezinnen, van 0,1 mld euro voor bedrijven en van 0,1 mld euro voor het buitenland.
- **Verhogen tarief vijfde schijf energiebelasting gas (SGP_180)**
De SGP verhoogt het tarief voor aardgas in de vijfde schijf van de energiebelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.

Overig

- **Btw-nultarief op ov (SGP_195)**
De SGP verlaagt het btw-tarief op reizen met het ov naar 0%. Dit is een lastenverlichting van 0,3 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Afschaffen verlaagd btw-tarief dagrecreatie (SGP_189)**
De SGP hevelt dagrecreatie over naar het algemene btw-tarief van 21%. Uitzondering betreft bezoek aan dierentuinen en openbare musea. Dit is een lastenverzwaring van 0,5 mld euro voor gezinnen en van 0,2 mld euro voor bedrijven.
- **Invoering digitale dienstenbelasting (SGP_188)**
De SGP voert een digitale dienstenbelasting in met een tarief van 5% over de bruto-opbrengst. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,5 mld euro.
- **Afschaffen verlaagd btw-tarief sierteelt (SGP_190)**
De SGP hevelt sierteelt over naar het algemene btw-tarief van 21%. Dit is een lastenverzwaring van 0,3 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verhogen tabaksaccijns (SGP_191)**
De SGP verhoogt de tabaksaccijns. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.
- **Verhogen kansspelbelasting (SGP_192)**
De SGP verhoogt de kansspelbelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro.

Tabel 12.16 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2028, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2028
Inkomen en arbeid	-1,9
Introductie draagkrachtkorting (SGP_160)	-27,1
Introductie splitsingsstelsel (SGP_162)	-3,5
Verlagen tarief eerste schijf box 1 (SGP_161)	-1,7
Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (SGP_168)	-0,4
Verlengen vrijstelling RVU-heffing (SGP_128_b)	-0,1
Afschaffen algemene heffingskorting, zonder doorwerking bijstand en AOW (SGP_163)	26,1
Aftoppingsgrens pensioenpremies naar twee keer modaal (88.000 euro) (SGP_166)	1,8
Alternatieve invulling uitfasering inkomensafhankelijke combinatiekorting (SGP_165)	1,3
Afschaffen 30%-regeling, ETK-regeling en buitenlandse partiële belastingplicht (SGP_167)	0,9
Loondoorbetaling bij ziekte verkorten naar 1,5 jaar (premies) (SGP_101_b)	0,7
Vermogen en winst	-1,3

Verlagen lage tarief vennootschapsbelasting (SGP_171)	-1,3
Verhogen KIA (SGP_173)	-0,2
Verhogen EIA (SGP_174)	-0,2
Verhogen tarief innovatiebox (SGP_172)	0,4
Klimaat en milieu	1,6
Verlagen energiebelasting elektriciteit (SGP_182)	-1,2
Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (SGP_184_b)	-0,4
Invoeren bpm-vrijstelling bestelauto's (SGP_183)	-0,3
Verlagen mrb (SGP_186)	-0,2
Invoeren circulaire plastic-heffing (SGP_178)	1,0
Invoeren vrachtwagenheffing (SGP_184_a, SGP_184_c)	0,8
Invoeren heffing op luchtvervuiling industrie (SGP_181)	0,6
Invoeren heffing op lozen hoge temperatuur restwarmte (SGP_187)	0,5
Afschaffen kwart- en halftarieven mrb (SGP_185)	0,3
Verhogen vliegbelasting (SGP_177)	0,2
Verhogen tarief vijfde schijf energiebelasting gas (SGP_180)	0,2
Overig	1,6
Btw-nultarief op ov (SGP_195)	-0,4
Afschaffen verlaagd btw-tarief dagrecreatie (SGP_189)	0,6
Invoering digitale dienstenbelasting (SGP_188)	0,5
Afschaffen verlaagd btw-tarief sierteelt (SGP_190)	0,3
Verhogen tabaksaccijns (SGP_191)	0,3
Verhogen kansspelbelasting (SGP_192)	0,2